

ISSN 2350-9163

วารสารวิจัยสถาบัน มข.

KKU Institutional Research Journal

<http://irj.kku.ac.th>

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2558

• เจ้าของ

กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

• วัตถุประสงค์

วารสารวิจัยสถาบัน มข.เป็นวารสารทางวิชาการซึ่งบทความวิจัยสถาบันทุกเรื่องได้รับการประเมินโดย ผู้ทรงคุณวุฒิจากทั้งจากภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยขอนแก่นเพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการที่มีคุณค่าแก่ผู้สนใจทั่วไป เป็นสื่อกลางรายงานความก้าวหน้าในการวิจัย และเป็นการแลกเปลี่ยนแนวความคิดในการวิจัย ในรูปวารสารทางอิเล็กทรอนิกส์ และมีการเผยแพร่ในรูปแบบเล่มสำหรับจัดส่งให้ห้องสมุดหรือหน่วยงานอื่นที่สนใจ

• ที่ปรึกษา

ศ.ดร.ศุภชัย ปทุมนากุล

• บรรณาธิการ

รศ.ดร.เจียมจิต แสงสุวรรณ

• รองบรรณาธิการ

นายภูมิภักดิ์ พัทธกะเขื่อนขันธุ์

• กองบรรณาธิการ

ศ.นพ.สมบูรณ์ เทียนทอง

ศ.ดร.สุพรรณิพร พรหมเทศ

ศ.ดร.อภิพรพรรณ พุกภักดี

รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ พันธุ์ลำเจียก

รศ.นพ.สุรพล วีระศิริ

รศ.ดร.คงศักดิ์ ธาตุทอง

รศ.ดร.ทรงศรี สรณสถาพร

ผศ.ว่าที่ร.ต.อรัญ ชูกระเดื่อง

ผศ.ดร.จิตติมา วรณศรี

ผศ.ดร.ภาวดี ภักดี

ผศ.ดร.ดุชนันท์ อายุวัฒน์

ผศ.ดร.ปณิธาน พิระพัฒนา

ดร.ศักดิ์ชัย เจริญศิริพรกุล

นายเรืองชัย จรุงศิริวัฒน์

นางอุบล จ้างพานิช

• ผู้จัดพิมพ์

กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สำนักงานอธิการบดี อาคาร 2 ชั้น 2

123 ถ.มิตรภาพ อ.เมือง จ.ขอนแก่น

40002

โทรศัพท์/โทรสาร 043-203177

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยนเรศวร

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

- กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 3 ฉบับ (มกราคม – เมษายน ,พฤษภาคม – สิงหาคม, กันยายน – ธันวาคม)

- จำนวนพิมพ์

300 เล่ม

- การเผยแพร่

มอบให้ห้องสมุดหน่วยงานของรัฐ สถาบันการศึกษา และเจ้าของผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์

- ผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของบทความประจำฉบับ

รศ.ดร.สุณีย์ เลี้ยวเพ็ญวงศ์

รศ.ดร.สุกัญญา เอ็มอัมหมัด

รศ.ดร.วิลาวรรณ พันธุ์ฤกษ์

รศ.ดร.เจียมจิต แสงสุวรรณ

รศ.ดร.ธีระ ฤทธิรอด

รศ.ดร.อนงค์นุช เทียนทอง

รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ พันธุ์ลำเจียก

ผศ.ดร.ภาวดี ภัคดี

ผศ.ดร. กาญนิศา ครองธรรมชาติ

ผศ.ดร.พิสิษฐ์ เจริญสุดใจ

ผศ.ดร.ธัญดา พรรณเชษฐ์

ผศ.ดร.ดารณี หอมดี

อ.ดร.ศักดิ์ชัย เจริญศิริพรกุล

อ.ศิริพงษ์ เพียศิริ

อ.ดร.สัมพันธ์ เตชะอธิก

- ฝ่ายจัดการ

นางปิยะนุช บุศราคัม

นางสุณิศา แสงเหลา

- เทคนิคและสื่อออนไลน์

นางสาวจิตติภา ศรีวัชรทรัพย์

นายเกียรติภูมิ กฤตเวทิน

- พิมพ์ที่

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น

123 ถ.มิตรภาพ อ.เมือง จ.ขอนแก่น

40002

โทร.043-347102 โทรสาร. 043-347100

E-mail:kkuprinting@hotmail.com

ข้อเขียนหรือบทความใดๆ ที่ได้พิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิจัยสถาบัน มข.ฉบับนี้ เป็นความคิดเห็นเฉพาะตัวของผู้เขียน และกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย และไม่มีข้อผูกพันด้วยประการใดๆ อนึ่ง กองบรรณาธิการวารสารยินยติรับพิจารณาบทความจากนักวิชาการ นักศึกษา ตลอดจนผู้อ่าน และผู้สนใจทั่วไป เพื่อนำลงตีพิมพ์สำหรับบทความวิจัยและบทความวิชาการต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

บรรณาธิการแถลง

สวัสดีค่ะ

วารสารวิจัยสถาบัน มข. ปีที่ 3 ฉบับ 2 ประจำเดือน พ.ค.-ส.ค. พ.ศ. 2558 นี้ ยังคงเป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มงานวิจัยสถาบันของทุกหน่วยงานและทุกองค์กรได้พัฒนาสร้างสรรค์งานวิจัยเพื่อพัฒนาองค์กร ทั้งในด้านการตัดสินใจ การกำหนดนโยบาย การวางแผนและพัฒนาองค์กร การวิจัยสถาบันมีหลายมิติและหลายระดับ แต่ทุกมิติและทุกระดับมุ่งเป้าไปที่การพัฒนาองค์กร องค์กรเป็นผู้ได้ประโยชน์หลักในการนำเอาความรู้ที่ได้ไปใช้ การวิจัยสถาบันจึงเป็นงานที่หาข้อมูล ความรู้ใหม่ๆ ที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอกและภายในที่เปลี่ยนแปลงไปท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน การอยู่รอดและการสร้างความยั่งยืนให้กับองค์กร จำเป็นที่องค์กรต้องมีความยืดหยุ่น มีการปรับตัวได้รวดเร็ว และสามารถตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของลูกค้า หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เป็นอย่างดี ซึ่งความต้องการและความคาดหวังของลูกค้า หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้นเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา

ประเด็นการวิจัยสถาบันจึงเน้นที่การพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูง มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประสิทธิภาพ และคุณภาพ องค์กรที่มองการณ์ได้กว้างไกลก็จะได้เปรียบในการแข่งขัน แต่การจะมองการณ์ไกลได้อย่างถูกต้องมาก ที่สุดก็ต้องมีข้อมูลที่น่ามาใช้ในการพิจารณา และการตัดสินใจในการกำหนดเส้นทางการเดินทางขององค์กรที่มีคุณภาพ มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ ดังนั้นงานวิจัยสถาบันจึงมีความสำคัญในการกำหนดเป้าหมาย และยุทธศาสตร์ขององค์กร ซึ่งหมายถึงความยั่งยืนขององค์กร และความมั่นคงของพนักงานในองค์กรนั้นๆ ซึ่งเป็นภาพใหญ่ขององค์กร และหากมองย่อยลงไปเราก็จะเห็นหน่วยงานภายในขององค์กรซึ่งเป็นหน่วยงานที่ลดต้นทุนไปหลายระดับ แต่ระดับล้นแล้ว แต่เป็นหน่วยซึ่งเปรียบเหมือนองค์กรเล็กๆ ที่ต้องมีการบริหารจัดการ มีการตัดสินใจ และกำหนดนโยบายหรือแนวปฏิบัติ ซึ่งจำเป็นต้องใช้การวิจัยสถาบันมาช่วยทั้งสิ้น

งานวิจัยสถาบันในวารสารวิจัยสถาบัน มข. ได้รวมเอาการวิจัยเพื่อพัฒนางาน หรือ R2R เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยสถาบันด้วย และมีได้มีเป้าหมายหลักเฉพาะงานด้านการศึกษาหรือมหาวิทยาลัยเท่านั้น แต่รวมถึงองค์กรหรือหน่วยงานด้านต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวงกว้าง และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทุกองค์กรและสมาชิกทุกท่าน

เจียมจิต แสงสุวรรณ

สารบัญ

การใช้โปรแกรมการจัดเก็บสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงิน คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ธิดาสวรรค์ สิทธิระ.....111

แรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต

สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ปีการศึกษา 2556

ธานินทร์ เงินถาวร120

ผลการใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อการป้องกันและบรรเทาการเกิดช่องปากอักเสบในผู้ป่วยมะเร็งศีรษะ
และคอที่ได้รับยาเคมีบำบัด

สุกัญญา จันทิพย์ ญัฐยา จันทิพย์สมคอย อุบล จ้างพานิช.....130

ปัญหาการทุจริตของอาคารมหาวิทยาลัยขอนแก่น

ชุมพล จันทสม143

การบำบัดน้ำเสียจากห้องปฏิบัติการเคมีด้วยปฏิกิริยาเฟนตัน

นาง อุวงศ์พา นางลลนา อุทโท นายชาญเชาว์ พรหมราษฎร์ นายศุภโชค อนุตระกูลชัย

นายอนันต์ ภายศรี นายสุทธิกร สุวรรณไตรย์ นายพิพัฒน์ ทนกล้าหาญ3.....151

กรณีศึกษา บริษัท เวลส์ แมเนจเม้นท์ ซิสเต็ม: ปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาซอฟต์แวร์

จากมาตรฐาน CMMI-DEV ระดับ 3 ไปสู่ CMMI-DEV ระดับ 5 เวอร์ชัน 1.3

ทงศักดิ์ เยาวนารถ ประทีป ปัญญ์ดิพนรัตน์.....157

การศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดสถาบันสอนภาษาอาหรับเพื่อธุรกิจในเขตกรุงเทพมหานคร

สราวุธ และชน170

การสร้างภาพตายตัวของตราสินค้าด้วยการแต่งหน้าและเครื่องแต่งกายเพื่อสื่อความหมายลักษณะของนักร้องหญิง
สมัยใหม่ในเพลง “อ๋อโน”

กฤษณ์ คำนันท์182

สภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการ
ศึกษาในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

จิรายุ พรหมจักร สุรเชต น้อยฤทธิ์ ฆ้องรัฐ อินทรีย์.....194

ประชาเสวนาหาทางออกแห่งความสำเร็จ

อรุณรัตน์ ถัฏรวงศ์วิริยะ วันชัย วัฒนศัพท์.....210

KKU isr.j. 2015; 3(2) : 111-119

<http://irj.kku.ac.th>

การใช้โปรแกรมการจัดเก็บสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงิน คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

The Results of Using Computer Programming to Store the Copies of Financial Statements, Faculty of Engineering, Khon Kaen University

ธิดาสวรรค์ สิทธิิระ (Tidaswan Sittiroh)^{1*}

¹คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

*Correspondent author: tidsit@kku.ac.th

บทคัดย่อ

การพัฒนาโปรแกรมการจัดเก็บสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงิน คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นการ พัฒนาการจัดเก็บสำเนาเอกสารการเบิกจ่ายเงินงบประมาณแผ่นดิน และงบประมาณเงินรายได้ จำนวน 11 หน่วยงาน 8 ภาควิชา โดยการรวบรวมข้อมูลปริมาณการใช้กระดาษ วัสดุอุปกรณ์ และระยะเวลาในการสืบค้นสำเนาเอกสารเบิก จ่ายเงิน เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร อำนวยความสะดวกให้กับหน่วยงานและภาควิชาภายใน คณะวิศวกรรมศาสตร์ สามารถสืบค้นสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงินได้จากทุกที่ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต มีการกำหนดสิทธิ์ การเข้าถึงสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงิน การพัฒนาโปรแกรมการจัดเก็บสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงิน ได้มีการบันทึกข้อมูล สำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงิน และทดสอบการสืบค้นหาสำเนาเอกสารการเบิกจ่ายเงินให้สามารถใช้งานได้จริง

ผลจากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า ปริมาณกระดาษที่ใช้ในการจัดทำสำเนาเอกสารการเบิกจ่ายเงิน และพื้นที่ที่ใช้ใน การจัดเก็บสำเนาเอกสารลดลง 100% เนื่องจากรูปแบบการจัดเก็บสำเนาเอกสารเปลี่ยนไป ค่าวัสดุ อุปกรณ์ในการจัด เก็บสำเนาเอกสารลดลงมากกว่า 18,082.21 บาทต่อปี ระยะเวลาความรวดเร็วที่ใช้ในการสืบค้นสำเนา เอกสารเบิกจ่ายเงินเมื่อ ทำการวิจัยพบว่า การค้นหาสำเนาเอกสารค้นได้ง่าย และสามารถค้นพบได้รวดเร็วกว่าการค้นหาสำเนาเอกสารการเบิก จ่ายเงินแบบเดิมถึง 99.72% ได้ทำการทดสอบการใช้งานระบบการสืบค้นข้อมูล โดยกรอกข้อมูล ใส่ค่าต่างๆ ในการ ประมวลผล ใส่ Username/ Password ของหน่วยงานและภาควิชา เพื่อทำการทดสอบการสืบค้นข้อมูล

คำสำคัญ : เอกสารเบิกจ่ายเงิน บันทึกการเบิกจ่าย สืบค้นสำเนา

ABSTRACT

The development of computer programming to store the copies of financial statements of Faculty of Engineering, Khon Kaen University aims at improving the method of storing the copies of the annual government statement of expenditures and the income budget of 11 sectors and 8 departments. The program is capable to store the copies of financial statements as well as to count the amount of paper usage, equipment and time spent in searching the copies of financial statements. It increases the efficiency of the personnel performance and facilitates the personnel of all sectors and 8 departments of Faculty of Engineering. The data are searched and retrieved everywhere over internet. The access right to the program is allowed strictly for the personnel of Faculty of Engineering.

The results of the study reveals that the amount of paper usage is decreased 100% due to storing all the copies of financial statements into the database over internet. The expenditure on storing the copies of financial statements is significantly reduced up to 18,082.21 Baht per year. It also finds that the data are speedily searched and retrieved over internet. It reduces time in searching up to 99.72% in comparison to the manual method. The program is tested by using the certain data storing into the program and retrieved the data using the username and password which limited the access right to the concerned users.

Keyword : Financial statement , Disbursement record , Data copy in query

1. บทนำ

คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีหน่วยงานภายในสำนักงานคณบดี 11 หน่วยงาน และภายในคณะวิศวกรรมศาสตร์ 8 ภาควิชา ในการจัดทำเอกสารเบิกจ่ายเงินของแต่ละหน่วยงานมีจำนวนมาก ทำให้การจัดเก็บสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงินในหน่วยการเงินและบัญชีแต่ละปีมีปริมาณกระดาษเป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นต่อไปในแต่ละปี ทำให้เกิดปัญหาในการจัดหาพื้นที่จัดเก็บ เสียค่าใช้จ่ายในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์การจัดเก็บสำเนาเอกสารเบิกจ่ายในแต่ละปีมาก การค้นหาสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงินในแบบเดิมใช้เวลาในการค้นหานาน หลายขั้นตอน ยิ่งนานยิ่งค้นหาได้ยากลำบาก บางครั้งสำเนานั้นสูญหาย หรือเอกสารเกิดการชำรุด เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและเหมาะสมกับสถานะในปัจจุบัน จึงได้มีการพัฒนา โปรแกรมการจัดเก็บสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงินเพื่อช่วยลดปัญหาดังกล่าว

ในการทำวิจัยครั้งนี้เพื่อเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์การจัดเก็บสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงิน ลดปริมาณการจัดเก็บสำเนาที่เป็นแผ่นกระดาษ ลดขั้นตอนการทำงาน ลดพื้นที่การจัดเก็บสำเนา จึงได้นำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ มาช่วยในการจัดเก็บสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงิน ให้ เป็นระเบียบ และยังเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติ งานของบุคลากร ได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ในส่วนของเงินงบประมาณแผ่นดิน และเงินรายได้ กองทุนส่งเสริมและพัฒนาการผลิตบัณฑิต คณะวิศวกรรมศาสตร์ (ภาคปกติ) ที่เป็นรายจ่ายประจำปีตามแผนงาน ปีงบประมาณ 2556 ในระหว่างวันที่ 1 เมษายน – 30 กันยายน 2556 ข้อมูลจากการวิจัยเบื้องต้นชี้ให้เห็นว่า หากยังมีการจัดเก็บสำเนาเอกสารในรูปแบบเดิม ปริมาณสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงินที่มีจำนวนมาก จะทำให้สิ้นเปลืองวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดเก็บสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงินเป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มที่จะมีปริมาณเพิ่มสูงขึ้นในทุกๆ ปี

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา เพื่อนำไปพัฒนาโปรแกรมในการจัดเก็บสำเนาเอกสาร เบิกจ่ายเงิน ของหน่วยการเงิน ให้ตอบสนองความต้องการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สืบค้นได้ง่ายยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมการจัดเก็บสำเนาเอกสาร ในการจัดเก็บสำเนาเอกสารการเบิกจ่ายเงินของหน่วยการเงิน งานคลังและพัสดุ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนางาน จากการสังเกตในการปฏิบัติงาน การจัดเก็บสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงินที่มีปริมาณกระดาษเป็นจำนวนมาก โดยมี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาครั้งนี้คือ เอกสารการเบิกจ่ายเงินงบประมาณแผ่นดิน จำนวน 12 หน่วยงาน และเงินรายได้ กองทุนส่งเสริมและพัฒนากิจการผลิตบัณฑิต (ภาคปกติ) คณะวิศวกรรมศาสตร์

จำนวน 13 หน่วยงาน ภายในคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยทำการรวบรวมข้อมูลเอกสาร เบิกจ่ายที่ได้รับอนุมัติเบิกจ่าย และได้บันทึกการเบิกจ่ายเงินในระบบ KKUFMIS แล้ว ใช้โปรแกรม Microsoft Excel ในการจัดเก็บข้อมูลจำนวนเอกสาร ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ และเครื่องสแกนเนอร์ แปลงเอกสารจากแผ่นกระดาษให้เป็นไฟล์เอกสาร จัดเก็บโดยแยกงบประมาณ หน่วยงาน หมวดเงิน หมวดหมู่ และเลขที่คูดเอกสาร บันทึกเก็บข้อมูลลงในฮาร์ดดิสก์เครื่องคอมพิวเตอร์ และ Sever แม่ข่ายคณะวิศวกรรมศาสตร์ พัฒนาสร้างฐานข้อมูลการจัดเก็บไฟล์สำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงิน เพื่อให้สามารถสืบค้นสำเนาผ่านระบบสารสนเทศของคณะได้ มีการกำหนดสิทธิ์เข้าถึงการสืบค้นสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงิน ทำการทดสอบโปรแกรม สืบค้นสำเนาเอกสารการเบิกจ่ายเงิน โดยทำการบันทึกข้อมูลสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงิน และกรอกข้อมูลใส่ค่าต่างๆ ทดสอบการสืบค้นสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงิน เพื่อเปรียบเทียบวิธีการจัดเก็บสำเนาเอกสารทั้ง 2 วิธี อีกทั้งเอกสารที่จัดเก็บด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ มีความสมบูรณ์ มีลายมือชื่อผู้อนุมัติเบิกจ่ายเงินครบถ้วนเหมือนเอกสาร ต้นฉบับตัวจริงที่ส่งเบิกจ่าย

ตารางที่ 1 จำนวนเรื่องเบิกจ่าย และปริมาณกระดาษ เงินงบประมาณแผ่นดิน

หน่วยงาน	จำนวนเอกสาร (เรื่อง)	จำนวนกระดาษ (แผ่น)
- งานบริหารทั่วไป 0104	32	342
- สำนักงานคณบดี 0202	161	1,365
- รายวิชากลาง 020200002	21	224
- ภาควิชาวิศวกรรมโยธา	173	2,241
- ภาควิชาวิศวกรรมไฟฟ้า	79	1,715
- ภาควิชาวิศวกรรมเกษตร	70	855
- ภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหกรรม	72	1,032
- โรงงานปฏิบัติการ ภาควิศวกรรม	19	153
- ภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล	122	1,086
- ภาควิชาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม	85	1,105

ตารางที่ 1 จำนวนเรื่องเบิกจ่าย และปริมาณกระดาษ เงินงบประมาณแผ่นดิน (ต่อ)

หน่วยงาน	จำนวนเอกสาร (เรื่อง)	จำนวนกระดาษ (แผ่น)
- ภาควิชาวิศวกรรมเคมี	98	1,053
- ภาควิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์	132	1,640
รวมปริมาณการใช้กระดาษทำสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงิน		12,811

จากตารางที่ 1 พบว่า ในระยะเวลา 6 เดือน (1 เมษายน – 30 กันยายน 2556) จำนวนเรื่องเบิกจ่ายจากเอกสารเบิกจ่ายเงิน 12,811 แผ่น มีปริมาณการใช้กระดาษในการทำสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงิน 12,811 แผ่น

แผนภาพที่ 1 แสดงปริมาณการใช้กระดาษ เงินงบประมาณแผ่นดิน

จากแผนภาพที่ 1 ในช่วงระยะเวลา 6 เดือน (1 เมษายน – 30 กันยายน 2556) พบว่าภาควิชาวิศวกรรมโยธา มีปริมาณการใช้กระดาษมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 17.49 ภาควิชาวิศวกรรมไฟฟ้า มีปริมาณการใช้กระดาษคิดเป็นร้อยละ 13.39 สำนักงานคณบดี รหัส 0202

มีปริมาณการใช้กระดาษ คิดเป็นร้อยละ 10.65 และโรงงานปฏิบัติการ ภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหกรรม มีปริมาณการใช้กระดาษน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.19 จากปริมาณกระดาษในการทำสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงิน 12,811 แผ่น

ตารางที่ 2 จำนวนเรื่อง และปริมาณกระดาษ เงินรายได้

หน่วยงาน	จำนวนเอกสาร (เรื่อง)	จำนวนกระดาษ (แผ่น)
- เลขาธิการคณะ	86	681
- งานคลังและพัสดุ	63	794
- งานบริหารและธุรการ	94	815
- ห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์	6	34

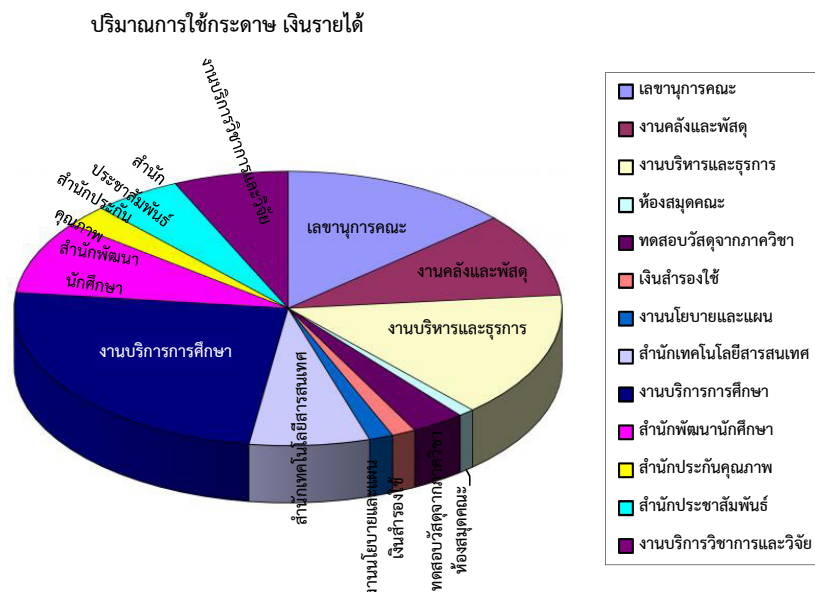
ตารางที่ 2 จำนวนเรื่อง และปริมาณกระดาษ เงินรายได้ (ต่อ)

หน่วยงาน	จำนวนเอกสาร (เรื่อง)	จำนวนกระดาษ (แผ่น)
- บริการวิชาการ – ทดสอบวัสดุจากภาควิชา	20	184
- เงินสำรอง	9	207
- งานนโยบายและแผน	9	183
- สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ	45	549
- งานบริการการศึกษา	156	1,527
- สำนักพัฒนานักศึกษา	55	1,259
- สำนักประกันคุณภาพ	16	155
- สำนักประชาสัมพันธ์	33	205
- งานบริการวิชาการและวิจัย	43	745
รวมปริมาณการใช้กระดาษทำสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงิน		7,338

จากตารางที่ 2 พบว่า ในระยะเวลา 6 เดือน (1 เมษายน – 30 กันยายน 2556) จำนวนเรื่องเบิกจ่ายจากเงินรายได้ กองทุนส่งเสริมและพัฒนากิจการผลิตภัณฑ์

(ภาคปกติ) ทุกหน่วยงานมีจำนวน 898 เรื่อง มีปริมาณการใช้กระดาษในการจัดทำสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงิน 7,338 แผ่น

แผนภาพที่ 2 แสดงปริมาณการใช้กระดาษ เงินรายได้ กองทุน (ภาคปกติ)

จากแผนภาพที่ 2 ในช่วงระยะเวลา 6 เดือน (1 เมษายน – 30 กันยายน 2556) พบว่า งานบริการการศึกษา มีปริมาณการใช้กระดาษมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 20.81 สำนักพัฒนานักศึกษา มีปริมาณการใช้กระดาษ คิดเป็นร้อยละ 17.16 งานบริหารและธุรการ มีปริมาณการใช้กระดาษ คิดเป็นร้อยละ 11.11 และห้องสมุด คณะวิศวกรรมศาสตร์ มีปริมาณการใช้กระดาษน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.46 จากปริมาณกระดาษในการจัดทำ สำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงิน 7,338 แผ่น

ผลการวิจัย

ผลการดำเนินการวิจัยพบว่า การพัฒนาโปรแกรมการจัดเก็บสำเนาเอกสารการเบิกจ่ายเงิน ใช้ระยะเวลาในการสืบค้นสำเนาเอกสารเบิกจ่าย เงินได้ง่าย สะดวก รวดเร็วกว่าการจัดเก็บสำเนาเอกสารแบบเดิมมากถึง

99.72% ลดพื้นที่ในการจัดเก็บสำเนา ลดปริมาณการใช้กระดาษในการทำสำเนาได้ถึง 100% ประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัด หาวีสดุ อุปกรณ์การจัดเก็บสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงินได้มากกว่า 18,082.21 บาทต่อปี อีกทั้งยังได้สำเนาเอกสารเสมือนต้นฉบับตัวจริงที่ได้ส่งเบิกจ่ายเงิน มีลายเซ็นผู้อนุมัติเบิกจ่ายครบถ้วนสมบูรณ์ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในคณะ สามารถสืบค้นสำเนาได้จากสถานที่ต่างๆ ตามสิทธิ์ในการเข้าถึงการสืบค้นสำเนาเอกสารโดยผ่านระบบสารสนเทศของคณะ ผลจากการศึกษาในครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานและภาควิชาสามารถสืบค้นสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงินที่ส่งเบิกจ่ายไปแล้ว เพื่อสอบถามการเบิกจ่ายเงิน อีกทั้งยังเป็นการอำนวยความสะดวกในการเข้าตรวจของ สำนักตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยขอนแก่นอีกด้วย

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบก่อนการทำวิจัยและหลังการทำวิจัย

ตัวกำหนด	ก่อนทำการวิจัย		หลังดำเนินการวิจัย	
	ค้นเอกสารพบ	ค้นเอกสารไม่พบ	ค้นเอกสารพบ	ค้นเอกสารไม่พบ
จำนวนครั้งในการค้นหาเอกสาร (จากการเข้าตรวจสอบ จากสำนักตรวจสอบภายใน มข. โดยการสุ่มค้นหาสำเนาเอกสารการเบิกจ่ายเงิน)	2	3	5	0
ระยะเวลาในการค้นหาสำเนาเอกสาร	6 ชั่วโมง	มากกว่า 6 ชั่วโมง	1 นาที	-
วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดเก็บสำเนาเอกสาร	กระดาษถ่ายเอกสาร/แฟ้มเก็บเอกสาร/ตู้/ชั้นเอกสาร		Harddisk / Sever	
พื้นที่ในการจัดเก็บสำเนาเอกสาร	ห้องเก็บเอกสาร			
ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บสำเนาเอกสาร	โดยเฉลี่ยประมาณ 22,725.07 บาท/ปี		โดยเฉลี่ยประมาณ 4,642.86 บาท/ปี	

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บเอกสาร ก่อนและหลังทำการวิจัย

รายการ	งบประมาณที่ใช้			
	ก่อนทำการวิจัย			หลังทำการวิจัย
	เอกสารเงินงบประมาณแผ่นดิน	เอกสารเงินรายได้กองทุนฯ (ปกติ)	รวม	
ค่ากระดาษ	2,844.93	1,540.14	4,385.07	0.00
ค่าพิมพ์เอกสาร	2,660.00	1,900.00	4,560.00	0.00
ค่าตู้/ชั้นเก็บ	6,890.00	6,890.00	13,780.00	0.00
Sever แม่ข่าย	0.00	0.00	0.00	12,500.00
Scanner	0.00	0.00	0.00	20,000.00
รวมค่าใช้จ่าย	12,394.93	10,330.14	22,725.07	32,500.00

จากเงินทุกหมวดที่มีในคณะ เปรียบเทียบตามสัดส่วนตามตารางที่ 4 จะพบว่า หากมีการจัดเก็บสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงินในแบบเดิม จะมีค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บสำเนาเอกสารมากกว่า 22,725.07 บาทต่อปี ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บสำเนาเอกสารโดยการพัฒนาโปรแกรมการจัดเก็บสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงิน รวมทั้งสิ้น 32,500.00 บาท เหลืออายุการใช้งาน 7 ปี จึงคิดเป็นค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ย 4,642.86 บาทต่อปี เมื่อมีการพัฒนาโปรแกรมการจัดเก็บสำเนาเอกสารการเบิกจ่ายเงิน ทำให้ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงินลดลงได้ 18,082.21 บาทต่อปี

พิจารณาเวลาที่ใช้ในการสืบค้นสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงิน ซึ่งผู้วิจัยได้ทดลองสืบค้นหาสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงิน และทำการบันทึกเวลาที่ใช้ในการสืบค้นหาสำเนาเอกสาร เปรียบเทียบเวลาที่ใช้ในวิธีการแบบเดิมและแบบใหม่ ได้ข้อมูลดังนี้

วิธีการ	เวลาที่ใช้ไปโดยเฉลี่ย
วิธีการแบบเดิม	360 นาที (6 ชั่วโมง)
วิธีการแบบใหม่	60 วินาที (1 นาที)

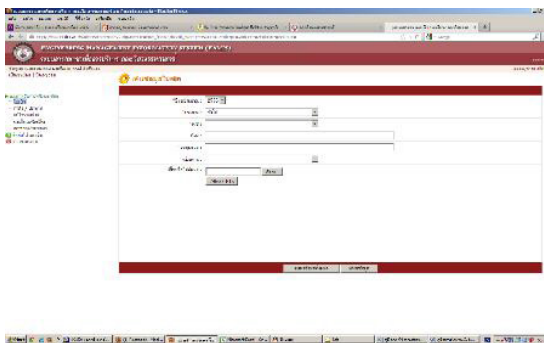
จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่า การจัดเก็บสำเนาเอกสารโดยการพัฒนาโปรแกรมการจัดเก็บสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงินใช้เวลาในการค้นหาสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงิน 1 นาที เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการจัดเก็บสำเนาเอกสารแบบเดิมที่ใช้เวลาแบบเดิมที่ใช้เวลา 360 นาที ในการค้นหาสำเนาเอกสาร ดังนั้น การพัฒนาโปรแกรมการจัดเก็บสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงิน ทำให้การสืบค้นหาสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงินรวดเร็วกว่าแบบเดิม 99.72%

จากการใช้โปรแกรมจัดเก็บสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงินด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า การสืบค้นสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงินทำได้สะดวก รวดเร็วกว่าแบบเดิม ประหยัดพื้นที่ วัสดุอุปกรณ์ในการจัดเก็บสำเนาเอกสาร ทั้งเอกสารยังมีอายุมีข้อเกี่ยวข้อง

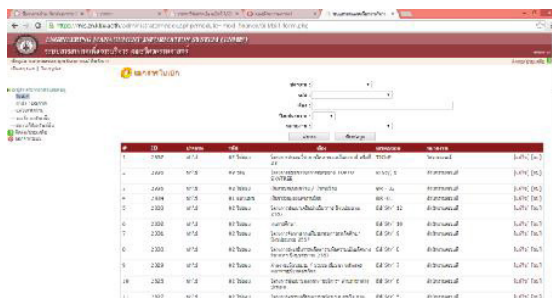

รูปที่ 1 หน้าโปรแกรมการจัดเก็บสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงิน

ทำการล็อกอิน เข้าใช้ระบบเพื่อทำการบันทึกข้อมูลการจัดเก็บสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงิน ที่ได้ทำการแปลงเป็นไฟล์เอกสารเรียบร้อยแล้ว

รูปที่ 2 แสดงโปรแกรมการจัดเก็บสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงิน บันทึกรายละเอียดการเบิกจ่ายเงิน และทำการเพิ่มไฟล์เอกสาร ในการจัดเก็บข้อมูลสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงินลงใน Sever ของคณะ

รูปที่ 3 แสดงการค้นหาสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงิน

แสดงการสืบค้นสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงิน โดยสามารถเลือกค้นหาจาก ประเภทเอกสาร (ทั่วไป, จัดซื้อ/จัดจ้าง) รหัสการเบิกจ่ายเงิน (01 ตอบแทน 02 ใช้สอย 03 วัสดุ 04 สาธารณูปโภค 301 ครุภัณฑ์ 303 สิ่งก่อสร้าง เป็นต้น) เรื่อง (ชื่อเรื่องในการเบิกจ่ายเงิน) ปีงบประมาณ (ปีงบประมาณที่เบิกจ่ายเงิน) หน่วยงาน (ชื่อหน่วยงานที่จะค้นหา) โดยเลือกใส่ข้อมูลเดียว หรือหลายข้อมูลก็ได้

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในการพัฒนาการจัดเก็บสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงิน จากรูปแบบเดิมมาเป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์ การนำระบบจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ จะช่วยลดความซับซ้อนขั้นตอนการปฏิบัติงานในระบบเดิม เปลี่ยนมาเป็นรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (1) การนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดเก็บสำเนาเอกสารให้เป็นระเบียบ แยกตามหน่วยงาน ประเภทเงิน หมวดรายจ่าย เลขที่คู่มือเอกสาร จัดเก็บในรูปแบบไฟล์เอกสาร ซึ่งการจัดเก็บสำเนาเอกสารนี้สามารถปฏิบัติตามระเบียบสารบรรณเกี่ยวกับการเก็บสำเนาเอกสารทางการเงิน (2) และเพื่อให้เกิดความคล่องตัวเหมาะสมกับสภาวะปัจจุบัน อีกทั้งยังไม่เปลืองพื้นที่ที่ใช้จัดเก็บสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงิน ทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบการจัดเก็บเอกสารที่มีความสมบูรณ์เสมือนต้นฉบับตัวจริงที่ส่งเบิกจ่ายเงิน ได้มีการกำหนดสิทธิ์ในการเข้าถึงสำเนาเอกสารการเบิกจ่ายเงินผ่านระบบสารสนเทศของคณะ (3) การดำเนินงานทำให้เกิดกระบวนการการจัดเก็บสำเนาเอกสารเบิกจ่ายเงินแบบใหม่ เป็นการพัฒนากิจการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานและภาควิชาให้เกิดประสิทธิภาพ และมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน รวมทั้งยังช่วยให้กระบวนการเข้าตรวจสอบ ของสำนักตรวจสอบภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีความมีประสิทธิภาพ สามารถรองรับปริมาณเอกสารในอนาคตได้เป็นอย่างดี และยังช่วยในการสืบค้นสำเนาเอกสารได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว สามารถสืบค้นได้จากสถานที่ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกคณะ ประหยัดพื้นที่ในการจัดเก็บ

ประหยัดค่าใช้จ่าย ป้องกันการสูญหาย หรือชำรุดของเอกสาร การนำเทคโนโลยีสารสนเทศ มาช่วยบริหารจัดการเอกสารให้เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น มีประโยชน์หลายอย่าง เช่น ลดปัญหาการใช้กระดาษ ประหยัดงบประมาณ ลดขั้นตอนการติดต่อสื่อสาร ผู้ใช้งานสามารถค้นหา เรียกดูเอกสารได้อย่างรวดเร็ว (4)

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ กองบริหารงานวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ได้ให้การสนับสนุน และขอขอบคุณรองศาสตราจารย์สมนึก ชีระกุลพิสุทธิ์ คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อาวุธ ยิ้มแต่ รองคณบดีฝ่ายบริหาร นางวรรณภา ไชยเสนา เลขานุการคณะวิศวกรรมศาสตร์ นางมยุรี ยังกาลัง หัวหน้างานคลังและพัสดุ คณะวิศวกรรมศาสตร์ อาจารย์พีเลียงรองศาสตราจารย์รัชพล สันติวรกร และ รองศาสตราจารย์ พงศกร พรรณรัตนศิลป์ ในการให้คำปรึกษา แนะนำในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- (1) จิรัชยา นครชัย. ระบบบริหารจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์.
- (2) สำนักนายกรัฐมนตรี. 2526. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526. กรุงเทพฯ: กองการพิมพ์
- (3) มนตรี สุภัททธรรม. การพัฒนาระบบจัดการเอกสารการคั่นคืน
- (4) นงลักษณ์ ศรีศิลป์. ประมวลความรู้เกี่ยวกับเอกสารอิเล็กทรอนิกส์

KKU isr.j. 2015; 3(2) : 120-129

<http://irj.kku.ac.th>

แรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ปีการศึกษา 2556

Motivation for pursuing undergraduate part time program in the bachelor of law program (LLB) at Thaksin University, faculty of law in 2013

ธานินทร์ เงินถาวร (Tanin Ngoenthaworn)^{1*}

¹นักวิชาการ สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

*Correspondent author: tanin.tsu@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเพื่อเปรียบเทียบเหตุแรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อของผู้สมัคร เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขานิติศาสตร์ ภาคสมทบ ปีการศึกษา 2556 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ผู้สมัครเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขานิติศาสตร์ ภาคสมทบ ของมหาวิทยาลัยทักษิณ ปีการศึกษา 2556จำนวน 160 คน ทำการรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจำนวน 160 ชุดและได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์คืนกลับคืนมาทั้งหมด 160 คน คิดเป็นร้อยละ 100 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐาน การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วยสถิติ โดยใช้ t-test และ F-test (One-way ANOVA) และค่าเฉลี่ยความแตกต่างทดสอบรายคู่โดยวิธี LSD

ผลการวิเคราะห์เหตุจูงใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาตรี เข้าศึกษาต่อหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ ภาคสมทบ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ พบว่าแรงจูงใจในระดับปริญญาตรีในภาพรวมอยู่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.19) และเมื่อพิจารณาารายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านสถาบัน ($\bar{X}$ = 4.31) ด้านเหตุผลส่วนตัว ($\bar{X}$ 4.20) และด้านการจัดการศึกษาและหลักสูตร ($\bar{X}$ 4.08) ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุและภูมิลำเนาที่แตกต่างกันเท่านั้นมีแรงจูงใจในการศึกษาต่อด้านการจัดการศึกษาและหลักสูตรต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสอดคล้องกับสมมติฐาน และปัจจัยส่วนบุคคลด้านอาชีพที่แตกต่างกันมีแรงจูงใจด้านสถาบันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ : แรงจูงใจ ระดับปริญญาตรี สาขานิติศาสตร์ การสมัครเข้าศึกษาต่อลำดับปริญญาตรี

ABSTRACT

This research aims to study and compare the motivation of students who would like to apply for a part-time program in 2013. The sample of this study is 160 applicants who intend to study law at Thaksin University as part-time students. It can be said that this research is a quantitative research since using methodology by analyzing 160 questionnaires from 160 applicants.

The study shows that there are several factors why applicants apply for this program, a high reputation of an institute is the most attractive factor ($\bar{X}=4.31$), and the second most attractive factor is personal reason ($\bar{X} 4.20$) follow by the effective of education and course management ($\bar{X} 4.08$) respectively.

Moreover, this research illustrates those applicants who apply for the program because of their personal reasons which include differences in sex, age, and domicile and education level having a motivation of continuing study as a statistical significant approximately 0.5. This result corresponds to a hypothesis of education and course management which can divide into 3 categories: an academic institution, personal reason and education and course management.

Keyword: Motivation Undergraduate bachelor of law program Undergraduate Admissions.

บทนำ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ได้จัดตั้งในภาคเรียนปลายปีการศึกษา 2547 เป็นหน่วยงานภายในของมหาวิทยาลัยทักษิณ ก่อตั้งขึ้นตามนโยบายของมหาวิทยาลัยที่ต้องการผลิตบัณฑิตทางด้านกฎหมาย และเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับปริญญาตรีให้แก่บุคคลทั่วไป โดยไม่ต้องเดินทางไปศึกษายังส่วนกลาง เพื่อเป็นการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย เป็นการช่วยพัฒนาทรัพยากรบุคคลและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น

ในส่วนของการขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับปริญญาตรี ทางด้านกฎหมายนับว่า มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าชั้นการศึกษาอื่นๆ แต่ในสภาพความเป็นจริงการจัดการศึกษาในปัจจุบันอยู่ในขอบเขตที่จำกัด ไม่สามารถตอบสนองความต้องการตามความเป็นจริง ตลอดจนวิถีของคนในสังคม และปัญหาใหญ่คือการไม่สามารถเตรียมคนไทยให้สามารถเผชิญกับยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลง ทำให้สังคมไทยอ่อนแอ ขัดแย้ง ทำลายตัวเองและวิกฤติ การศึกษาที่ดีควรสามารถจัดความ

ยากจน สร้างทักษะชีวิต ทำให้ครอบครัวเป็นปึกแผ่น ชุมชนเข้มแข็ง อนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรม อนุรักษ์และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อม ทำให้การเมืองถูกต้อง สร้างอิสรภาพและความสุข ทำให้บุคคลเรียนรู้และสังคมเรียนรู้

ผู้ที่เข้ารับการศึกษแต่ละคน มีปัจจัยที่เป็นเหตุจูงใจให้เลือกเข้าศึกษาในสถานศึกษา หรือสาขาที่แตกต่างกัน ในบางครั้งสถานศึกษาก็ไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้ตามความเป็นจริง ด้วยขอบเขตและข้อจำกัดหลายประการ การจัดการศึกษาของคณะนิติศาสตร์ ได้ตอบสนองนโยบายของมหาวิทยาลัยโดยเปิดโอกาสทางการศึกษาให้บุคคลทั่วไปที่สามารถศึกษานอกเวลา ราชการระดับปริญญาตรี 1 หลักสูตร คือ หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ ภาคสมทบแผนการเรียน นิสิต 4 ปี จำนวน 150 คน แผนการเรียน 3 ปี จำนวนรับ 50 คน ควบคู่กับนิสิตระดับปริญญาตรีที่ศึกษาในเวลาราชการ แต่ในสภาพความเป็นจริงความต้องการของผู้ต้องการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษานั้นมีความหลากหลาย โดยเฉพาะนิสิตระดับปริญญาตรีภาคสมทบ

ปัจจัยแรงจูงใจเป็นตัวกำหนดของความพึงพอใจที่บุคคลทั่วไปเข้ามาศึกษาเช่นด้านปัจจัยส่วนบุคคล

เป็นแรงจูงใจ อันเนื่องมาจากลักษณะและท่าทีของการ
อบรมเลี้ยงดู ตลอดจนสภาพของสังคมที่บุคคลเกี่ยวข้อง
ซึ่งจะมีผลต่อการแสดงพฤติกรรม ซึ่งอาจจะเป็น
พฤติกรรมเกิดจากแรงจูงใจภายใน (1) ตลอดจนปัจจัย
ส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ภูมิฐานะ อาชีพและระดับการ
ศึกษา

ผู้วิจัยสนใจศึกษาแรงจูงใจในการศึกษาต่อของ
ผู้สมัครเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขานิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ ปีการศึกษา 2556 โดยจำแนกตาม
ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ภูมิฐานะ อาชีพและ
ระดับการศึกษา โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน คือ
ด้านสถาบัน ด้านเหตุผลส่วนตัวและด้านการจัดการศึกษา
และหลักสูตร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาเหตุแรงจูงใจในการศึกษาต่อของผู้สมัคร
เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขานิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ ภาคสมทบ ปีการศึกษา 2556
2. เพื่อเปรียบเทียบเหตุในแรงจูงใจเข้าศึกษาต่อของ
ผู้สมัครเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขานิติศาสตร์
ภาคสมทบ ปีการศึกษา 2556 จำแนกตามปัจจัยส่วน
บุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ภูมิฐานะ อาชีพและระดับการศึกษา

วิธีการดำเนินงาน

งานวิจัยนี้ศึกษาแรงจูงใจในการศึกษาต่อระดับ
ปริญญาตรี หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต สาขานิติศาสตร์
ภาคสมทบ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ผู้วิจัยได้
ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive)
จากการใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บ
รวบรวมข้อมูล

ประชากรของงานวิจัยครั้งนี้คือผู้สมัครเข้าศึกษา
ต่อหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิตสาขานิติศาสตร์
ภาคสมทบ คณะนิติศาสตร์ จำนวนทั้งสิ้น 160 คน
(ทั้งแผนการเรียน 3 ปี และ 4 ปี) ที่เข้าสัมภาษณ์เป็นนิสิต

โดยสอบถามข้อมูลใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

ตัวแปรสำหรับการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยตัวแปร
อิสระได้แก่ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ
ภูมิฐานะ อาชีพ และระดับการศึกษาและตัวแปรตามคือ
แรงจูงใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาตรีหลักสูตรนิติ
ศาสตรบัณฑิตสาขานิติศาสตร์ ได้แก่ ด้านสถาบัน
ด้วยเหตุผลส่วนตัว และด้านการจัดการศึกษาและหลักสูตร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามซึ่งผู้
วิจัยสร้างขึ้นโดยลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วน
ประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวทางของลิเคิร์ท
(Likert Scale)

การเก็บรวบรวมข้อมูลเก็บข้อมูลจากผู้สมัครเข้า
ศึกษา ระดับปริญญาตรี หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต
สาขานิติศาสตร์ ภาคสมทบ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ทักษิณ โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือ ในการเก็บ
รวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำข้อมูลมาประมวลผล
และวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS 11.5
for window โดยใช้สถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
วิเคราะห์โดยใช้ความถี่และค่าร้อยละ (Percentage)
2. ข้อมูลการรับทราบข่าวสารการรับสมัครการ
วิเคราะห์โดยใช้ความถี่และค่าร้อยละ (Percentage)
3. แรงจูงใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาตรี
หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ทักษิณ 3 ด้าน คือด้านสถาบัน ด้านเหตุผลส่วนตัว และ
ด้านการจัดการศึกษา วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย และ
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. การเปรียบเทียบแรงจูงใจในการศึกษาต่อระดับ
ปริญญาตรีหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิตสาขานิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ภูมิฐานะ อาชีพ
และระดับการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ t-test F-test
และทดสอบค่าเฉลี่ยความแตกต่างรายคู่ โดยวิธี LSD

ทั้งนี้เกณฑ์ระดับและการให้คะแนนแรงจูงใจใช้ประมาณการเป็นค่า 5 ระดับและการให้คะแนน ดังนี้คือ

4.21 - 5.00	หมายถึง	มีระดับมากที่สุด
3.41 - 4.20	หมายถึง	มีระดับมาก
2.61 - 3.40	หมายถึง	มีระดับปานกลาง
1.81 - 2.60	หมายถึง	มีระดับน้อย
1.00 - 1.80	หมายถึง	มีระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

พบว่าข้อมูลผู้สมัครเข้าศึกษาต่อส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 96 คน (คิดเป็นร้อยละ 60) และเป็นเพศหญิง จำนวน 64 คน (คิดเป็นร้อยละ 40) ผู้สมัครส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 19-24 ปี จำนวน 71 คน (คิดเป็นร้อยละ 44.4) รองลงมาคืออายุ 18 ปี หรือต่ำกว่า จำนวน 43 คน (คิดเป็นร้อยละ 26.9) และอายุ 31-36 ปี (คิดเป็นร้อยละ 4.4) สำหรับภูมิลำเนาปัจจุบันของผู้สมัครพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดสงขลา จำนวน 95 คน (คิดเป็นร้อยละ 59.4) รองลงมาคือจังหวัดพัทลุง จำนวน 33 คน (คิดเป็นร้อยละ 20.6) น้อยที่สุดคือจังหวัดสตูลและนราธิวาส จำนวน 3 คน มีสัดส่วนเท่ากัน (คิดเป็นร้อยละ 1.9) สำหรับอาชีพของ

ผู้สมัครพบว่าไม่ประกอบอาชีพ จำนวน 88 คน (คิดเป็นร้อยละ 55.0) รองลงมาเป็นทหาร-ตำรวจ จำนวน 18 คน (คิดเป็นร้อยละ 11.3) ผู้สมัครเป็นผู้ไม่มีรายได้ในปัจจุบัน จำนวน 91 คน (คิดเป็นร้อยละ 56.9) รองลงมา มีรายได้ 5,001-10,000 บาท จำนวน 19 คน (คิดเป็นร้อยละ 11.9) วุฒิที่ใช้ในการสมัครมัธยมศึกษา ตอนปลายมากที่สุด จำนวน 104 คน (คิดเป็นร้อยละ 65.0) รองลงมาวุฒิปริญญาตรี จำนวน 26 คน (คิดเป็นร้อยละ 16.3) วุฒิก่อนศึกษาสูงสุดก่อนเข้าศึกษา โดยส่วนใหญ่ผู้ที่มีวุฒิก่อนศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน 119 คน (คิดเป็นร้อยละ 74.4) รองลงมาปริญญาตรีจากสถาบันอื่น จำนวน 18 คน (คิดเป็นร้อยละ 11.3) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ		จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	96	60.0
	หญิง	64	40.0
	รวม	160	100
อายุ	18 ปี หรือต่ำกว่า	43	26.9
	19-24 ปี	71	44.4
	รวม	114	71.3
สถานภาพ		จำนวน(คน)	ร้อยละ
	25-30 ปี	26	16.3
	31-36 ปี	7	4.4
	37-42 ปี	9	5.6
	มากกว่า 42 ปี	4	2.5
	รวม	46	28.8
รวม		160	100

ตารางที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ภูมิลาเนาปัจจุบัน		
สงขลา	95	59.4
พัทลุง	33	20.6
สตูล	3	1.9
ยะลา	4	2.5
นราธิวาส	3	1.9
ปัตตานี	11	6.9
อื่นๆ	11	6.9
รวม	160	100
สถานภาพ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
อาชีพปัจจุบัน		
ไม่ประกอบอาชีพ	88	55.0
ข้าราชการ	14	8.8
ลูกจ้างส่วนราชการ	8	5.0
พนักงานรัฐวิสาหกิจ/ลูกจ้างเอกชน	8	5.0
ทหาร-ตำรวจ	18	11.3
เกษตรกร/ประมง	4	2.5
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	13	8.1
อื่นๆ	7	4.4
รวม	160	100
สถานภาพ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
วุฒิการศึกษาที่ใช้สมัคร		
มัธยมศึกษาตอนปลาย	104	65.0
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	18	11.3
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	9	5.6
ปริญญาตรี	26	16.3
อื่นๆ	3	1.9
รวม	160	100
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	119	74.4
อนุปริญญา/เทียบเท่า/ปวส.	14	8.8
ปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยทักษิณ	4	2.5
ปริญญาตรีจากสถาบันอื่น	18	11.3
ปริญญาโท	5	3.1
รวม	160	100

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การรับทราบข่าวสาร การรับสมัครพบว่าผู้สมัครเข้าศึกษาต่อส่วนใหญ่รับทราบการรับสมัครผ่านทางอินเทอร์เน็ตมากที่สุด จำนวน 122 คน (คิดเป็นร้อยละ 76.3) รองลงมาญาติ/เพื่อนบอก

จำนวน 22 คน (คิดเป็นร้อยละ 13.0) และน้อยที่สุดผ่าน ฝับ/สื่อสิ่งพิมพ์ จำนวน 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 1.3) ผู้สมัครส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าข้อมูลการรับสมัครมีความชัดเจน มีจำนวน 150 คน (คิดเป็นร้อยละ 93.8) ค

ตารางที่ 2 การรับทราบข่าวสารการสมัคร

รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
การรับข่าวสารของมหาวิทยาลัย		
ป้ายประชาสัมพันธ์	10	6.3
แผ่นฝับ/สื่อสิ่งพิมพ์	2	1.3
วิทยุ/โทรทัศน์	4	2.5
อินเทอร์เน็ต	122	76.3
ญาติ/เพื่อนบอก	22	13.0
รวม	160	100
ความชัดเจนข้อมูลการรับสมัคร		
ชัดเจน	150	93.8
ไม่ชัดเจน	10	6.2
รวม	160	100

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พิจารณาระดับแรงงใจ โดยภาพรวม พบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($= 4.21$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D=0.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านดังนี้ ด้านสถาบัน พบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($= 4.31$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D=0.54$)

ด้านเหตุผลส่วนตัว พบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($= 4.20$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D = 0.49$) ด้านการจัดการศึกษาและหลักสูตร พบว่า ส่วนใหญ่ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($= 4.08$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D = 0.23$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แรงงใจการศึกษาต่อเป็นรายด้าน

ข้อมูลเกี่ยวกับแรงงใจในการศึกษาต่อ	ระดับแรงงใจ		
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน($S.D$)	ระดับเหตุงใจ
1. ด้านสถาบัน	4.31	0.54	มากที่สุด
2. ด้านเหตุผลส่วนตัว	4.20	0.49	มาก
3. ด้านการจัดการศึกษาและหลักสูตร	4.08	0.23	มาก
รวม	4.21	0.42	มากที่สุด

ผลการทดสอบที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นรายกลุ่มดังนี้

1.ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของภูมิลำเนาของผู้ตอบแบบสอบถาม พิจารณาระดับแรงจูงใจด้านการจัดการศึกษาและหลักสูตร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.0821$) จากการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ F-test (One Way Analysis Of Variance) เปรียบเทียบความแตกต่าง

ระหว่างค่าเฉลี่ยโดยตัวแปรอิสระ(Independent Variables) ที่มีค่าตอบมากกว่า 2 กลุ่ม คือ ภูมิลำเนาพบว่าได้ค่าสถิติที่คำนวณ(F) เท่ากับ 2.685และค่า(P) เท่ากับ .017ซึ่งน้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ภูมิลำเนาที่ต่างกัน ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับแรงจูงใจด้านการจัดการศึกษาและหลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ภูมิลำเนาของผู้ตอบแบบสอบถาม พิจารณาระดับแรงจูงใจด้านการจัดการศึกษาและหลักสูตร

ภูมิลำเนา	ด้านการจัดการศึกษาและหลักสูตร		F	P
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D)		
สงขลา	4.0346	.39958	2.685	.017*
พัทลุง	4.0173	.40839		
สตูล	3.9524	.83707		
ยะลา	4.1786	.65335		
นราธิวาส	4.5714	.37796		
ปัตตานี	4.4545	.44179		
อื่นๆ	4.1818	.35623		
Total	4.0821	.42948		

2.ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม พิจารณาระดับแรงจูงใจด้านการจัดการศึกษาและหลักสูตร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยรวม อยู่ในระดับมาก ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.4286$) จากการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ F-test (One Way Analysis Of Variance) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยโดยตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ที่มีค่าตอบมากกว่า 2 กลุ่ม คือ

อายุ พบว่าได้ค่าสถิติที่คำนวณ(F) เท่ากับ . 2.673 และค่า(P) เท่ากับ .024 ซึ่งน้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุที่ต่างกันของผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับแรงจูงใจด้านการจัดการศึกษาและหลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 5 อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม พิจารณาระดับแรงจูงใจด้านการจัดการศึกษาและหลักสูตร

ตารางที่ 5 อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม พิจารณาระดับแรงงูใจด้านการจัดการศึกษาและหลักสูตร

อายุ	ด้านการจัดการศึกษาและหลักสูตร		F	P
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)		
18 ปี หรือต่ำกว่า	4.0897	.42860	2.673	.024*
19-24 ปี	4.1187	.38860		
25-30 ปี	4.1099	.47001		
31-36 ปี	3.6531	.29574		
37-42 ปี	3.8571	.52489		
มากกว่า 42 ปี	4.4286	.38686		
รวม	4.0821	.42948		

3.ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม พิจารณาระดับแรงงูใจด้านสถาบันพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.3146$) จากการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ F-test (One Way Analysis Of Variance) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยโดย

ตัวแปรอิสระ(Independent Variables) ที่มีคำตอบมากกว่า 2 กลุ่ม คือ อาชีพ พบว่าได้ค่าสถิติที่คำนวณ(F) เท่ากับ 2.357 และค่า (P) เท่ากับ .026 ซึ่งน้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้แสดงว่าปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อาชีพที่ต่างกันของผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับแรงงูใจด้านสถาบันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม พิจารณาระดับแรงงูใจด้านสถาบัน

อาชีพ	ด้านสถาบัน		F	P
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)		
ไม่ประกอบอาชีพ	4.3258	.46038	2.357	.026*
ข้าราชการ	3.8810	.98369		
ลูกจ้างส่วนราชการ	4.2500	.46291		
พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน	4.3333	.56344		
ทหาร-ตำรวจ	4.4074	.38866		
เกษตรกร-ประมง	4.0000	.27217		
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	4.5385	.50071		
อื่นๆ	4.6190	.44840		
รวม	4.3146	.53949		

ผลการสมมติฐาน

แรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ ภาคสมทบ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ พบว่า ผู้สมัครเข้าศึกษาต่อ ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลซึ่งประกอบไปด้วย อายุ ต่างกัน ภูมิภูมิต่างกัน มีแรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อเฉพาะด้านการจัดการศึกษาและหลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ และอาชีพที่แตกต่างกันของผู้สมัครแรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เฉพาะด้านสถาบัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาแรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ ภาคสมทบ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ผลแรงจูงใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า

1.ด้านสถาบัน อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้ เป็นคณะที่ให้โอกาสทางทางการศึกษามีศักยภาพทางการศึกษาและเป็นคณะที่มีชื่อเสียงสอดคล้องกับงานวิจัยของเปรมชัย สโรบท (2) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบเหตุจูงใจในการเข้าศึกษาต่อของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าของนักเรียนเตรียมทหารนักเรียนเตรียมทหารมีเหตุจูงใจด้านคุณลักษณะสถาบัน เกียรติยศชื่อเสียงอยู่ในระดับมาก

2. แรงจูงใจ ด้านเหตุผลส่วนตัวอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีเหตุผลเป็นหลักสูตรตรงกับความต้องการและมีความสะดวกในการมาศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของทองหล่อ นาคหอม (3) ได้ทำการวิจัยเรื่องแรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโทของนิสิตวิชาเอกบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีการศึกษา 2533-2534 ผลการวิจัยพบว่าแรงจูงใจของนิสิตในการเข้าศึกษาต่ออยู่ในระดับมากคือ ด้านเหตุผลส่วนตัว สำหรับด้านข้อนี้ ข้อที่มีความสำคัญอันแรกคือต้องการได้รับความรู้และ

ประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ของมหาวิทยาลัย และ ศิริพร โอพาธรรมรัตน์ (4) กล่าวว่าแรงจูงใจ ความพยายามใดๆ ที่เป็นแรงผลักดัน กระตุ้นหรือ โน้มน้าวเพื่อให้บุคคลแสดงพฤติกรรม หรือการกระทำ ที่กำหนดไว้ด้วยความร่วมมือ อย่างยินดีและเต็มใจ

3. แรงจูงใจ ด้านการจัดการศึกษาและหลักสูตร อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้ออยู่ในระดับมากทุกรายการ สอดคล้องกับงานวิจัยของเจือจันทร์ จงสถิตอยู่ (5) ได้กล่าวถึงเหตุจูงใจในการศึกษาขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ เช่น สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน ทุนทรัพย์ที่ใช้ในการศึกษา คุณภาพการจัดการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1.ด้านสถาบัน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เป็นคณะที่ให้โอกาสทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อาชีพที่ต่างกันของผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับแรงจูงใจด้านสถาบันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ด้านเหตุผลส่วนตัว ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีทั้งระดับมากที่สุดและมาก คือ เป็นหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการที่ตนในภาคیدنิยมเรียนกฎหมาย ดังนั้น คณะนิติศาสตร์ควรมีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยสอดคล้องกับการเจริญเติบโตของสังคมและเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับบุคคลทั่วไปเข้ามาศึกษา

3.ด้านการจัดการศึกษาและหลักสูตรภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทัศนคติต่อการเรียนในวันจันทร์-ศุกร์ มีค่าเฉลี่ย 3.83 หากเปรียบเทียบกับทัศนคติต่อการเรียนวันเสาร์-อาทิตย์ มีค่าเฉลี่ย 4.23 ซึ่งน้อยกว่า ดังนั้น คณะนิติศาสตร์ จะต้องนำข้อมูลการจัดการศึกษามาเปรียบเทียบกับเพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษาในวันเสาร์-อาทิตย์มีผลสะท้อนจากผลการวิเคราะห์ นำมาใช้ในการวางแผนการเรียนการจัดการศึกษา ความพร้อมบุคลากร สถานที่ และความคุ้มค่า

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเหตุแรงใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาตรี หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ ภาขนิสิตปริญญาตรีภาคปกติโดยการเปรียบเทียบกับ นิสิตระดับปริญญาตรีภาคสมทบ เพื่อนำของการศึกษา มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงวางแผนการเรียน การสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. ควรศึกษาความต้องการและความคาดหวัง ของผู้เรียน ประเมินหลักสูตร และผู้ใช้บัณฑิต เพื่อข้อมูล ที่ได้มาวางแผนและพัฒนาทั้งบุคลากร หลักสูตร และการ รับบุคคลทั่วไปเข้าศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ได้รับการสนับสนุนจากโครงการ วิจัยนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนการวิจัยจากเงินงบประมาณ ได้ประจำปี 2556 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ และ อาจารย์ ดร.ธีรพร ทองชะไค อาจารย์ประจำ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑามณี ตระกูลมุกดา อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิอ่านรายงานการวิจัยและ ให้ข้อเสนอแนะ จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- (1) พรรณี ช.เจนจิต.(2528).จิตวิทยาการเรียนการสอน (จิตวิทยาการศึกษาสำหรับครูในชั้นเรียน). กรุงเทพมหานคร:คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์.
- (2) เปรมชัย สโรบล,พันโท.(2542).เหตุจูงใจในการ ศึกษาต่อโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าของ นักเรียนเตรียมทหาร.ปริญญาานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- (3) ทองหล่อ นาคหอม.(2535).แรงจูงใจในการศึกษา ระดับปริญญาโทของนิสิตเอกบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีการศึกษา 2533-2534. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร
- (4) ศิริพร โอพาธรรมรัตน์. (2546)การเสริมสร้าง แรงจูงใจในการทำงาน : ศึกษากรณี บริษัท อดินพ จำกัด.ปัญหาพิเศษ(รป.ม.) มหาวิทยาลัยบูรพา
- (5) เจือจันทร์ จงสถิตอยู่.(2525)ความต้องการทางการ ศึกษา:โอกาสและการเลือก.วารสารการศึกษาแห่งชาติ.

KKU isr.j. 2015; 3(2) : 130-142

<http://irj.kku.ac.th>

ผลการใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อป้องกันและบรรเทาการเกิด ช่องปากอักเสบในผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับยาเคมีบำบัด

Effect of Clinical Nursing Practice Guideline to Prevent and Relieve Oral Mucositis in Head and Neck Cancer Patients Received Chemotherapy

สุกัญญา จันทิพย์ (Sugunya Junheep)^{1*}, ณัฐยา จันทน์สมคอย (Nuttaya Junsomkoi)¹

อุบล จ้างพานิช (Ubol Juangpanich)¹

¹งานบริการพยาบาล โรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

*Correspondent author : aa_aiw@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นวิจัยแบบกึ่งทดลอง ชนิด one groups - pretest-posttest design เพื่อการใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อป้องกันและบรรเทาการเกิดช่องปากอักเสบในผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับยาเคมีบำบัด กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยมะเร็งที่ได้รับยาเคมีบำบัดตามเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มารับการรักษาที่โรงพยาบาลศรีนครินทร์ จำนวน 33 คน ในช่วงเดือน ตุลาคม 2555 – กันยายน 2556 โดยเลือกตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนด อัตราการเกิดช่องปากอักเสบในกลุ่ม ที่ได้รับการดูแลตามแนวปฏิบัติการพยาบาลฯ สามารถป้องกันการเกิดช่องปากอักเสบได้ โดยพบ Grade 0 ร้อยละ 83.03 และการเกิดช่องปากอักเสบ Grade 1 พบร้อยละ 9.70 และ Grade 2 พบร้อยละ 2.42 สำหรับกลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติ สามารถป้องกันการเกิดช่องปากอักเสบได้ โดยพบ Grade 0 ร้อยละ 70.8 และการเกิดช่องปากอักเสบ Grade 1 พบร้อยละ 9.70 และ Grade 2 พบร้อยละ 2.42 กลุ่มที่ได้รับการดูแลตามแนวปฏิบัติฯ สามารถป้องกันการเกิดช่องปากอักเสบได้ ร้อยละ 83.03 ดีกว่ากลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติ ร้อยละ 12.23 และการเกิดช่องปากอักเสบเกรด 1 และเกรด 2 ในกลุ่มที่ได้รับการดูแลตามแนวปฏิบัติฯพบร้อยละ 9.7 และ 2.42 กลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติ พบร้อยละ 25 และ 4.20 ดังนั้นอัตราการเกิด เกรด 1 และเกรด 2 น้อยกว่า ร้อยละ 15.30 และ 18.03 ตามลำดับ ดังนั้นจะเห็นว่าอัตราการเกิดช่องปากอักเสบทุกระดับภายหลังการดูแลตามแนวปฏิบัติการพยาบาลฯลดลงเมื่อเทียบกับข้อมูลการเกิดช่องปากอักเสบในกลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติ จากการศึกษาพฤติกรรมกรดูแลช่องปากของผู้ป่วยมะเร็งและคอที่ได้รับยาเคมีบำบัดตามแนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อป้องกันและบรรเทาการเกิดช่องปากอักเสบในผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับยาเคมีบำบัด พบว่าผู้ป่วยมีพฤติกรรมทั้งรายด้านและโดยรวม อยู่ในระดับดีมาก

คำสำคัญ : แนวปฏิบัติการพยาบาล ช่องปากอักเสบ ผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับยาเคมีบำบัด

Abstract

This study is one groups - pretest-posttest for use clinical nursing practice guideline to prevent and relieve oral mucositis in Head and Neck Cancer Patients received chemotherapy. The sample are 33 head and neck cancer patients received chemotherapy admit at 5E ward Srinagarind hospital between October 2012 to September 2013. There is criteria for the sample selected. The incidence of oral mucositis patients give clinical nursing practice guideline can prevent oral mucositis appear mucositis grade 0 (normal oral cavity) 83.03% mucositis grade 1 9.70% and mucositis grade 2 2.42% . Patients give clinical nursing practice guideline can prevent oral mucositis 83.03 % more than patients give routine oral care 12.23%. The incidence of oral mucositis patients give clinical nursing practice guideline can prevent oral mucositis appear mucositis grade 1 and mucositis grade 2 are 9.7% and 2.42% but patients give routine oral care are 25% and 4.20% . So the incidence of oral mucositis grade 1 and mucositis grade 2 less than 15.30% and 18.03% respectively. So all the incidence of oral mucositis patients give clinical nursing practice guideline less than patients give routine oral care. Appear the self-care of head and neck cancer patients received chemotherapy remained very well.

Keyword : Clinical nursing practice guide line: CNPG mucositis Head and neck cancer Chemotherapy

บทนำ

มะเร็งยังเป็นปัญหาสาธารณสุขในประเทศไทย จากสถิติสาธารณสุขปี 2552 พบว่า โรคมะเร็งเป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับ 1 อัตรา 88.34 ต่อ 1 แสนประชากร (1) สถิติผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่เข้ารับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัดในหอผู้ป่วยเคมีบำบัด 5จ โรงพยาบาลศรีนครินทร์ พบ 260 และ 269 ครั้งในปี 2552 และ 2553 ตามลำดับ การรักษาด้วยยาเคมีบำบัดในปัจจุบันได้ผลดี แต่จะทำให้เกิดผลข้างเคียงจากการได้รับยาเคมีบำบัด คือ ทำให้เยื่อในช่องปากอักเสบได้ถึงร้อยละ 35-45 ของผู้ป่วยมะเร็งที่ได้รับยาเคมีบำบัด (2) โดยอาการจะเกิดขึ้นภายหลังการได้รับยาเคมีบำบัด 3-7 วัน และเกิดแผลในช่องปากภายใน 3-5 วันต่อมา และอาการจะคงอยู่นาน 2-3 สัปดาห์ ยาเคมีบำบัดที่ก่อให้เกิดอาการช่องปากอักเสบสูง ได้แก่ Methotrexate และ 5-FU (2,3) มีกลไกการเกิดช่องปากอักเสบ 2 ประการ คือ ยาเคมีบำบัดมีผลโดยตรง ในการลดอัตราการสร้างเซลล์เยื่อใหม่ ทำให้เยื่อฝ่อและบางลง จึงทำให้เกิดการอักเสบของเยื่อช่องปาก และผลโดยอ้อม คือ การที่ยากต่อการทำงานของ

ไภวะกระดูก มีผลต่อการสร้างเม็ดเลือด การสร้างเม็ดเลือดขาวลดลง จึงทำให้ติดเชื้อได้ง่าย ปัญหาเยื่อในช่องปากอักเสบ มีผลทำให้ผู้ป่วยทุกข์ทรมานจากการเจ็บปวดรับประทานอาหารได้น้อย คณะผู้วิจัยจึงได้พัฒนาแนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อการลดช่องปากอักเสบผู้ป่วยมะเร็งที่ได้รับยาเคมีบำบัด (4-9) จากการนำแนวปฏิบัติการพยาบาลไปใช้ในหอผู้ป่วยเคมีบำบัด (10) พบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและลำคอ ร้อยละ 70.91 ที่มีปัญหาช่องปากอักเสบ ผู้ป่วยได้รับยาเคมีบำบัดทางหลอดเลือดดำแบบหยดต่อเนื่องกัน เช่น Cisplatin หยดทางหลอดเลือดดำติดต่อกัน 2 ชั่วโมง และ 5-fluouracil ผสมในสารนำหยดทางหลอดเลือดดำติดต่อกัน 24 ชั่วโมง ต่อเนื่องกัน 4-5 วัน อัตราการเกิดภาวะช่องปากอักเสบทุกระดับภายหลังการดูแลตามแนวปฏิบัติการพยาบาล พบร้อยละ 45.45 จึงเน้นให้ผู้ป่วยอมน้ำแข็งให้ถูกวิธี (7,11) และให้บุคลากรดูแลช่องปากตามแนวปฏิบัติการพยาบาล รวมทั้งแนะนำการดูแลช่องปากที่บ้านอย่างต่อเนื่อง (12) สอดคล้องกับสถิติที่พบในผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอ มีความเสี่ยงในการเกิดช่องปากอักเสบ ร้อยละ 80-100 พบว่ามีช่องปากอักเสบ เกรด 3-4

พบได้ร้อยละ 20-60 (13) จะเห็นว่าผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอ การเกิดช่องปากอักเสบเป็นผลข้างเคียงของการรักษาเสมอ ทำให้ผู้ป่วยเกิดความไม่สุขสบายรับประทานได้น้อย เสี่ยงต่อภาวะทุพโภชนาการ และไม่สามารถรักษาด้วยยาเคมีบำบัดได้ต่อเนื่อง ซึ่งอาจจะมีผลต่อการรักษาและพยากรณ์โรคในระยะยาว มีผลทำให้ผู้ป่วยต้องนอนรักษาในโรงพยาบาลนานขึ้นและเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้นด้วย ดังนั้นทีมวิจัยจึงได้พัฒนาและนำแนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อป้องกันและบรรเทาช่องปากอักเสบ นำไปใช้ในการดูแลผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เปรียบเทียบร้อยละของการเกิดช่องปากอักเสบในกลุ่มที่ได้รับการดูแลตามแนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อการป้องกันและบรรเทาการเกิดช่องปากอักเสบในผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับยาเคมีบำบัดกับข้อมูลการเกิดช่องปากอักเสวก่อนการใช้แนวปฏิบัติฯ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ

ศึกษาพฤติกรรมการดูแลช่องปากของผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับยาเคมีบำบัดตามแนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อการป้องกันและบรรเทาการเกิดช่องปากอักเสบในผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับยาเคมีบำบัด

วิธีการดำเนินงาน

การศึกษานี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลองชนิด one groups - pretest-posttest design (14) เพื่อนำแนวปฏิบัติการพยาบาลมาใช้ในการป้องกันและบรรเทาการเกิดช่องปากอักเสบในผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับยาเคมีบำบัด ในโรงพยาบาลศรีนครินทร์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับยาเคมีบำบัดตามเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ที่มารับการรักษาที่หอผู้ป่วยเคมีบำบัด 5 จ โรงพยาบาลศรีนครินทร์ จำนวน 33 คน ในช่วงเดือน ตุลาคม 2555 – กันยายน 2556 โดยเลือกตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ เป็นผู้ป่วยอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป

ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าป่วยเป็นโรคมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับยาเคมีบำบัด รู้สึกตัวดี มีการรับรู้การได้ยินปกติและสื่อสารภาษาไทยได้ สมัครใจเข้าร่วมในการทำวิจัย ผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับยาเคมีบำบัด ชนิด 5-FU IV drip in 24 Hrs ในโรงพยาบาลศรีนครินทร์ **ผู้ป่วยไม่เกิดอาการเยื่อช่องปากอักเสบ** เกณฑ์คัดออก มีความเจ็บป่วยทางจิต มีการรับรู้ผิดปกติ มีการกระจายของโรคไปที่สมอง

การคำนวณกลุ่มตัวอย่าง (Sample size estimation)

คำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบอัตราการเกิดช่องปากอักเสบ ในประชากร 1 กลุ่ม โดยการใช้หลักการคือ ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากงานวิจัยที่ผ่านมา (10) อัตราการเกิดช่องปากอักเสบในผู้ป่วยมะเร็งที่ได้รับในผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอ พบอัตราการเกิดช่องปากอักเสบในหอผู้ป่วย เคมีบำบัดพบร้อยละ 46 คาดว่าหากแนวปฏิบัติได้ผล ควรพบการเกิดช่องปากอักเสบไม่เกิน ร้อยละ 20 (10) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SSize.exe โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 1 กลุ่ม Hypothesis test for a population proportion (two side test) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 33 คน

เครื่องมือในการดำเนินการวิจัย

1. แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ป่วย
2. แนวปฏิบัติการพยาบาล เพื่อให้ผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับยาเคมีบำบัด
3. คู่มือการดูแลเพื่อป้องกันช่องปากอักเสบ
4. วิดีทัศน์ เรื่อง วิธีการอมน้ำแข็ง การแปรงฟัน การบ้วนปาก การทรมัฟปากด้วยวาสลีน
5. แบบประเมินช่องปาก ตาม WHO
 - Grade 0 เยื่อช่องปากปกติ
 - Grade 1 เยื่อช่องปากเริ่มมีสีแดงบวม เป็นแผลเริ่มมีอาการเจ็บในช่องปากเล็กน้อย
 - Grade 2 เยื่อช่องปากมีสีแดง มีแผลและปวดแสบรับประทานอาหารธรรมดาหรืออาหารอ่อนได้

Grade 3 เชื้อบุช่องปากมีสีแดงบวม
มีแผลและปวดมีแผลรับ
ประทานอาหารเหลวได้

Grade 4 เชื้อบุช่องปากอักเสบรุนแรง
ไม่สามารถรับประทานอาหารได้
ต้องให้อาหารทางสายยางหรือ
ทางหลอดเลือดดำแทน

6. แบบประเมินพฤติกรรมดูแลช่องปาก
ของผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับยาเคมี
บำบัด เป็นแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีข้อคำถาม
10 ข้อ ผู้วิจัยได้หาความตรงตามเนื้อหาโดยให้ผู้ทรง
คุณวุฒิตรวจสอบและนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม
หาความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค
และค่าความเที่ยงของเครื่องมือเท่ากับ 0.80 คะแนน

เกณฑ์การแปลผลคะแนนพฤติกรรมดูแลตนเอง รายด้านและโดยรวม ดังนี้

		รายด้าน	โดยรวม
พฤติกรรมดูแลตนเองดีมาก	ค่าเฉลี่ยคะแนน	2.33-3	23.33-30
พฤติกรรมดูแลตนเองปานกลาง	ค่าเฉลี่ยคะแนน	1.33-2	13.33-20
พฤติกรรมดูแลตนเองไม่ดี	ค่าเฉลี่ยคะแนน	0.33-1	3.33-10

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ก่อนเริ่มการวิจัย ผู้วิจัยชี้แจงแก่แพทย์ที่เกี่ยวข้อง
เภสัชกรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในหอผู้ป่วยเคมีบำบัด
ให้รับทราบถึงแนวปฏิบัติการพยาบาลฯ

เมื่อมีผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอ ตามเกณฑ์ที่
กำหนด ผู้วิจัยหรือผู้ช่วยวิจัยทำการเก็บข้อมูล

ระยะดำเนินการ สร้างสัมพันธภาพ แนะนำตัว
เอง ชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือในการทำ
วิจัย เมื่อผู้ป่วยยินยอมในการวิจัยจึงเริ่มดำเนินการต่อ
ไป อธิบายขั้นตอนการทำวิจัย กระบวนการทำวิจัย และ
ชี้แจงว่าผู้ป่วยจะต้องทำอะไรบ้าง เวลาใดบ้าง ประเมินผู้
ป่วยโดยใช้ แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ป่วยและ

ทั้งหมดของแบบวัดพฤติกรรมดูแลตนเอง ลักษณะ
คำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ ช่วงคะแนน
อยู่ระหว่าง 10 - 30 คือ ดีมาก ปานกลางและไม่ดี และ
มีเกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนนตามวิธีการหา
อันตรายชั้นโดยใช้พิสัย (15) ดังนี้

1. หาพิสัย= คะแนนสูงสุด-ต่ำสุด (โดยรวม
 $30-10=20$) (รายด้าน $3-1=2$)
2. กำหนดชั้นทั้งหมด 3 ชั้น
3. หาความห่างของชั้น $20/3=6.67$, $2/3=0.67$
4. กำหนดคะแนน ต้องเอาเลขที่ลงตัว โดยเริ่ม
จากขีดจำกัดของคะแนนแต่ละชั้น เริ่มต้น
ด้วยคะแนนสูงสุด ลงไปจนถึงชั้นของ
คะแนนต่ำสุด

แบบประเมินช่องปาก ตาม WHO เวลา 18.00 น. ของทุก
วันที่มารับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด ให้การพยาบาลตาม
แนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อการป้องกันและบรรเทาการ
เกิดช่องปากอักเสบในผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับยา
เคมีบำบัด (ตามตารางที่ 1) ระยะสิ้นสุด วันก่อนกลับบ้าน
ประเมินช่องปากและพฤติกรรมดูแลช่องปากของ
ผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับยาเคมีบำบัด

จริยธรรมในการวิจัย

การวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาและอนุมัติจาก
คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัย
ขอนแก่นแล้ว โดยยึดตามคำประกาศเฮลซิงกิ (Helsinki'
Declaration)

ตารางที่ 1 แนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อการป้องกันและบรรเทาการเกิดช่องปากอักเสบในผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับยาเคมีบำบัด

การประเมิน (Assessment)	การปฏิบัติ (Intervention)	ผลลัพธ์ (Outcome)
1. ประเมินความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการดูแลช่องปาก	1. พยาบาลสร้างสัมพันธภาพกับผู้ป่วยและญาติ 2. พยาบาลประเมินความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับโรค และการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด 3. แบบประเมินช่องปาก ตาม WHO 4. บันทึกผลการประเมินใน Nurse's note 5. การดูแลเพื่อป้องกันภาวะเยื่อช่องปากอักเสบแก่ผู้ป่วยและญาติ กรณีช่องปากปกติและช่องปากอักเสบระดับ 1	ผู้ป่วยได้รับการประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคและการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด
2. ให้ข้อมูล	1. แนะนำการดูแลสุขภาพช่องปาก 2. การแปรงฟันอย่างถูกวิธี แปรงฟันเบาๆทั่วช่องปาก โดยใช้ยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ วันละ 2 ครั้ง หลังตื่นนอน และก่อนนอนใช้แปรงที่มีขนาดเล็กและมีขนแปรงอ่อนนุ่มเป็นพิเศษ ด้วยเทคนิคบาสส์ (Bass technique) แปรงทำมุม 45 องศากับเหงือกและแนวแกนฟัน โดยเริ่มที่โคนฟันก่อน ขยับขนแปรงและหมุนไปมาในช่วงสั้นและบิดแปรงลงไปยังปลายฟัน ทำเช่นนี้กับฟันทุกซี่ ใช้เวลาครั้งละ 2 นาที 3. แปรงลิ้นและนวดเหงือกเบาๆ เป็นการกระตุ้นการไหลเวียนของเลือดบริเวณขอบเหงือกให้ดีขึ้น ลดการบวมของเหงือก เหงือกจะแข็งแรงและหนาขึ้นทำให้มีความทนต่อการเกิดแผลในปาก 4. บ้วนปากด้วยน้ำเปล่าหรือน้ำเกลือ โดยอมกลั้วในปากและคอนาน 30 วินาที หลังแปรงฟัน หลังอาหารทุกมื้อและก่อนนอน ไม่ควรใช้น้ำยาบ้วนปากที่มีแอลกอฮอล์ผสมเพื่อลดการระคายเคือง ช่วยชะล้างเนื้อเยื่อที่ตายรักษาความชุ่มชื้นในช่องปาก ช่วยทำให้แผลหายเร็วขึ้น นอกจากนี้ น้ำเกลือมีคุณสมบัติเป็นด่าง ช่วยลดสภาพความเป็นกรดในช่องปาก เป็นการกระตุ้นให้มีการหลั่งน้ำลายและช่วยให้ความอยากรับประทานอาหารมากขึ้น ไม่ทำให้เกิดระคายเคืองต่อเยื่อช่องปาก เนื่องจากมีความเข้มข้นเท่ากับสารน้ำในร่างกาย 5. ถ้ามีฟันปลอม ควรถอดทำความสะอาดทุกครั้งหลังรับประทานอาหารและถอดฟันปลอมออกทุก 8 ชั่วโมงต่อวัน 6. ทาครีมฟีนอกซ์ด้วยวาสลีนหรือลิปกรอส	

ตารางที่ 1 แนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อการป้องกันและบรรเทาการเกิดช่องปากอักเสบในผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับยาเคมีบำบัด (ต่อ)

การประเมิน (Assessment)	การปฏิบัติ (Intervention)	ผลลัพธ์ (Outcome)
	7. อดน้ำแข็ง เพื่อป้องกันช่องปากอักเสบก่อนให้ยาเคมีบำบัด 5 นาที ให้อมน้ำแข็งโดยเคลื่อนก้อนน้ำแข็งไปมาทั่วทั้งปาก ไม่ให้น้ำแข็งอยู่กับที่ และให้อมน้ำแข็งต่อเนื่องต่อไปอีกเป็นเวลา 30 นาที จะให้อมน้ำแข็งจนกระทั่งถึงเวลาก่อนนอน 8. แนะนำให้รับประทานอาหารที่อ่อนนุ่ม กลืนสะดวก ไม่เคี้ยว เหมาะสมกับสภาพผู้ป่วย โดยเน้นอาหารที่ให้โปรตีนและพลังงานสูง เช่น ปลา นมพว่องมันเนยหรือนมถั่วเหลือง ไข่ คัมนมพว่องมันเนยหรือนมถั่วเหลืองปริมาณ 200 ซีซี ต่อครั้ง วันละ 2 ครั้ง เช้าเย็นและ คัมน้ำมากกว่า 2 ลิตรต่อวัน จะทำให้เกิดความชุ่มชื้นในปาก	
	การดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะเยื่อช่องปากอักเสบระดับ 2-3 1. ดูแลและทำความสะอาดปากและฟัน ทุก 2-4 ชั่วโมง 2. ประเมินความสามารถในการเคี้ยวและการกลืน และให้รับประทานอาหารอ่อน ลื่น กลืนสะดวก โปรตีนและพลังงานสูง เช่น ข้าวคัมนปลา น้ำซุป ไข่ตุ๋นใส่เต้าหู้ โจ๊กใส่ไข่ โยเกิร์ต เจลลี่ ลอดช่อง เป็นต้น 3. บ้วนปากด้วยน้ำเกลือหลังอาหารทุกมื้อ 4. งดใช้ไหมขัดฟัน ในกรณีที่มีอาการเจ็บปวดหรือเกส็ดเลือดต่ำกว่า 40,000 ลบ. มม. 5. แนะนำให้ดื่มเครื่องดื่มแช่เย็น ที่ให้พลังงาน เช่น น้ำหวานปั่น นมถั่วเหลือง น้ำผลไม้ระหว่างมื้ออาหาร 6. หลีกเลี่ยงการดื่มน้ำผลไม้ที่มีรสเปรี้ยว เพราะจะทำให้เกิดการระคายเคือง เช่น น้ำสัปรด น้ำมะนาว เป็นต้น 7. ผู้ป่วยบางรายอาจได้อาหารเสริมทางปาก ทางสายยาง ตามแผนการรักษาของแพทย์ พยาบาลแนะนำการเตรียมอาหารให้ถูกส่วน 8. ประเมินผลจากสภาพร่างกาย (performance status) และน้ำหนักตัวของผู้ป่วย 9. ให้คำแนะนำการใช้ยาบรรเทาปวดและลดการอักเสบตามแผนการรักษา 10. ให้ยาปฏิชีวนะและยาฆ่าเชื้อราตามแผนการรักษา	

ตารางที่ 1 แนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อการป้องกันและบรรเทาการเกิดช่องปากอักเสบในผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับยาเคมีบำบัด (ต่อ)

การประเมิน (Assessment)	การปฏิบัติ (Intervention)	ผลลัพธ์ (Outcome)
	11. ก่อนให้ยาเคมีบำบัด 5 นาที ให้อมน้ำแข็งโดยเคลื่อนก้อนน้ำแข็งไปมาทั่วทั้งปาก ไม่ให้น้ำแข็งอยู่กับที่ และ ให้ออมน้ำแข็งต่อเนื่องต่อไปอีกเป็นเวลา 30 นาที และ ทุก 2 ชั่วโมง นานครั้งละ 5 นาที^{7, 16, 17} จะให้ออมน้ำแข็งจนกระทั่งถึงเวลาก่อนนอน 12. และประเมินช่องปาก วันละ 2 ครั้ง	
	การดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะเยื่อช่องปากอักเสบ ระดับ 4 1. ทำความสะอาดช่องปากทุก 1-2 ชั่วโมง โดยใช้ผ้าก๊อชชุบน้ำเกลือพันนิ้วมือเช็ดปากแทนการแปรงฟัน ห้ามใช้ไหมขัดฟัน 2. ให้สารอาหารทางสายยาง ตามแผนการรักษาของแพทย์ บ้วนปากด้วยน้ำเกลือ 3. ให้ยาตามแผนการรักษาของแพทย์ เช่น 2% Xylocaine viscous อมกลั้วปากและคอก่อนรับประทานอาหาร และให้ยาด้านเขี้ยวและด้านจูลินทรีย์ 4. กรณีมีเลือดออกในช่องปาก ให้บ้วนปากด้วยน้ำเย็นจัดหรืออมน้ำแข็ง 5. ประเมินช่องปากทุก 8 ชั่วโมง	
3.การดูแลตนเองที่บ้าน	การให้คำแนะนำการดูแลตนเองที่บ้าน 1. ให้คำแนะนำ เรื่องประเมินช่องปากตนเองวันละครั้งและปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันและบรรเทาอาการช่องปากอักเสบ 2. ผู้ป่วยหรือญาติประเมินช่องปากวันละ 1 ครั้ง เวลา 6.00 น. และบันทึกลงในแบบบันทึก 3. แจกคู่มือการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันและบรรเทาอาการช่องปากอักเสบสำหรับผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับยาเคมีบำบัด 4. ติดตามผลอัตราการเกิดช่องปากอักเสบและประเมินพฤติกรรมดูแลช่องปากที่บ้าน เมื่อผู้ป่วยมาตามนัด	

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลส่วนบุคคล แจกแจงความถี่และแสดงจำนวน ร้อยละ
2. วิเคราะห์อัตราการเกิดช่องปากอักเสบหลังการดูแลผู้ป่วยตามแนวปฏิบัติการพยาบาลฯ โดยใช้ร้อยละ
3. เปรียบเทียบร้อยละของการเกิดช่องปากอักเสบในกลุ่มที่ได้รับการดูแลตามแนวปฏิบัติการพยาบาลฯ กับข้อมูลการเกิดช่องปากอักเสบก่อนการใช้แนวปฏิบัติ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ โดยใช้ร้อยละ
4. ศึกษาพฤติกรรมการดูแลช่องปากของผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับยาเคมีบำบัดตามแนวปฏิบัติ

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มทดลอง

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มทดลอง n=33	
	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
Mean	46.33	-
SD	10.78	-
เพศ		
หญิง	25	77.42
ชาย	8	22.58
สถานภาพสมรส		
คู่	27	81.82
โสด	3	9.09
หม้าย	3	9.09
การศึกษา		
ประถมศึกษา	15	45.45
มัธยมศึกษา	14	42.43
ปริญญาตรี	4	12.12

การพยาบาลเพื่อป้องกันและบรรเทาการเกิดช่องปากอักเสบในผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับยาเคมีบำบัด

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีทั้งหมด 33 คน กลุ่มทดลอง อายุเฉลี่ย 41 ปี SD 17.52 กลุ่มทดลอง อายุเฉลี่ย 46.33 ปี SD 10.78 ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 77.42 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 45.45 ผู้ป่วยเป็นโรค CA Nasopharynx ร้อยละ 75.76 (ดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มทดลอง (ต่อ)

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มทดลอง n=33	
	จำนวน	ร้อยละ
การวินิจฉัยโรค		
CA Nasopharynx	25	75.76
CA Tongue	5	15.15
CA Tonsil	3	9.09

อัตราการเกิดช่องปากอักเสบในกลุ่ม ที่ได้รับการดูแลตามแนวปฏิบัติการพยาบาลฯ สามารถป้องกันการเกิดช่องปากอักเสบได้ โดยพบ Grade 0 ร้อยละ 83.03 และการเกิดช่องปากอักเสบ Grade 1 พบร้อยละ 9.70 และ Grade 2 พบร้อยละ 2.42 (ดังตารางที่ 3) สำหรับกลุ่มที่

ได้รับการดูแลตามปกติ สามารถป้องกันการเกิดช่องปากอักเสบได้ โดยพบ Grade 0 ร้อยละ 70.8 และการเกิดช่องปากอักเสบ Grade 1 พบร้อยละ 25.0 และ Grade 2 พบร้อยละ 20.45 (ดังตารางที่ 4)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการเกิดช่องปากอักเสบ ในกลุ่มที่ได้รับการดูแลตามแนวปฏิบัติการพยาบาลฯ (n=33คน)

ช่วงเวลา	กลุ่มที่ได้รับการดูแลตามแนวปฏิบัติการพยาบาลฯ									
	Grade 0 (คน)	ร้อยละ	Grade 1 (คน)	ร้อยละ	Grade 2 (คน)	ร้อยละ	Grade 3 (คน)	ร้อยละ	Grade 4 (คน)	ร้อยละ
Day 1	26	78.79	4	12.12	1	3.03	0	0	0	0
Day2	27	81.82	3	9.09	1	3.03	0	0	0	0
Day3	27	81.82	3	9.09	1	3.03	0	0	0	0
Day4	27	81.82	3	9.09	1	3.03	0	0	0	0
Day5	30	90.91	3	9.09	0	0	0	0	0	0
อัตราการเกิดช่องปากอักเสบ		83.03		9.70		2.42	0	0	0	0

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการเกิดช่องปากอักเสบ ในกลุ่มที่ได้รับการดูแลปกติ (n=39 คน)

ช่วงเวลา	กลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติ				
	Grade 0 ร้อยละ	Grade 1 ร้อยละ	Grade 2 ร้อยละ	Grade 3 ร้อยละ	Grade 4 ร้อยละ
อัตราการเกิด ช่องปากอักเสบ	70.8	25.0	20.45	0	0

เปรียบเทียบร้อยละของการเกิดช่องปากอักเสบ ในกลุ่มที่ได้รับการดูแลตามแนวปฏิบัติการพยาบาลฯ กับข้อมูลการเกิดช่องปากอักเสบก่อนการใช้แนวปฏิบัติฯ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ ด้วยสถิติร้อยละ พบว่า กลุ่มที่ได้รับการดูแลตามแนวปฏิบัติฯ สามารถป้องกันการเกิดช่องปากอักเสบได้ ร้อยละ 83.03 ดีกว่ากลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติ

ร้อยละ 12.23 และการเกิดช่องปากอักเสบ Grade 1 และ Grade 2 ในกลุ่มที่ได้รับการดูแลตามแนวปฏิบัติฯ พบร้อยละ 9.7 และ 2.42 กลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติ พบร้อยละ 25 และ 20.45 อัตราการเกิด Grade 1 และ Grade 2 น้อยกว่า ร้อยละ 15.30 และ 18.03 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบร้อยละของการเกิดช่องปากอักเสบ ในกลุ่มที่ได้รับการดูแลตามแนวปฏิบัติการพยาบาลฯ กับข้อมูลการเกิดช่องปากอักเสบก่อนการใช้แนวปฏิบัติฯ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ

อัตราการเกิดช่องปากอักเสบ	Grade 0 (ร้อยละ)	Grade 1 (ร้อยละ)	Grade 2 (ร้อยละ)	Grade 3 (ร้อยละ)	Grade 4 (ร้อยละ)
กลุ่มที่ดูแลตามปกติ	70.8	25.00	20.45	0	0
กลุ่มที่ดูแลตามแนวปฏิบัติฯ	83.03	9.70	2.42	0	0
ความแตกต่าง	12.23	15.30	18.03	0	0

ศึกษาพฤติกรรมการดูแลช่องปากของผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับยาเคมีบำบัดตามแนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อป้องกันและบรรเทาการเกิดช่องปากอักเสบ ในผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับยาเคมีบำบัด พบว่า

ผู้ป่วยมีพฤติกรรมทั้งรายด้านและโดยรวม อยู่ในระดับดีมาก พฤติกรรมการดูแลตนเองโดยรวม ค่าเฉลี่ย 29.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.08 (ดังตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 พฤติกรรมการดูแลช่องปากของผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับยาเคมีบำบัดตามแนวปฏิบัติการพยาบาลฯ

ข้อความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1. ประเมินช่องปากทุกวัน	2.77	0.43	ดีมาก
2. แปรงฟันอย่างถูกวิธี โดยใช้แปรงที่มีขนแปรงอ่อนนุ่ม	2.90	0.30	ดีมาก
3. ใช้น้ำสีฟันผสมฟลูออไรด์	3	0	ดีมาก
4. บ้วนปากด้วยน้ำเปล่าหรือน้ำเกลือ หลังแปรงฟัน หลังอาหารทุกมื้อและก่อนนอน	2.90	0.30	ดีมาก
5. ไม่ควรใช้น้ำยาบ้วนปากที่มีแอลกอฮอล์ผสม	3	0	ดีมาก
6. ทาครีมฟปากด้วยวาสลีน	3	0	ดีมาก
7. รับประทานอาหารโปรตีนสูง เช่น ปลา นม ไข่ ที่อ่อนนุ่ม กลืนสะดวก ไม่เผ็ด	2.84	0.37	ดีมาก
8. ดื่มน้ำมากกว่า 2 ลิตรต่อวัน	2.94	0.25	ดีมาก
9. อดน้ำแข็งเพื่อบรรเทาอาการปวดในช่องปากก่อนให้ยาเคมี บำบัด 30 นาทีและ ทุก 2 ชั่วโมง นานครั้งละ 5 นาที	3	0	ดีมาก
10. ถ้ามีฟันปลอม ควรถอดทำความสะอาดทุกครั้งหลังรับ ประทานอาหาร และถอดฟันปลอมออกทุก 8 ชั่วโมง ต่อวัน	3	0	ดีมาก
พฤติกรรมดูแลตนเองโดยรวม	29.35	0.08	ดีมาก

สรุปและอภิปรายผล

อัตราการเกิดช่องปากอักเสบในกลุ่ม ที่ได้รับการดูแลตามแนวปฏิบัติการพยาบาลฯ สามารถป้องกันการเกิดช่องปากอักเสบได้ โดยพบ Grade 0 ร้อยละ 83.03 และการเกิดช่องปากอักเสบ Grade 1 พบร้อยละ 9.70 และ Grade 2 พบร้อยละ 2.42 สำหรับกลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติ สามารถป้องกันการเกิดช่องปากอักเสบได้ โดยพบ Grade 0 ร้อยละ 70.8 และการเกิดช่องปากอักเสบ Grade 1 พบร้อยละ 9.70 และ Grade 2 พบร้อยละ 2.42 กลุ่มที่ได้รับการดูแลตามแนวปฏิบัติฯ สามารถป้องกันการเกิดช่องปากอักเสบได้ ร้อยละ 83.03 ดีกว่ากลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติ ร้อยละ 12.23 และการเกิดช่องปากอักเสบ Grade 1 และ Grade 2 ในกลุ่มที่ได้รับการดูแลตามแนวปฏิบัติฯพบร้อยละ 9.7 และ 2.42 กลุ่มที่ได้รับการดูแลตาม

ปกติ พบร้อยละ 25 และ 4.20 ดังนั้นอัตราการเกิด Grade 1 และ Grade 2 น้อยกว่า ร้อยละ 15.30 และ 18.03 ตามลำดับ จะเห็นว่าอัตราการเกิดช่องปากอักเสบทุกระดับภายหลังการดูแลตามแนวปฏิบัติการพยาบาลฯลดลงเมื่อเทียบกับข้อมูลการเกิดช่องปากอักเสบในกลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติ ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับยาเคมีบำบัดที่ได้รับการดูแลเพื่อป้องกันช่องปากอักเสบ ตามแนวปฏิบัติการพยาบาลฯ เรื่องดูแลช่องปาก ร่วมกับการอมน้ำแข็ง อย่างถูกวิธี ทำให้ป้องกันการเกิดช่องปากอักเสบได้

จากการศึกษาพฤติกรรมการดูแลช่องปากของผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับยาเคมีบำบัดตามแนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อป้องกันและบรรเทาการเกิดช่องปากอักเสบ พบว่าผู้ป่วยมีพฤติกรรมทั้ง

รายด้านและโดยรวม อยู่ในระดับดีมาก พฤติกรรมการดูแลตนเองโดยรวม ค่าเฉลี่ย 29.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.08 จะเห็นว่าผู้ป่วยสามารถดูแลช่องปากเป็นอย่างดี เนื่องจากมีคู่มือการดูแลเพื่อป้องกันช่องปากอักเสบและจากสถิติเรื่องวิธีการอมน้ำแข็ง การแปรงฟัน การบ้วนปาก การทามิฟปากด้วยวาสลีน ทำให้ผู้ป่วยเข้าใจและปฏิบัติตามได้ง่าย และสามารถดูแลช่องปากได้อย่างต่อเนื่องที่บ้านด้วย ซึ่งผลวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา (7,9,18)พบว่า การดูแลช่องปากและการอมน้ำแข็งสามารถป้องกันการเกิดช่องปากอักเสบได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลวิจัย พบว่าการนำแนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อการป้องกันและบรรเทาการเกิดช่องปากอักเสบในผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับยาเคมีบำบัดไปใช้ในการดูแลผู้ป่วย สามารถป้องกันการเกิดช่องปากอักเสบได้และทำให้อัตราการเกิดช่องปากอักเสบลดลง ดังนั้นพยาบาลสามารถนำแนวปฏิบัติไปใช้ในการดูแลเพื่อป้องกันการเกิดช่องปากอักเสบในผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับยาเคมีบำบัดได้ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้ป่วยได้อีกด้วย

กิตติกรรมประกาศ

โครงการนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย R2R จาก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปีงบประมาณ 2555

เอกสารอ้างอิง

- (1) สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. สถิติการตายปี 2552. (ออนไลน์) สืบค้นเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2553; URL: <http://bps.ops.moph.go.th/Statistic/2.3.4-52.pdf>.
- (2) Ferlay I, Bray F, Pisani P, Parkin DM, editors. Globocan 2002: **Cancer Incidence, Mortality and Prevalence worldwide**. IARC Cancer Base No.5. version.2.0. Lyon: IARC Press; 2004.
- (3) สุมิตรา ทองประเสริฐ. การรักษามะเร็งด้วยยาเคมีบำบัด. เชียงใหม่: ธนบรรณการพิมพ์; 2535.
- (4) Cheng KK, Chang AM. Palliation of oral mucositis symptoms in pediatric patients treated with cancer chemotherapy. **Cancer Nurs**. 2003 Dec;26(6):476-84.
- (5) Kenny SA. Effect of two oral care protocols on the incidence of stomatitis in hematology patients. **Cancer Nurs**. 1990 Dec;13(6):345-53.
- (6) Kin-Fong Cheng K, Ka Tsui Yuen J. A pilot study of chlorhexidine and benzydamine oral rinses for the prevention and treatment of irradiation mucositis in patients with head and neck cancer. **Cancer Nurs**. 2006 Sep-Oct;29(5):423-30.
- (7) Nikolett S, Hyde S, Shaw T, Myers H, Kristjanson LJ. Comparison of plain ice and flavoured ice for preventing oral mucositis associated with the use of 5 fluorouracil. **J Clin Nurs**. 2005 Jul;14(6):750-3.
- (8) พรวิณัส บุญเมฆ. การลดความรุนแรงของอาการเยื่อช่องปากอักเสบในผู้ป่วยมะเร็งที่ได้รับยาเคมีบำบัด. **วารสารพยาบาลศาสตร์**. 2548; 23(1):20-9.
- (9) สุกัญญา แสนศรีจันทร์, วณิดา ลิตสินโสภณ, สุวิมล สันติสุขชนา, เสริมสุข ปิ่นม่วงแดง. การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในการพัฒนาแนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อป้องกันและบรรเทาการเกิดเยื่อช่องปากอักเสบในผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับเคมีบำบัด/รังสีรักษาระหว่างพักรักษาตัวในโรงพยาบาล. **รามาธิบดีพยาบาลสาร**. 2550; 13(1):27-39.

- (10) อุบล จ้างพานิช, สุกัญญา จันทิพย์, ณัฐยา จันทร์สมคอย. แนวปฏิบัติการพยาบาล เรื่อง การลดช่องปากอักเสบผู้ป่วยมะเร็งที่ได้รับยาเคมีบำบัด. ขอนแก่น: งานบริการพยาบาลโรงพยาบาลศรีนครินทร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2552 (เอกสารอัดสำเนา).
- (11) Worthington HV, Clarkson JE, Eden TOB. Interventions for preventing oral mucositis for patients with cancer receiving treatment. **Cochrane Database of Systematic Reviews**. 2007; 17(4):1-166.
- (12) อุบล จ้างพานิช. คู่มือการพยาบาลผู้ป่วยมะเร็งที่ได้รับยาเคมีบำบัด. ขอนแก่น: คลังนานาวิทยา; 2553.
- (13) Peterson DE. New strategies for management of oral mucositis in cancer patients. **The Journal of Supportive Oncology**. 2006; 4(2 supplement 1):9-13.
- (14) อรุณ จิรวัดน์กุล. ชีวสถิติสำหรับงานวิจัยทางสุขภาพ. ขอนแก่น: คลังนานาวิทยา; 2547.
- (15) วิลาวรรณ พันธุ์พุกภัย. เอกสารคำสอน วิชาสถิติประยุกต์ทางพฤติกรรมศาสตร์. ขอนแก่น: คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2535 (เอกสารอัดสำเนา).
- (16) ชยุด ใหม่เขียว. ผลของการใช้แนวปฏิบัติการป้องกันภาวะเยื่อช่องปากอักเสบในผู้ป่วยมะเร็งที่ได้รับยาเคมีบำบัด. เชียงใหม่: ฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชเชียงใหม่ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2552.
- (17) สมพร ยาภา, มะลิ รัศมีจันทร์, นิวัตรมนันท์ สุขเกษม, กรนกรวรรณ บุญสังข์. การป้องกันและบรรเทาอาการเยื่อช่องปากอักเสบในผู้ป่วยมะเร็งที่ได้รับยาเคมีบำบัด. **วารสารพยาบาลศิริราช**. 2552; 3(1):37-47.
- (18) วราภรณ์ วิภาสวงศ์, ศิริขวัญ สุดใจ, ชีรชนก จันท๊ะ, สุรภี แสนสมบัติ, สายสวาท ไชยเศรษฐ. การป้องกันเยื่อช่องปากอักเสบในผู้ป่วยมะเร็งศีรษะและคอที่ได้รับรังสีรักษาและหรือได้รับยาเคมีบำบัด. **วารสารสวนดอก** 2548; 11(1):56-9.

ปัญหาการทรุดตัวของอาคารมหาวิทยาลัยขอนแก่น

ชุมพล จันทรสัสม (Chumpol Juntarasom)^{1*}

¹ วิศวกรโยธาเชี่ยวชาญ ประจำกองอาคารและสถานที่ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

*Correspondent author : chujun@kku.ac.th

บทคัดย่อ

ลักษณะชั้นดินในพื้นที่บริเวณมหาวิทยาลัยขอนแก่นโดยทั่วไป ดินชั้นบนเป็นชั้นดินทรายละเอียดปนดินเหนียวหรือดินทรายละเอียดปนดินตะกอน (Clayey fine sand or silty fine sand) มีสภาพร่วนถึงร่วนมากหรือเป็นชั้นดินเหนียวปนทรายละเอียด (Fine sandy clay) มีสภาพเป็นดินอ่อนถึงอ่อนมากมีความหนาแปรปรวนประมาณ 3-9 เมตร เป็นดินลมหอบ (Loessial soils) ที่เกิดจากฝุ่นดินทรายและดินตะกอนรวมทั้งแร่ธาตุอื่นๆ ที่ลมพัดพามากองทับถมรวมกันและมีอนุภาคดินเหนียวเชื่อมยึดระหว่างเม็ดดินเป็นโครงสร้างรองรับแรงยึดเหนี่ยว คุณสมบัติของดินจึงเปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณของความชื้นภายในดินโดยดินจะมีความแข็งแรงสูงเมื่อมีปริมาณความชื้นในดินต่ำและเมื่อเพิ่มความชื้นในดินจะทำให้ความแข็งแรงของดินจะลดลงและทำให้อัตราการทรุดตัวของดินเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว อาคารมหาวิทยาลัยขอนแก่นจำนวนร้อยละ 58.84 มีระบบฐานรากแบบฐานแผ่ให้ดินรองรับ หากเป็นอาคารที่มีระบบฐานรากแผ่ไม่ได้วางบนชั้นดินแข็ง เมื่อดินใต้ฐานรากได้รับความชื้นเพิ่มมากขึ้นจะทำให้ดินสูญเสียกำลังรับแรงและจะทำให้ฐานรากเกิดปัญหาการทรุดตัวไม่เท่ากันของฐานราก ดังนั้นอาคารกลุ่มนี้จึงนับเป็นกลุ่มอาคารที่มีความเสี่ยงสูงที่ผู้บริหารจัดการอาคารจะต้องให้ความสำคัญในการดูแลป้องกันและแก้ไขไม่ให้ความชื้นเพิ่มเข้าไปในดินใต้ฐานรากได้

คำสำคัญ: ดินลมหอบ (Loess) ดินตะกอน (Silt) ดินทรายปนดินตะกอน (Silty sand) ดินทรายปนดินตะกอนปนดินเหนียว (Clayey silty sand) ดินเหนียวปนดินตะกอน (Silty clay)

บทนำ

ความสำคัญและประเด็นของปัญหา

อาคารต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่นมีระบบฐานรากจำแนกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ ระบบฐานรากแผ่ให้ดินรองรับกับระบบฐานรากบนเสาเข็ม จากข้อมูลการสำรวจอาคารเมื่อปี พ.ศ. 2541 พบว่ามีอาคารสำนักงาน อาคารเรียน และอาคารชุดที่พักอาศัยมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 226 หลัง เป็นอาคารระบบฐานรากแผ่ให้ดินรองรับคิดเป็นร้อยละ 66 ชนิดฐานรากแผ่ปูพรมร้อยละ 5 และระบบฐานรากบนเสาเข็มร้อยละ 29

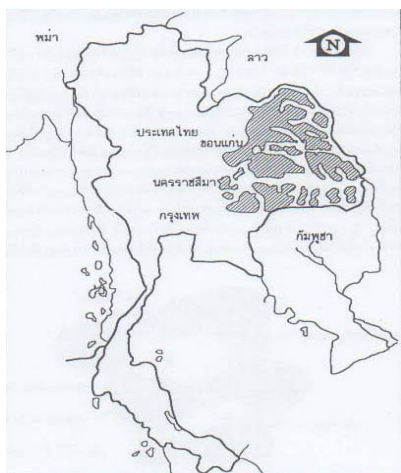
จากการสำรวจข้อมูลพบว่าอาคารระบบฐานรากแผ่ชนิดฐานแผ่ยังมีปัญหาเกิดการทรุดตัวและก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นกับอาคารก่อนระยะเวลาอันสมควร อาคารที่มีการทรุดตัวในระดับมากคิดเป็นร้อยละ 27 ระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 18 และระดับน้อย/ไม่ชำรุดคิดเป็นร้อยละ 55 (1)

ปัญหาการทรุดตัวของอาคารความรุนแรงของปัญหาที่เกิดจากฐานรากอาคารทรุดตัวไม่เท่ากันนั้นจะทำให้เกิดรอยแตกร้าวขึ้นบนผนังอิฐก่อและลูกกลามเข้าไปในโครงสร้างเสา-คานและพื้น รอยแตกร้าวที่เกิดขึ้นหากมีการพัฒนาเพิ่มปริมาณมากขึ้นเรื่อยๆ จะทำให้การชำรุด

วิบัติมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นและมีผลกระทบต่อความรู้สึกไม่ปลอดภัยในการใช้อาคาร จึงจำเป็นต้องทำการซ่อมแซมเพื่อการแก้ไขปัญหาการทรุดตัวของอาคาร

ชั้นดินในบริเวณพื้นที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ดินลมหอบ (Loess) เป็นชั้นดินที่พบโดยทั่วไปในบริเวณพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ลักษณะทางธรณีวิทยาของชั้นดินในบริเวณจังหวัดขอนแก่นและพื้นที่ใกล้เคียง พบว่าชั้นดินในบริเวณนี้เป็นดินที่เกิดจากการพัดพาโดยลมและน้ำนำมาตกตะกอนทับถมรวมกันเป็นชั้นดิน คาดว่าน่าจะมีอายุน้อยกว่า 20,000 ปี สามารถจำแนกตามลักษณะชั้นดินออกเป็น 2 ชนิด คือชนิดที่มีสีน้ำตาลแดง (Red loess) กับชนิดที่มีสีเหลือง (Yellow loess) (2,3) จากการศึกษาดินทั้ง 2 ชนิดนี้ พบว่าดินมีคุณสมบัติทางวิศวกรรมที่คล้ายคลึงกันแต่แตกต่างกันในสถานะของออกซิเดชัน (Oxidation states) จึงมีผลทำให้ดินมีสีแตกต่างกัน (4) จากการศึกษาและรายงานพบว่าอนุภาคดินลมหอบที่พบในบริเวณนี้จะประกอบไปด้วยทรายและตะกอนทรายเป็นส่วนใหญ่ มีดินเหนียวปะปนอยู่เล็กน้อย มีความเป็นเนื้อเดียวกัน มีค่าความหนาแน่นแห้งตามธรรมชาติประมาณ 1.43 ถึง 1.52 ตัน/ตารางเมตร และมีอัตราส่วนโพรงระหว่าง 0.77 ถึง 0.82 (3,5)

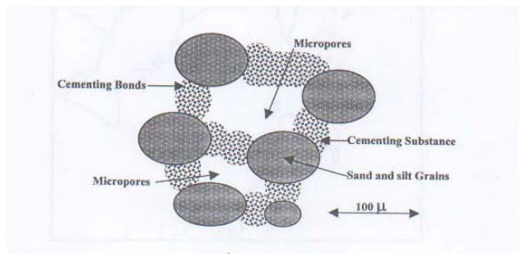

รูปที่ 1 ดินลมหอบที่พบกระจายอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย (4)

จากการศึกษาลักษณะทางธรณีวิทยาของชั้นดินในบริเวณมหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่ามีลักษณะทางธรณีวิทยาเกิดจากการทับถมสะสมตัวของเม็ดตะกอนอายุน้อยในช่วงเวลาประมาณไม่เกิน

สองล้านปี เกิดจากการกระทำโดยลม จากผลการศึกษาพบว่าลักษณะ ของชั้นดินที่ระดับลึกลงไปประมาณ 20 เมตร สามารถจำแนกชั้นดินออกเป็น 3 ชั้น ประกอบด้วย ชั้นที่ 1 เป็นดินตะกอนทรายสีแดง (SM) สภาพหลวม-แน่นปานกลาง ผิวหน้าของดินจะมีความแข็งแรงมากในฤดูแล้งแต่จะอ่อนนุ่มในฤดูฝน ความหนาของชั้นนี้ประมาณ 2.5-10 เมตร มีระดับลึกลงไปเรื่อย ๆ จากทิศเหนือ-ทิศใต้ตามแนวถนนมิตรภาพ (โรงเรียนสาริตมอดินแดง-โรงพยาบาลศรีนครินทร์) จากทิศตะวันตก-ทิศตะวันออก มีความหนาประมาณ 3-4 เมตร และจากรั้วมหาวิทยาลัยด้านทิศเหนือตรงไปทิศใต้ประดิษฐ์ฐานตามแนวถนนในมหาวิทยาลัยมีความหนาเฉลี่ย 3-7 เมตร ชั้นที่ 2 เป็นชั้นหินกรวดหรือทรายปนดินเหนียวสภาพแน่น-แน่นมาก ที่ระดับความลึกประมาณ 3-12 เมตร มีความหนาเฉลี่ยประมาณ 0.5-1.5 เมตร และชั้นที่ 3 เป็นชั้นทรายสีแดงหรือดินตะกอนทรายสีแดงปนดินเหนียว (CL-ML) ปนกรวดเล็กน้อย สภาพแน่น-แน่นปานกลาง ที่ระดับความลึกประมาณ 5-20 เมตร มีความหนาเฉลี่ยประมาณ 5-12 เมตร (6)

จากการศึกษาโครงสร้างดินลมหอบ พบว่าดินลมหอบจะมีกำลังรับน้ำหนักเมื่อแห้งแข็งแรงมาก เนื่องจากการจับตัวกันอย่างดีของตัวเชื่อมประสานคือแคลเซียมคาร์บอเนต แต่เมื่อถูกความชื้นดินลมหอบจะอ่อนตัวลงและง่ายต่อการอัดตัวเพราะการสูญเสียกำลังจากการจับตัวของตัวเชื่อมประสาน (7)

รูปที่ 2 Microstructure of loess (8)

จากการศึกษาดินลมหอบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบว่า Collapsible soil มีค่า Plasticity index ต่ำ (10-14%) มีอัตราส่วนโพรงสูง (105%) จึงมีความพรุนในเนื้อดินมากดังรูปที่ 2 คุณสมบัติของดินเกิดจากการจับตัวกันของอนุภาคดินที่มีขนาดเล็กกว่า 5 μm . และพบว่าน้ำเป็นตัวหลักในการทำลายโครงสร้างของดินเนื่องจากจะเข้าไปละลายสารผลึกเกลือที่มีความไวต่อปริมาณความชื้นการจับตัวกันของแร่ดินเหนียวในดินลมหอบมีปริมาณ 7.5-12.5% ของเนื้อดินทั้งหมด ดังนั้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงปริมาณความชื้นเพียงเล็กน้อยก็ทำให้คุณสมบัติทางกลศาสตร์เปลี่ยนไป และดินลมหอบจะพังทลายเมื่อมีปริมาณความชื้นเพิ่มมากขึ้น พฤติกรรมของดินลมหอบแตกต่างกันมากระหว่างสภาพก่อนการพังยุบตัวและหลังเกิดการพังยุบตัว โดยที่ก่อนการพังยุบตัวขึ้นกับการเปลี่ยนแปลงปริมาณความชื้นและระดับของหน่วยแรงโดยจะแสดงคุณสมบัติอ่อนไหวต่อการเกิด Creep และ Relaxation หลังจากการยุบตัวของพฤติกรรมจะเหมือนกับตะกอนดินเหนียวที่มีค่า $\phi=30^\circ$ นอกจากนี้เขายังให้ข้อแนะนำที่น่าสนใจว่าการที่ดินลมหอบมีความพรุนสูงและมีอัตราการซึมสูงเมื่อมีปริมาณความชื้นเพิ่มเข้าไปเพียง 2-3 ชั่วโมงจะมีผลทำให้ดินเกิดการพังยุบตัวได้ใน 2-3 วัน (8,9)

ข้อมูลอาคารในมหาวิทยาลัยขอนแก่น

ข้อมูลอาคารในมหาวิทยาลัยขอนแก่นจากการสำรวจข้อมูลอาคารในปี 2541 (1) และมีการสำรวจข้อมูลเพิ่มเติมเมื่อปี 2552 พบว่าอาคารในมหาวิทยาลัยขอนแก่นมีจำนวนทั้งสิ้น 277 หลัง มีรายละเอียดข้อมูลพื้นฐานดังต่อไปนี้ (9)

(1) ระบบฐานรากของอาคาร พบว่าเป็นระบบฐานรากแผ่ร้อยละ 58.84 ระบบฐานรากแผ่รูปพรรณร้อยละ 3.97 ระบบฐานรากเสาเข็มตอกร้อยละ 33.94 และระบบฐานรากเสาเข็มเจาะร้อยละ 3.25

(2) ระบบโครงสร้างอาคาร พบว่าเป็นระบบโครงสร้างเสา คานและพื้นแบบคอนกรีตเสริมเหล็กร้อยละ 54.15 เป็นระบบโครงสร้างเสาและคานแบบคอนกรีตเสริมเหล็กส่วนพื้นเป็นระบบชนิดพื้นสำเร็จรูปร้อยละ 42.60 และเป็นระบบโครงสร้างเสาแบบคอนกรีตเสริมเหล็กส่วนคานและพื้นเป็นระบบคอนกรีตอัดแรงชนิดดิ่งที่หลัง (Post Tension) จำนวนร้อยละ 3.25

(3) สภาพอาคารและอายุการใช้งาน พบว่าอาคารมีอายุการใช้งานมานานและชำรุด ยกเลิกการใช้อาคารและอาคารที่ถูกทุบทิ้ง มีจำนวน 6 หลัง คิดเป็นร้อยละ 2.17 อาคารมีอายุการใช้งานตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไปปัจจุบันยังคงใช้งานตามปกติ มีจำนวน 25 หลัง คิดเป็นร้อยละ 9.02 อาคารมีอายุการใช้งานระหว่าง 21-39 ปี มีจำนวน 116 หลัง คิดเป็นร้อยละ 41.88 อาคารมีอายุการใช้งานระหว่าง 11-20 ปีมีจำนวน 81 หลัง คิดเป็นร้อยละ 29.24 อาคารมีอายุการใช้งานไม่เกิน 10 ปีมีจำนวน 42 หลัง คิดเป็นร้อยละ 15.16 และเป็นอาคารที่อยู่ในระหว่างการก่อสร้างมีจำนวน 7 หลัง คิดเป็นร้อยละ 2.53

ปัญหาการทรุดตัวของอาคารมหาวิทยาลัยขอนแก่น

สภาพความแข็งแรงของชั้นดิน

ความสามารถในการต้านทานแรงเฉือน (Shearing resistance) ที่เกิดขึ้นภายในดินอันประกอบด้วยแรงยึดแน่นระหว่างเม็ดดิน (Cohesion) และแรงเสียดทานภายในระหว่างเม็ดดิน (Internal friction) ซึ่งจะเรียกว่าความแข็งแรงของดินหรือกำลังของดิน การศึกษาดินในมหาวิทยาลัยขอนแก่นพบว่าเป็นดินที่จัดอยู่ในประเภท Collapsible soils ซึ่งคุณสมบัติของดินชนิดนี้จะเปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณของความชื้นภายในดิน

และจะมีความแข็งแรงสูงเมื่อมีปริมาณความชื้นในดินต่ำ ถ้าปริมาณความชื้นเพิ่มขึ้นจะทำให้ความแข็งแรงของดินจะลดลง จากผลการทดสอบโดยการเพิ่มความชื้นในดินจากระดับร้อยละ 9 เป็นร้อยละ 15 พบว่ากำลังของดินจะมีค่าลดลงประมาณร้อยละ 40 (10)

ปัญหาการทรุดตัวของอาคารมหาวิทยาลัยขอนแก่น

ปัญหาการทรุดตัวของอาคารมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่เกิดขึ้นกับกลุ่มอาคารที่มีระบบฐานรากประเภทฐานแผ่ให้ดินรองรับ เนื่องจากลักษณะชั้นดินใต้ฐานรากเป็นดินทรายปนดินตะกอนซึ่งเป็นดินลมหอบที่เกิดจากลมและน้ำพัดพาน้ำมาตกตะกอนทับถมรวมกัน จึงทำให้โครงสร้างชั้นดินมีอัตราช่องว่างสูงและมีความสามารถในการซึมผ่านได้ของน้ำ ความชื้นในดินจึงสามารถแทรกซึมเข้าไปทำลายโครงสร้างดินได้อย่างรวดเร็ว จากการศึกษาพบว่าจากผลการทดสอบวิธี Plate load test โดยการเพิ่มความชื้นให้กับดินในขณะที่มีน้ำหนักกดคงที่จะทำให้น้ำดินมีคุณสมบัติเปลี่ยนไปและทำให้อัตราการทรุดตัวเกิดเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ปริมาณการทรุดตัวที่เกิดเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วนี้เป็นผลจากการเพิ่มปริมาณของความชื้นในดิน (10)

การศึกษาชั้นดินมหาวิทยาลัยขอนแก่นพบว่าขณะรับน้ำหนักบรรทุกที่ 5-20 ตัน/ตารางเมตรพบว่าถ้าเพิ่มความชื้นในดินจนถึงระดับจุดอิ่มตัวด้วยน้ำ (9.9%-24.4%) จะทำให้น้ำดินเกิดการทรุดตัวเพิ่มขึ้นอีกประมาณ 5 เท่า (11) การศึกษาปัญหาการทรุดตัวของอาคารหอพักนักศึกษาที่ 14 มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่เกิดปัญหาการแตกร้าวขึ้นบนผนัง พบว่าการทรุดตัวของอาคารไม่ได้เกิดจากการรับน้ำหนักเกินพิกัด แต่เกิดจากความสามารถในการต้านทานน้ำหนักของดินลดลงเนื่องจากความชื้นในดินเพิ่มขึ้น (12) การศึกษาปัญหาการทรุดตัวของบ้านพักในหมู่บ้านสีฐาน มหาวิทยาลัยขอนแก่นก็พบว่า การชำรุดของบ้านพักทั้งหมดเป็น

ปัญหาที่เกิดจากการทรุดตัวของฐานรากอาคาร (13) จากการวิเคราะห์การทรุดตัวของฐานรากอาคารหอพักนักศึกษาที่ 14 มหาวิทยาลัยขอนแก่นจำนวน 80 ฐานที่เกิดจากความชื้นของดินใต้ฐานรากเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 5.4 เป็นร้อยละ 10.82 พบว่าค่าการทรุดตัวของฐานรากเกิดขึ้นสูงเกินกว่าค่าที่ยอมให้สูงสุด (25 มม.) ดังนั้น การทรุดตัวของอาคารจึงมีผลกระทบต่อการเสถียรของโครงสร้าง ค่าโมเมนต์ดัดและแรงเฉือนในคานแรงตามแนว แกนและโมเมนต์ดัดในเสาที่เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งค่าความปลอดภัยของโครงสร้างอาคาร นอกจากนี้การเสถียรขององค์อาคารที่เกิดขึ้นจะมีทั้งเกิดการทรุดตัวไม่เท่ากันของฐานรากและการเซของอาคารด้วย (14) การศึกษาพฤติกรรมการรับแรงของโครงสร้างอาคารแฟลตเขียวขจี มหาวิทยาลัยขอนแก่น กรณีที่ฐานรากทรุดตัวเนื่องจากความชื้นในดินมีเพิ่มมากขึ้นถึงระดับอิ่มตัวด้วยน้ำ (Soak) ด้วยการใช้วิเคราะห์โครงสร้างโดยวิธีไฟไนต์เอลิเมนต์ (Finite element method) พบว่าเมื่อดินใต้ฐานรากมีความชื้นถึงระดับอิ่มตัวด้วยน้ำจะทำให้โครงสร้างอาคารเกิดการเสถียรรูปทั้งการทรุดตัวไม่เท่ากันและเกิดการเซ ทำให้เกิดแรงดึงและเกิดรอยแตกร้าวขึ้นที่ผนังอิฐก่อระหว่างช่วงเสา ในการศึกษาเพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหาการเกิดรอยแตกร้าวบนผนัง จากผลการวิเคราะห์พบว่าวิธีแก้ปัญหานี้ที่น่าพอใจที่สุดเรียงตามลำดับ คือวิธีการใช้ฐานรากเสาเข็ม วิธีการสร้างระบบระบายน้ำฝนและวิธีการสร้างผนังคอนกรีตเสริมเหล็กหนา 0.10 เมตร สูง 1.00 เมตร (15) จากการศึกษาการชำรุดวิบัติของอาคารเรียน 1 และอาคารเรียน 4 โรงเรียนสาธิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่าการชำรุดของอาคารเกิดจากปัญหาการทรุดตัวไม่เท่ากันของฐานรากแผ่จนเสาเกิดการแตกร้าวและบิดงอเสียรูปจึงได้เสนอแนะให้แก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการเสริมฐานรากด้วยเสาเข็ม (16) และพบว่าฐานรากอาคารในมหาวิทยาลัยขอนแก่นส่วนที่มีฐานรากแผ่บนชั้นดินทรายปนดินตะกอนสภาพลวมได้เกิดปัญหาการชำรุดวิบัติจากการทรุดตัวไม่เท่ากันของฐานรากและจำเป็นจะต้องเสริมฐานราก (17)

อาคารมหาวิทยาลัยขอนแก่นปัจจุบันมีจำนวนทั้งสิ้น 277 หลัง เป็นอาคารมีระบบฐานรากแบบฐานแผ่จำนวน 163 หลัง คิดเป็นร้อยละ 58.84 รายละเอียดตามแสดงในตารางที่ 1 การเพิ่มปริมาณความชื้นในดินจะส่งผลกระทบโดยตรงและก่อให้เกิดปัญหาการทรุดตัวของอาคาร ดังนั้น ในการบริหารจัดการอาคารจะต้อง

ระมัดระวังปัญหาเรื่องน้ำที่ส่งผลกระทบต่อฐานราก อาทิ น้ำจากระบบประปาและสุขาภิบาลรั่วซึมหรือน้ำผิวดินไหลนองเมื่อฝนตกซึมลงฐานราก ดังนั้น จึงจำเป็นต้องหามาตรการเพื่อการป้องกันไม่ให้เพิ่มความชื้นแก่ดินใต้ฐานราก (9)

ตารางที่ 1 แสดงรายละเอียดข้อมูลการสำรวจสภาพอาคารและสถานที่ต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยขอนแก่น (9)

อาคาร และสถานที่	สำรวจเพิ่มเติมเมื่อปี 2552													
	จำนวนอาคาร	ระบบฐานราก				ระบบอาคาร			สภาพอาคาร/อายุการใช้งาน	การใช้งานอาคาร				
		ฐานแผ่	ฐานแผ่เข็ม	ฐานเสาเข็มตอก	ฐานเสาเข็มเจาะ	ค.ส.บ.	พื้นสำเร็จรูป	ค.บ.ร.		ท่อน้ำ/ท่อแก๊สใช้ดิน	ใช้ดิน 40 ซม.ขึ้นไป	ใช้ดิน 21-39 ซม.	ใช้ดิน 11-20 ซม.	ใช้ดินไม่เกิน 10 ซม.
1. อาคารกลุ่มคณะทางสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ														
1.1 คณะทันตแพทยศาสตร์	3	2	0	2	1	3	2	0		2	2	1		
1.2 คณะเทคนิคการแพทย์	3		1	2		2	2	1		2	1			
1.3 คณะแพทยศาสตร์และโรงพยาบาลศรีนครินทร์	15	3	3	8	1	10	4	1		10	3	1	1	
1.4 คณะพยาบาลศาสตร์	6	4	0	2	0	4	2	0		3	3			
1.5 คณะเภสัชศาสตร์	6	1	1	3	1	2	3	1	*	2	3	1		
1.6 คณะสัตวแพทยศาสตร์	4	1	1	1	1	1	2	1		1	3			1
1.7 คณะสาธารณสุขศาสตร์	5	3	0	2	0	4	1	0	2	1	1	1		
ยอดรวม	44	14	6	20	4	26	14	4	2	0	20	16	4	2
2. อาคารกลุ่มคณะทางสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี														
2.1 คณะเกษตรศาสตร์	8	6	0	2	0	6	2	0	*	2	3	2	1	
2.2 คณะเทคโนโลยี	6	5	0	1	0	4	1	1		4	2			
2.3 คณะวิทยาศาสตร์	10	5	3	2	0	5	5	0	*	1	5	3	1	
2.4 คณะวิศวกรรมศาสตร์	17	15	0	2	0	14	2	1	*	4	8	4	1	
ยอดรวม	41	31	3	7	0	29	10	2		7	20	11	3	0
3. อาคารกลุ่มคณะทางสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์														
3.1 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	5	3	0	2	0	2	3	0		2	3			
3.2 คณะวิทยาการจัดการ	3	3	1	2	0	1	2	0				2	1	
3.3 คณะศิลปกรรมศาสตร์	2	1	1	1	1	1	1				2			
3.4 คณะศึกษาศาสตร์	1			1			1				1			
3.5 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์	6	6				6	6				5	1		
ยอดรวม	17	10	1	6	0	4	13	0	0	0	2	13	2	0
4. กลุ่มอาคารศูนย์บริการและสำนักในมหาวิทยาลัยขอนแก่น														
4.1 สำนักงานอธิการบดี	22	15	0	5	2	13	7	2	1	4	10	4	1	2
4.2 อาคารสำนักงาน ศูนย์และสถาบัน	13	5	1	6	1	7	5	1	1		2	7	3	
4.3 อาคารวิทยุเทคนิควงศ์ทองผาภูมิ	4	4				2	2				2			
4.4 วิทยาลัยการปกครองส่วนท้องถิ่น	1			1			1							1
4.5 สำนักการศึกษาทั่วไป	1			1			1							1
ยอดรวม	41	24	1	12	4	22	16	3	2	4	12	13	6	4
5. กลุ่มอาคารเรียนและอาคารในมหาวิทยาลัยขอนแก่น														
5.1 โรงเรียนสาธิต คณะศึกษาศาสตร์	25	22	0	3	0	22	3	0		6	15	3	1	
5.2 โรงเรียนสาธิตคอมพิวเตอร์	14	13	0	1	0	12	2	0		11	1	2		
ยอดรวม	39	35	0	4	0	34	5	0	0	6	26	4	3	0
6. กลุ่มอาคารชุดพักอาศัยในมหาวิทยาลัยขอนแก่น														
6.1 แฟลตอาจารย์-ข้าราชการส่วนกลาง	14	10	0	4	0	7	7	0	1	1	8	4		
6.2 แฟลตศูนย์แพทย์ศาสตร์	20	6	0	14	0	6	14	0			12	8		
6.3 หอพักนักศึกษา ส่วนกลาง	27	25	0	2	0	20	7	0	1	7	14	5		
6.4 หอพักนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์	5	0	0	5	0	0	5	0				2	3	
6.5 หอพักนักศึกษา คณะทันตแพทยศาสตร์	2	2	0	0	0	0	2	0			2			
6.6 หอพักนักศึกษา คณะแพทยศาสตร์	6	2	0	3	1	2	4	0			2			
6.7 หอพักนักศึกษาพรหม (3 หลัง)	9	0	0	9	0	0	9	0				9		1
6.8 หอพักเคอูว-เรสซิเดนซ์ (8 หลัง)	8	0	0	8	0	0	8	0				8		
6.9 แฟลตที่พักบุคลากร วนทองผา	2	2				2						2		
6.10 หอพักนักศึกษา วนทองผา	2	2				2						2		
ยอดรวม	95	49	0	45	1	35	60	0	2	8	36	24	24	1
ยอดรวมทั้งสิ้น, หลัง	277	163	11	94	9	150	118	9	6	25	116	81	42	7
ยอดรวมทั้งสิ้น, %	100	58.84	3.97	33.94	3.25	54.15	42.60	3.25	2.17	9.03	41.88	29.24	15.16	2.53

หมายเหตุ

* อาคารชำรุดเนื่องจากจากปัญหาทรุดตัวของฐานราก มีการแก้ไขโดยพบอาคารบางส่วนและทำการปรับปรุงซ่อมแซมใหม่แล้ว

บทสรุป

1. ลักษณะชั้นดินในพื้นที่บริเวณมหาวิทยาลัยขอนแก่น จากผลการเจาะสำรวจชั้นดินโดยบริษัท เอสที เอส อินสตรูเมนต์ จำกัด (18) พบว่าดินชั้นบนเป็นชั้นดินทรายละเอียดปนดินเหนียวหรือดินทรายละเอียดปนดินตะกอน (Clayey fine sand or silty fine sand) มีสภาพ่วน

ถึงร่วนมากหรือเป็นชั้นดินเหนียวปนดินทรายละเอียด (Fine sandy clay) มีสภาพเป็นดินอ่อนถึงอ่อนมากมีความหนาแปรปรวนประมาณ 3-9 เมตร ตามลักษณะชั้นดินเป็นดินลมหอบ (Loessial soils) ที่เกิดจากฝุ่นดินทรายและดินตะกอนรวมทั้งแร่ธาตุอื่นๆ ที่ลมพัดพามากองทับถมรวมกันและมีอนุภาคดินเหนียวเชื่อมยึดระหว่างเม็ดดินเป็นโครงสร้างรองรับแรงยึดเหนี่ยวคุณสมบัติของ

ดินจึงเปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณของความชื้นภายในดินโดยดินจะมีความแข็งแรงสูงเมื่อมีปริมาณความชื้นในดินต่ำและเมื่อเพิ่มความชื้นในดินจะทำให้ความแข็งแรงของดินจะลดลงและทำให้อัตราการทรุดตัวของดินเกิดเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

2. อาคารมหาวิทยาลัยขอนแก่น ปัจจุบันมีจำนวนทั้งสิ้น 277 หลัง โดยเป็นอาคารที่มีอายุการใช้งานเกิน 30 ปีและมีระบบฐานรากแบบฐานแผ่จำนวนทั้งสิ้น 163 หลัง คิดเป็นร้อยละ 58.84 หากอาคารที่มีระบบฐานรากแผ่วางลึกลงไปถึงชั้นดินแข็งก็จะไม่ทำให้เกิด

ปัญหาการทรุดตัวมากนัก แต่ก็มีอาคารเป็นจำนวนมากที่มีระบบฐานรากแผ่ไม่ได้วางบนชั้นดินแข็ง เมื่อดินได้ฐานรากได้รับความชื้นเพิ่มมากขึ้นจะทำให้ดินสูญเสียกำลังรับแรงและจะทำให้ฐานรากเกิดการทรุดตัวไม่เท่ากันขึ้น จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาการชำรุดวิบัติของอาคารเนื่องจากการทรุดตัวไม่เท่ากันของฐานราก ดังนั้นอาคารกลุ่มนี้จึงนับเป็นกลุ่มอาคารที่มีความเสี่ยงสูงที่ผู้บริหารจัดการอาคารจะต้องให้ความสำคัญในการดูแลป้องกันและแก้ไขไม่ให้ความชื้นเพิ่มเข้าไปในดินได้ฐานรากได้

รูปที่ 3 (ก) แสดงรอยแตกร้าวจากการทรุดตัวของฐานรากของแฟลตเขียวจี (1)

รูปที่ 3 (ข) แสดงรอยแตกร้าวจากการทรุดตัวของฐานรากของแฟลตร่มรื่น (1)

รูปที่ 3 (ค) แสดงการซ่อมแซมการทรุดตัวของอาคารคณะมนุษยศาสตร์ฯ โดยวิธีการอัดน้ำปูนใต้ฐานราก (17)

รูปที่ 3 (ง) แสดงการซ่อมแซมการทรุดตัวของหอพักที่ 7 โดยวิธีเสริมฐานรากด้วยเสาเข็มขนาดเล็ก (17)

เอกสารอ้างอิง

- (1) ชุมพล จันทรม, 2541. รายงานผลการวิจัย เรื่องการสำรวจการชำรุดของอาคารในมหาวิทยาลัยขอนแก่น. สำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยขอนแก่น. 172 หน้า.
- (2) Boonsaner M., 1977. Engineering geology of the town of Khon Kaen Northeastern Thailand. Master Thesis in Science. Asian Institute of Technology.
- (3) Chong KY., 1988. Geohydrology of the town of Khon Kaen Northeastern Thailand. Master Thesis in Science. Asian Institute of Technology.
- (4) Pientong, T., 1989. Engineering properties of Loessial soils in Khon Kaen City. Master Thesis in Science. Asian Institute of Technology.
- (5) Adil Najam. 1989. Communicating conservation : A prescriptive study. Islamabad, Pakistan : Pakistan National Conservation Strategy Secretariat, Government of Pakistan.
- (6) Boonsaner, M. and Tassanasorn, A., 1983. The Morphology of Quaternary Deposits in Khon Kaen Province, Northeastern Thailand. Proc. 1st Symp on Geomorph. and Qautr. Geol. of Thailand, Bangkok, pp. 106-111.
- (7) Terzaghi, K. and Peck, R.B., 1948. Soil Mechanics in Engineering Practice. John Wiley and Sons, Inc, New York
- (8) Tan, S.B., 1988. The Thai Menora in Malaysia: Adapting to the Penang Chinese Community. Asian Folklore Studies. 1988 47: 19-34.

- (9) คำรงค์ หอมดี, ชุมพล จันทรม, ชีรนิจ ประชุมจิต, พนมชัย วีระยุทธศิลป์ และดลฤดี หอมดี, 2553. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การศึกษาชั้นดินและปัญหาการทรุดตัวของอาคารในเขตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (A study of soil profile and settlement problems of buildings in Khon Kean University area. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 278หน้า.
- (10) ปิยะพงศ์ กี่สวัสดิ์คอน, 2543. การศึกษาอิทธิพลความชื้นที่มีผลต่อกำลังรับน้ำหนักบรรทุกของดินทรายปนดินตะกอน. วิทยานิพนธ์หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 85 หน้า.
- (11) ประกอบ วิโรจน์กูฎ, 2520. คุณสมบัติและปัญหาทางวิศวกรรมของดินในมหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิศวกรรมสาร มข. คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 ม.ค.-มี.ค. 2520. หน้า 32-51.
- (12) Komgrit Prohmriang, Kosol Lerthanasangtum, Pongsak Suriyavanagul and Prajuk Pukdekssem, 1977. Investigation of settlement of building foundation at Mordinndaeng village in K.K.U. stage I. The fourth year project assignment report of Civil Engineering Khon Kaen University.
- (13) Manit Chongcharoen, Manolp Changkol, Adisak Tangmitpracha and Haruchai Urasuk, 1977. Investigation of settlement of building foudation at Seethan village in K.K.U. stage I. The fourth year project assignment report of Civil Engineering Khon Kaen University.
- (14) ชัชชัย ปิยกุลมลา, วิชาญ เหลืองทองใบ และวิวัฒน์ นรนนันท์, 2538. เอกสารรายงานวิชาโครงการของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 เรื่อง การศึกษาพฤติกรรมทรุดตัวของอาคารโดยใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ กรณีศึกษาอาคารหอพักนักศึกษาที่ 14. ภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 132 หน้า.
- (15) ศิริศักดิ์ ศรีตระกูล, 2533. การศึกษาผลของการทรุดตัวของฐานรากที่มีต่ออาคารเชิงพาณิชย์โดยวิธีไฟไนต์เอลิเมนต์. วิทยานิพนธ์หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น. 125 หน้า.
- (16) ชีรนิจ ประชุมจิต, 2544. (ก) รายงานการสำรวจตรวจสอบและวิเคราะห์สภาพโครงสร้างอาคารเรียน 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (คณะศึกษาศาสตร์). สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 89 หน้า.(ข) รายงานการสำรวจตรวจสอบและวิเคราะห์สภาพโครงสร้างอาคารเรียน 4 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัย ขอนแก่น (คณะศึกษาศาสตร์). สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 88 หน้า.
- (17) ชุมพล จันทรม, 2549. การเสริมฐานราก (Underpinning). ในวารสารโยธาสาร, ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนมีนาคม-เมษายน 2549. หน้า 44-48.
- (18) บริษัท เอส ที เอส อินสตรูमेंท์ จำกัด, 2552. รายงานผลการเจาะสำรวจดิน (SOIL REPORT). โครงการอาคารภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. 132 หน้า.

KKU isr.j. 2015; 3(2) : 151-156

<http://irj.kku.ac.th>

การบำบัดน้ำเสียจากห้องปฏิบัติการเคมีด้วยปฏิกิริยาเฟนตัน

Chemistry laboratory wastewater treatment by Fenton reaction

นาง ภูวงส์พา^{*}, นางลลนา อุตโท¹, นายชาญเขาว์ พรมราชบุรี¹, นายสุกโขค อนุตระกูลชัย²,
นายอนันต์ ภายศรี², นายสุทธิกร สุวรรณไตรย์³, นายพิพัฒน์ ทนกล้าหาญ³

¹นักวิทยาศาสตร์ ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

²ผู้ปฏิบัติงานวิทยาศาสตร์ ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

³พนักงานวิทยาศาสตร์ ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

^{*}Correspondent author : narphu@kku.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบำบัดสารอินทรีย์ในของเสียฟีนอล จากห้องปฏิบัติการเคมี ฟิสิกัลด้วยปฏิกิริยาเฟนตันด้วยการทดลองแบบกะ โดยศึกษาปัจจัยเพื่อหาสภาวะที่เหมาะสมในการกำจัดซีโอดีของน้ำเสียจากห้องปฏิบัติการ ได้แก่ อัตราส่วนโดยโมลของไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ต่อเฟอร์รัสไอออน (5:1 ถึง 25:1) และเวลาในการกวน (10 ถึง 60 นาที) จากการศึกษาพบว่าสภาวะการทดลองที่เหมาะสม คือ อัตราส่วนโดยโมลระหว่างไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ต่อเฟอร์รัสไอออนเท่ากับ 5:1 ที่พีเอชเท่ากับ 2 ใช้เวลาในการกวนเท่ากับ 30 นาที และความเร็วยกวนในการกวนเท่ากับ 150 รอบต่อนาที ณ อุณหภูมิห้อง จากสภาวะที่เหมาะสมนี้ สามารถลดซีโอดีในน้ำเสียจากห้องปฏิบัติการเคมีได้สูงสุดเท่ากับร้อยละ 96.22 ± 0.11

คำสำคัญ : ของเสียฟีนอล ปฏิกิริยาเฟนตัน การกำจัดซีโอดี

Abstract

The aim of this research was to improve the efficiency of organic matter removal from a chemistry laboratory wastewater by Fenton oxidation using batch test. The optimum conditions for COD removal were investigated including, $H_2O_2 : Fe^{2+}$ ratio (5:1 to 25:1 mole/volume) and shaking time (10 to 60 min). From the results, the optimum conditions were 5:1 of $H_2O_2 : Fe^{2+}$ ratio at pH 2 and 30 min of shaking time with 150 rpm at room temperature. The highest value of COD percentage removal of chemistry laboratory wastewater was 96.22 ± 0.11 % under the optimized conditions.

Keywords: phenol waste, Fenton reaction, COD removal

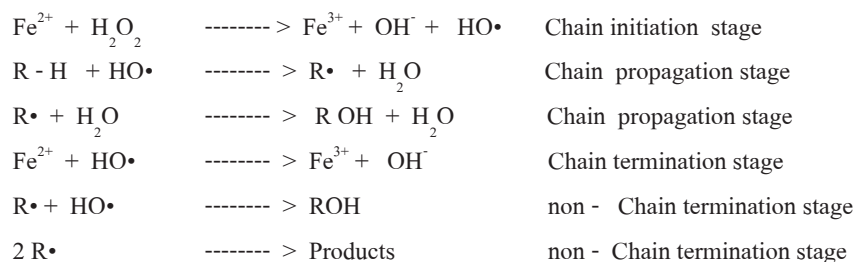
บทนำ

ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนปฏิบัติการเคมีของนักศึกษาที่เรียนควบคู่กับรายวิชาทฤษฎี เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา ตลอดจนสามารถใช้เครื่องมือในการทำการทดลองได้ ซึ่งในการจัดกิจกรรมดังกล่าวทำให้เกิดน้ำเสียจากห้องปฏิบัติการเคมี ซึ่งจะมีสารประกอบฟีนอลที่เป็นสารอินทรีย์จำนวนมาก ฟีนอลเป็นสารที่มีความเป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิตทุกชนิดในสิ่งแวดล้อม หากมนุษย์หรือสัตว์ได้รับฟีนอลอาจเกิดการระคายเคืองบริเวณที่สัมผัสทั้งผิวหนังและเยื่อเมือกต่างๆได้ ถ้าได้รับปริมาณสูงอาจเกิดการสะสมในร่างกาย ซึ่งส่งผลให้เกิดความผิดปกติที่ระบบหมุนเวียนโลหิต (พงศธร ฤทธิ์นวนิชย์และคณะ (1) เนื่องจากเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมจึงไม่สามารถที่จะปล่อยลงอ่างน้ำทิ้งในห้องปฏิบัติการได้ ดังนั้นห้องปฏิบัติการจึงต้องเก็บรวบรวมของเสียอินทรีย์ดังกล่าวเพื่อหาวิธีการกำจัดที่เหมาะสมต่อไป กระบวนการบำบัดน้ำเสียมีหลายกระบวนการ เช่น การบำบัดน้ำเสียทางกายภาพ ทางชีวภาพและการบำบัดน้ำเสียทางเคมี การบำบัดน้ำเสียทางกายภาพเป็นการกำจัดของแข็งออกจากน้ำเสีย การบำบัดน้ำเสียทางชีวภาพเป็นการกำจัดสารอินทรีย์ในน้ำเสียโดยใช้จุลินทรีย์เป็นตัวย่อยสารอินทรีย์ในสภาวะที่เหมาะสมและไม่มีสารที่เป็นพิษซึ่งเป็นตัวขัดขวางการย่อยสลายทางชีวภาพ การบำบัดน้ำเสียในระบบเดิมที่ผ่านมาห้อง

ปฏิบัติการเคมี ได้มีการรวบรวมน้ำเสียเพื่อรอการกำจัดโดยการว่าจ้างบริษัทเอกชนนำไปกำจัด ซึ่งทำให้เกิดค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นมา ดังนั้นเพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายและประยุกต์ใช้งานจากกระบวนการทำงานที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์ในการกำจัดน้ำเสียสารเคมีอินทรีย์ จึงศึกษาวิธีการที่จะกำจัดของเสียดังกล่าว

Flaherty and Huang (2) นำเสนอสมบัติของสารเฟนตัน (Fenton reagent) เป็นการผสมกันระหว่างไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ (H_2O_2) กับไอออนของเหล็ก (Fe^{2+}) เป็นคะตะลิสต์ ทำปฏิกิริยากันให้ไฮดรอกซิล แรดิคัลอิสระ ซึ่งมีค่าศักย์ออกซิเดชันสูง โดยสูงกว่าคลอรีนถึงร้อยละ 200 และสูงกว่าโอโซนประมาณร้อยละ 25 โดยมีค่าสูงรองจากแรดิคัลอิสระฟลูออรีน เท่านั้น ความสามารถในการออกซิเดชันที่สูงของไฮดรอกซิล แรดิคัลอิสระ ที่ได้จากสารเฟนตัน ทำให้มีการนำสารเฟนตันไปใช้งานกันอย่างกว้างขวางในกระบวนการบำบัดของเสียที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งทางด้านน้ำ อากาศ ดิน ตลอดจนใช้บำบัดของเสียอันตรายด้วย

ปฏิกิริยาของสารละลายเฟนตันกับสารอินทรีย์นั้น สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งด้วยกลไกแบบลูกโซ่ (Chain) หรือไม่ใช่ลูกโซ่ (Non-chain) ซึ่งกลไกที่เกิดขึ้นเหล่านี้ได้รับการยอมรับกันอย่างกว้างขวาง Flaherty and Huang (2) โดยแสดงดังสมการต่อไปนี้

โดยในช่วง 10 กว่าปีที่ผ่านมาได้มีการศึกษาการลดความเป็นพิษของสารเคมีโดยใช้สารเฟนตันเพื่อบำบัดน้ำเสียที่มีสารอินทรีย์เคมีปนเปื้อนเป็น

จำนวนมากเช่น พวงรัตน์ ขจิตวิษยานุกุลและคณะ (3) ได้ศึกษาโดยใช้กระบวนการโฟโตเฟนตัน (Photo Fenton reaction) บำบัดน้ำเสียจาก

โรงพยาบาลในกรุงเทพมหานครพบว่าสามารถลดค่าซีโอดีลงได้ สงกรานต์ คำศรี (4) ได้ศึกษาใช้สารฟีนอลในการกำจัดสีและซีโอดีจากน้ำชะมูลฝอย โดยศึกษาความเร็วในการกวนผสม เวลาที่ใช้กวน และหาอัตราส่วนระหว่างไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์กับอ็อกซาลิก พบว่า อัตราส่วนที่เหมาะสมคือ 5:1 สามารถกำจัดสีได้ร้อยละ 96.93 และกำจัดซีโอดีได้ร้อยละ 88.95 กระบวนการฟีนอลเป็นกระบวนการออกซิเดชันในสภาวะที่เป็นกรด ซึ่งประกอบด้วย H_2O_2 และ Fe^{2+} ผสมกัน และให้ $OH^{\cdot}$ ซึ่งมีความสามารถในการออกซิไดส์สารอินทรีย์ ที่ไม่เฉพาะเจาะจง โดยสามารถลดสารอินทรีย์ได้

ดังนั้นเพื่อเป็นการลดของเสียที่สะสมอยู่เป็นจำนวนมากและลดความเสี่ยงในการเกิดอัคคีภัยและไอระเหยของสารเคมีอินทรีย์ที่จะเกิดขึ้นต่อผู้ปฏิบัติงาน และสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยและคณะจึงได้พัฒนากระบวนการกำจัดน้ำเสียเคมีอินทรีย์ดังกล่าวโดยใช้ปฏิกิริยาฟีนตัน ซึ่งสามารถวัดคุณภาพของน้ำเสียได้โดยการวัดค่า COD ที่เหมาะสมก่อนปล่อยลงสู่สิ่งแวดล้อมต่อไป

วัตถุประสงค์หาสภาวะที่เหมาะสมในการบำบัดน้ำเสียสารอินทรีย์ที่มีฟีนอลโดยปฏิกิริยาฟีนตัน

วิธีการดำเนินงานและเครื่องมือ

1. น้ำเสียที่ใช้ในการทดลองเป็นน้ำเสียที่เก็บรวบรวมจากการทดลองเรื่องการศึกษา Critical solution Temperature และ Critical Solution Composition ของ Phenol – water system ในห้องปฏิบัติการเคมีฟิสิกัล ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ปนเปื้อนสารอินทรีย์ที่มีฟีนอล โดยนำมารวมกันและกรองตะกอนด้วยกระดาษกรอง Whatman เบอร์ 1 เก็บไว้ในตู้เย็นด้วยขวดพลาสติกปริมาตร 10 ลิตร

2. เครื่องมือ

- 2.1 เครื่องวัดพีเอช ยี่ห้อ Thermo Orion
- 2.2 ชุด Reflux COD ยี่ห้อ Gerhardt
- 2.3 เครื่องอะตอมมิกแอบซอร์บชันสเปกโตรโฟโตมิเตอร์ ยี่ห้อ Perkin elmer รุ่น AAnalys 100

3. สารเคมี

- 3.1 เฟอร์รัสซัลเฟต ($FeSO_4$) AR grade (Merck)
- 3.2 ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ (H_2O_2) 30% AR grade (Carlo ERBA)

การดำเนินการทดลอง

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ค่าซีโอดี (COD) ด้วยวิธีรีฟลักซ์แบบเปิด (open reflux) วัดค่าความเป็นกรดและด่างด้วยเครื่องวัดพีเอชและปริมาณเหล็กด้วยเครื่องอะตอมมิกแอบซอร์บชันสเปกโตรโฟโตมิเตอร์

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองเพื่อหาสภาวะที่เหมาะสมของกระบวนการฟีนตัน

ขั้นตอนที่ 2.1 การศึกษาผลของอัตราส่วน $H_2O_2 : Fe^{2+}$ ที่เหมาะสมต่อประสิทธิภาพการบำบัดน้ำเสียจากห้องปฏิบัติการเคมีด้วยปฏิกิริยาฟีนตัน โดยตวงน้ำเสีย 100 มิลลิลิตรใส่ขวดรูปชมพู่ขนาด 250 มิลลิลิตรจำนวน 6 ขวด ปรับพีเอชของน้ำเสียเท่ากับ 2 และเติมอัตราส่วนไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ต่อเฟอร์รัสอ็อกไซด์โดยโมลแต่ละขวดเท่ากับ 0:0, 5:1, 10:1, 15:1, 20:1, 25:1 ตามลำดับ เขย่าด้วยเครื่องเขย่าที่ความเร็วรอบ 150 รอบ ต่อนาที เวลาในการเขย่า 30 นาที ณ อุณหภูมิห้อง ปรับพีเอชเท่ากับ 8 เพื่อยับยั้งปฏิกิริยาฟีนตัน ตวงสารละลายส่วนที่ใส นำไปวิเคราะห์ค่าซีโอดี โดยทำ 3 ซ้ำต่อการทดลองและพล็อตกราฟระหว่างค่าซีโอดีกับอัตราส่วนไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ต่อเฟอร์รัสอ็อกไซด์โดยโมล

ขั้นตอนที่ 2.2 การศึกษาผลของเวลาในการทำปฏิกิริยาที่เหมาะสมต่อประสิทธิภาพในการบำบัดน้ำเสียจาก ห้องปฏิบัติการเคมีด้วยปฏิกิริยาฟีนตัน โดยตวงน้ำเสีย 100 มิลลิลิตรใส่ขวดรูปชมพู่ขนาด 250 มิลลิลิตรจำนวน 4 ขวด ปรับพีเอชของน้ำเสียเท่ากับ 2 เติมไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ต่อเฟอร์รัสอ็อกไซด์ได้จาก

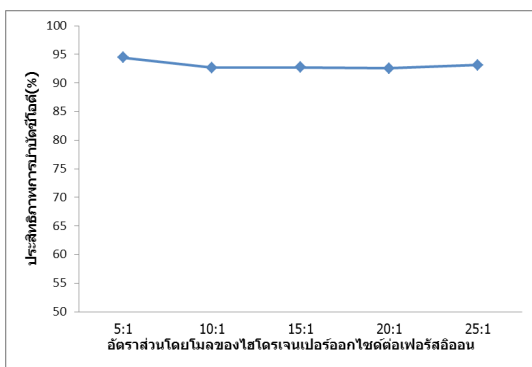
การทดลองจากขั้นตอนที่ 2.1 ที่อัตราส่วนโดยโมล 5:1 เขย่าด้วยเครื่องเขย่าที่ความเร็วรอบ 150 รอบต่อนาที ณ อุณหภูมิห้องโดยขวดใบที่ 1 ใช้เวลาเขย่าเท่ากับ 10 นาทีขวดใบที่ 2, 3, และ 4 เขย่า 30, 40, และ 60 นาทีตามลำดับปรับพีเอชเท่ากับ 8 เพื่อยับยั้งปฏิกิริยาเฟนตัน ตรวจสอบละลายส่วนที่นำไปวิเคราะห์ค่าซีโอดี โดยทำ 3 ซ้ำต่อการทดลอง

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาประสิทธิภาพในการบำบัดน้ำเสียจากห้องปฏิบัติการเคมีที่สภาวะการทดลองที่เหมาะสม คือ ค่าพีเอชเท่ากับ 2 อัตราส่วนโดยโมลของไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ (H_2O_2) ต่อเฟอร์รัสไอออน (Fe^{2+}) และเวลาในการทำปฏิกิริยาที่เหมาะสม

ผลการวิจัย

ผลการทดลองขั้นตอนที่ 1 พบว่าน้ำเสียจากห้องปฏิบัติการเคมีฟิสิกัลมีค่าพีเอชเฉลี่ยเท่ากับ 6.88 ± 0.11 ค่า ซีโอดีเฉลี่ยเท่ากับ 3889.03 ± 20.35 มิลลิกรัมต่อลิตร ปริมาณเหล็กพบว่าตรวจไม่พบ

ผลการทดลองในขั้นตอนที่ 2.1 สภาวะที่เหมาะสมต่อการกำจัดน้ำเสียจากห้องปฏิบัติการเคมี เมื่อนำน้ำเสียมาศึกษาผลของอัตราส่วน $H_2O_2 : Fe^{2+}$ ที่เหมาะสมต่อประสิทธิภาพการบำบัดน้ำเสียจากห้องปฏิบัติการเคมีด้วยปฏิกิริยาเฟนตันได้ผลดังภาพที่ 1

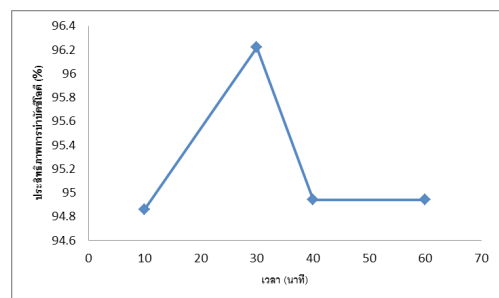

ภาพที่ 1 : ประสิทธิภาพการกำจัดซีโอดีกับอัตราส่วนโดยโมลของ $H_2O_2 : Fe^{2+}$

จากภาพที่ 1 ผลของอัตราส่วน $H_2O_2 : Fe^{2+}$ ที่เหมาะสมต่อประสิทธิภาพการบำบัดน้ำเสียจากห้องปฏิบัติการเคมีด้วยปฏิกิริยาเฟนตัน โดยปรับให้ค่าพีเอชของน้ำเสียที่เริ่มต้นเท่ากับ 2 อัตราส่วนโดยโมลของไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ต่อเฟอร์รัสไอออนเท่ากับ 5:1, 10:1, 15:1, 20:1 และ 25:1 เวลาในการทดลอง 30 นาที ความเร็วรอบในการเขย่า 150 รอบต่อนาที ณ อุณหภูมิห้อง พบว่าสามารถกำจัดซีโอดีได้เท่ากับร้อยละ 94.46 ± 0.18 , 92.66 ± 0.23 , 92.74 ± 0.13 , 92.59 ± 0.26 และ 93.12 ± 0.46 ตามลำดับ

อัตราส่วนโดยโมลของไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ต่อเฟอร์รัสไอออน 5:1 สามารถกำจัดซีโอดีได้สูงสุดเท่ากับร้อยละ 94.46 ± 0.18 และที่อัตราส่วนโดยโมลของไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ต่อเฟอร์รัสไอออน 20:1 กำจัดซีโอดีได้น้อยสุดเท่ากับร้อยละ 92.59 ± 0.26

การทดลองในขั้นตอนที่ 2.2 สภาวะที่เหมาะสมต่อการกำจัดน้ำเสียจากห้องปฏิบัติการเคมี เมื่อนำน้ำเสียมาศึกษาผลของเวลา ที่เหมาะสมต่อประสิทธิภาพการบำบัดน้ำเสียจากห้องปฏิบัติการเคมีด้วยปฏิกิริยาเฟนตันได้ผลดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 : ประสิทธิภาพการกำจัดซีโอดี ณ เวลาต่างๆ

จากภาพที่ 2 ผลการศึกษาเวลาในการทำปฏิกิริยาที่เหมาะสม ต่อประสิทธิภาพการบำบัดน้ำเสียจากห้องปฏิบัติการเคมีด้วยปฏิกิริยาเฟนตัน โดยปรับพีเอชของน้ำเสียจากห้องปฏิบัติการเคมีเริ่มต้นเท่ากับ 2 อัตราส่วนโดยโมลของไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ต่อเฟอร์รัสไอออนเท่ากับ 5:1 ความเร็วรอบในการเขย่า 150 รอบต่อนาที ณ อุณหภูมิห้อง โดยเวลาที่ใช้ในการทดลองเท่ากับ 10, 30,

40 และ 60 นาทีตามลำดับ ผลการทดลองพบว่า สามารถกำจัดซีโอดีได้เท่ากับร้อยละ 94.86 ± 0.23 , 96.22 ± 0.11 , 94.94 ± 0.13 และ 94.94 ± 0.13 ตามลำดับ โดยระยะเวลา 30 นาที มีประสิทธิภาพในการกำจัดซีโอดีได้สูงสุดได้เท่ากับร้อยละ 96.22 ± 0.11 และระยะเวลา 10 นาที

กำจัดซีโอดีได้น้อยสุดได้เท่ากับร้อยละ 94.86 ± 0.23 ขั้นตอนที่ 3 ประสิทธิภาพการบำบัดน้ำเสียจากห้องปฏิบัติการเคมี ณ สภาวะที่เหมาะสมด้วยปฏิกิริยาเฟนตันดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพการบำบัดน้ำเสีย

พารามิเตอร์	มาตรฐานน้ำทิ้งโรงงาน อุตสาหกรรม	น้ำเสียก่อน บำบัด	น้ำเสียหลังบำบัด โดย Fenton	ประสิทธิภาพ การบำบัด(%)
พีเอช	5.5 – 9.0	6.88 ± 0.11	8.21 ± 0.09	-
ซีโอดี (มิลลิกรัมต่อลิตร)	ไม่เกิน 120	3889.03 ± 20.35	146.87 ± 4.41	96.22 ± 0.11
เหล็ก (มิลลิกรัมต่อลิตร)	-	ตรวจไม่พบ		

ตารางที่ 1 แสดงประสิทธิภาพการบำบัดน้ำเสียจากห้องปฏิบัติการเคมี ภายใต้สภาวะการทดลองที่เวลา 30 นาที พบว่าค่าพีเอชของน้ำเสียจากห้องปฏิบัติการเคมี ก่อนบำบัดด้วยปฏิกิริยาเฟนตันมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.88 ± 0.11 และเมื่อบำบัดน้ำเสียจากห้องปฏิบัติการเคมีด้วยกระบวนการเฟนตัน ออกซิเดชันแล้วมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.21 ± 0.09 เนื่องจากต้องปรับพีเอชเท่ากับ 8 เพื่อยับยั้งปฏิกิริยาเฟนตัน ส่วนปริมาณซีโอดีเริ่มต้นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3889.03 ± 20.35 มิลลิกรัมต่อลิตร ซึ่งประกอบไปด้วยสารประกอบฟีนอล ที่เป็นของเสียที่ได้จากการทดลองของปฏิกิริยาเคมีฟิสิกัล เพื่อศึกษา Critical solution Temperature และ Critical Solution Composition ของ Phenol – water system คู่มือปฏิบัติการเคมีฟิสิกัลป (5) และเมื่อบำบัดด้วยปฏิกิริยาเฟนตันออกซิเดชันแล้ว พบว่าค่าซีโอดีลดลงเหลือ 146.87 ± 4.41 มิลลิกรัมต่อลิตร ซึ่งสามารถบำบัดได้เท่ากับร้อยละ 96.22 ± 0.11 ปริมาณเหล็กก่อนบำบัดและหลังบำบัดตรวจไม่พบ

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยการพัฒนาระบบบำบัดน้ำเสียจากห้องปฏิบัติการเคมีด้วยปฏิกิริยาเฟนตันสามารถสรุปได้ดังนี้

1. สภาวะเหมาะสมของอัตราส่วนโดยโมลของไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ต่อเฟอร์รัสไอออนที่สามารถบำบัดน้ำเสียจากห้องปฏิบัติการเคมีคืออัตราส่วนโดยโมล ระหว่างไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ต่อเฟอร์รัสไอออนเท่ากับ 5:1 ความเร็วรอบในการกวนเท่ากับ 150 รอบต่อนาที ณ อุณหภูมิห้อง โดยพบว่าปฏิกิริยาออกซิเดชันจะเกิดอย่างรวดเร็วที่อัตราส่วนโดยโมลของไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ต่อเฟอร์รัสไอออน 5:1 หลังจากนั้นเมื่ออัตราส่วนโดยโมลของไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ต่อเฟอร์รัสไอออนเพิ่มขึ้นเป็น 10:1, 15:1, 20:1, 25:1 ประสิทธิภาพการกำจัดซีโอดีลดลง ทั้งนี้เนื่องจากอัตราส่วนโดยโมลของไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ต่อเฟอร์รัสไอออนที่น้อยหรือมากเกินไปมีผลต่อการกำจัดซีโอดี โดย Gulikaya และคณะ (6) และ Tekin และคณะ (7) Zhang และคณะ (8) ได้ศึกษาอัตราส่วนของโมลาร์ของไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ต่อเฟอร์รัสไอออน ในการออกซิเดชันเอมีนพบว่าอยู่ในช่วง 5-40 มีประสิทธิภาพในการกำจัดสารอินทรีย์ได้สูง

2. สภาวะเหมาะสมของเวลาในการบำบัดน้ำเสียจากห้องปฏิบัติการเคมีพบว่า ที่ความเร็วรอบในการกวน 150 ต่อนาที ณ อุณหภูมิห้อง โดยในช่วง 10 นาทีแรกจะ

เกิดปฏิกิริยาอย่างรวดเร็วสามารถกำจัดสารอินทรีย์ได้อย่างรวดเร็ว และใช้เวลา 30 นาที สามารถกำจัดค่าซีโอดีได้สูงสุดเฉลี่ยร้อยละ 96.22 ± 0.11 การลดลงของสารอินทรีย์ที่เกิดขึ้นในช่วงนี้ เกิดจากปฏิกิริยาออกซิเดชันที่กำจัดสารอินทรีย์อย่างรวดเร็ว หลังจากนั้นการกำจัดสารอินทรีย์ก็จะลดลงเนื่องจากปริมาณสารอินทรีย์เหลือไม่มาก และจากการศึกษาของ Lee และ Shoda (9) พบว่าการกำจัดซีโอดีและสีในน้ำเสียจากฟาร์มปศุสัตว์ด้วยปฏิกิริยาเฟนตันโดยใช้เวลา 30 นาที สามารถกำจัดซีโอดีได้ร้อยละ 86

3. ประสิทธิภาพการบำบัดน้ำเสีย

คุณสมบัติของน้ำเสียเบื้องต้นมีค่าพีเอชเท่ากับ 6.88 ± 0.11 ค่าซีโอดีเท่ากับ 3889.03 ± 20.35 มิลลิกรัมต่อลิตร หลังจากบำบัดด้วยปฏิกิริยาเฟนตันพบว่า ค่าซีโอดีลดลงเหลือเท่ากับ 146.87 ± 4.41 มิลลิกรัมต่อลิตร โดยมีประสิทธิภาพบำบัดซีโอดีร้อยละ 96.22 ± 0.11 ค่าพีเอชหลังบำบัดด้วยปฏิกิริยาเฟนตันมีค่าเท่ากับ 8.21 ± 0.09 เนื่องจากการปรับพีเอชเท่ากับ 8 เพื่อยับยั้งปฏิกิริยาเฟนตัน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยและคณะขอขอบคณมหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ให้ทุนสนับสนุนการศึกษาวิจัยสถาบันปีงบประมาณ 2556 และภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ให้การสนับสนุนด้านสถานที่และเครื่องมือ

เอกสารอ้างอิง

- (1) พงศธร ทวีธนาวิชย์, สุมณา สิริพัฒนานุกูล (2555) การบำบัดน้ำเสียที่ปนเปื้อนฟีนอล โดยใช้แอกทิเวเต็ดคลักต์จัดกิตติ วารสารวิชาการวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี 5, (1), 21-28.
- (2) Flaherty K A., Huang C.P. (1992) Continuous flow application of Fenton's reaction for the treatment of refractorwastewaters chemical oxidation. **Technology for the nineties**. 2:58-77.
- (3) พวงรัตน์ ขจิตวิชยานุกูล, ณัฐพล สุนทรวิภา (2549) การย่อยสลายน้ำเสียจากโรงพยาบาล โดยใช้กระบวนการโฟโตเฟนตัน : ผลของพารามิเตอร์ที่ใช้ในการบำบัด, **วิศวกรรมสิ่งแวดล้อมไทย**, 20 (3), 81-91.
- (4) สงกรานต์ คำศรี. (2546) การกำจัดดีและซีโอดีในน้ำชะมูลฝอยโดยการออกซิไดซ์ด้วยสารละลายเฟนตัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- (5) คู่มือปฏิบัติการเคมีฟิสิกัล ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พฤษภาคม 2553
- (6) Ipek Gulkaya, Gulerman A. Surucu & Filiz B. Dilek . (2006) Importance of H_2O_2/Fe^{2+} ratio in Fenton's treatment of a carpet dyeing wastewater. **Journal of Hazardous Materials**, 136, 763-769.
- (7) Huseyin Tekin, Okan Bilkay, Selale S. Ataberk, Tolga H. Balta, I. Haluk Ceribasi, F. Dilek Sanin, Filiz B.Dilek, Ulku Yetis. (2006) Use of oxidation to improve the biodegradability of a pharmaceutical wastewater. **Journal of Hazardous Materials**, 136, 258-265.
- (8) Hui Zhang & Heung Jin Choi. Chin-Pao Huang. (2005) Optimization of Fenton process for the treatment of landfill leachate. **Journal of Hazardous Materials**, 125, 166-167.
- (9) Hyunhee Lee & Makoto Shoda. (2008) Removal of COD and Color from livestock wastewater by the Fenton method. **Journal of Hazardous Materials**, 153, 1314-1319.

KKU isr.j. 2015; 3(2) : 157-169

<http://irj.kku.ac.th>

กรณีศึกษา บริษัท เวลธ์ แมเนจเม้นท์ ซิสเต็ม: ปัจจัยความสำเร็จของ การพัฒนาซอฟต์แวร์ จากมาตรฐาน CMMI-DEV ระดับ 3 ไปสู่ CMMI-DEV ระดับ 5 เวอร์ชัน 1.3

Case Study Wealth Management System: Success Factor for Software Development From the CMMI-DEV Level 3 to CMMI-DEV Level 5 Version 1.3 Standard

ทนงศักดิ์ เยาวนารถ (Tanongsak Yaowana)^{1*},

ประทีป บุญญัตินพรัตน์ (Pratheep Bunyatnparat)²

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

²รองศาสตราจารย์, อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

*Correspondent Author: tum421@gmail.com

บทคัดย่อ

มาตรฐาน CMMI ได้พัฒนาขึ้นมาจากมาตรฐาน CMM และ TQM โดยได้รวบรวมเอาหลักการที่ดีและเกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตซอฟต์แวร์ไว้อย่างครบถ้วน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบปัจจัยและแนวทางความสำเร็จที่องค์กรให้ความสำคัญและวิเคราะห์แล้วว่าส่งผลต่อความสำเร็จของการเข้าตรวจประเมินมาตรฐาน CMMI-DEV ระดับ 5 พิจารณาจากการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุดของทุกส่วนงาน ตามเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพ การวิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริงและการดำเนินการแก้ไขปัญหา การบริหารผลการดำเนินการองค์กรที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการปรับปรุงกระบวนการ การใช้นวัตกรรม การปรับเปลี่ยนเทคโนโลยี การบริหารบุคลากรและวัฒนธรรมองค์กร โดยการจัดทำวิจัยในรูปแบบวิจัยเชิงพรรณนา การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ และการใช้แบบสอบถามจากฝ่ายบริหารและบุคลากรที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบงานที่นำเข้าตรวจประเมินจากจำนวนบุคลากรทั้งสิ้น 154 คน จากบริษัท เวลธ์ แมเนจเม้นท์ ซิสเต็ม ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ส่งเสริมให้องค์กรประสบความสำเร็จในการพัฒนาซอฟต์แวร์จากมาตรฐาน CMMI-DEV ระดับ 3 ไปสู่ CMMI-DEV ระดับ 5 เวอร์ชัน 1.3 ซึ่งมีปัจจัยในด้านความไม่เชื่อมั่นของฝ่ายบริหารและทัศนคติของบุคลากร ด้านการสนับสนุนบุคลากรและงบประมาณ ด้านประสิทธิภาพและความเชี่ยวชาญของทีปรึกษาและบุคลากรในองค์กร ด้านโครงสร้างและการจัดการระบบงานในองค์กร

ABSTRACT

CMMI standard was developed from the CMM and TQM standard. It provides guidance for efficient, effective improvement across multiple process discipline in an organization. The purpose of this research is to find out the success factors that the software developer organization focus in the development process for Level 5 CMMI-DEV Version 1.3 appraisal. Based on the performance of the most effective of all segments, Performance evaluation criteria, Root cause analysis and corrective action problem. Management of organizational performance is directly related to process improvement, Innovative Use Modification Technology Personnel management and corporate culture. The research is conducting in descriptive study. The data were collected by questionnaires, interviews and observations from the 154 managerial and development staff involved, of Wealth Management Systems Company. The Research found that the key factors that promote successful enterprise software development standards CMMI-DEV Level 3 to Level 5 CMMI-DEV Version 1.3 are the confidence of the management, the attitude of the of the staff, the personnel and budget supporting, the experience and expertise of consultants and staff in the organization, structure and management system in the organization.

บทนำ

ปัจจุบันองค์กรต่างๆ ทั่วโลกได้นำคอมพิวเตอร์เข้ามามีบทบาทในการช่วยดำเนินงานเพิ่มมากขึ้น (1) และยิ่งในอนาคตการใช้ซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์จะเป็นสากลมากขึ้น องค์กรจำเป็นที่จะต้องสรรหากระบวนการและซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ที่มีมาตรฐานและมีคุณภาพในการผลิต เพื่อให้สามารถตอบสนองและรองรับการทำงานขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความเชื่อถือได้ (2) ดังนั้นมาตรฐานทางด้านการพัฒนาซอฟต์แวร์จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริโภคในตลาดซอฟต์แวร์เพราะซอฟต์แวร์มีอยู่หลากหลายรูปแบบ ในด้านของบริษัทผู้ผลิตซอฟต์แวร์ต่างๆ ก็ตื่นตัวและพยายามผลักดันตัวเองเพื่อที่จะให้ได้การรับรองคุณภาพในการพัฒนาซอฟต์แวร์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและยอมรับของลูกค้าที่มีทั้งในและต่างประเทศ และเป็นจุดเด่นที่จะทำให้ตลาดผู้พัฒนาซอฟต์แวร์ก้าวไปสู่ตลาดโลกได้อย่างเต็มรูปแบบภายใต้มาตรฐานสากล ซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงกระบวนการในการดำเนินงานขององค์กรให้มีคุณภาพในระดับสากล (3)

CMMI (Capability Maturity Model Integration) (4) ซึ่งเป็นมาตรฐานที่พัฒนาโดย Software Engi-

neering Institute (SEI)(5) ของมหาวิทยาลัย Carnegie Mellon University USA.(CMU) (6) โดยการนำข้อดีของมาตรฐาน TQM และ CMM มาปรับใช้กับเรื่องการพัฒนาซอฟต์แวร์ (Software Development) โดยเฉพาะ และสร้างเป็นมาตรฐาน CMMI สำหรับใช้ในการวัดความเชื่อมั่น และคุณภาพของกระบวนการพัฒนาซอฟต์แวร์ขององค์กร และใช้ในการกำหนดวิธีการปฏิบัติงานที่สำคัญในการที่จะเพิ่มความเชื่อมั่น ระดับการพัฒนาต้นแบบ วุฒิภาวะความสามารถ (Maturity Level) โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ในการที่จะพัฒนาองค์กรให้ไปสู่ CMMI ในระดับสูงขึ้นได้จะต้องผ่านขั้นตอนของ CMMI ในระดับที่ต่ำกว่ามาก่อนเสมอ ปัจจุบันมาตรฐาน CMMI แบ่งออกได้เป็น 5 ระดับ (Level) ดังนี้ (7)

CMMI Level-1 เรียกว่า Initial จะมุ่งเน้นไปที่การพัฒนางานให้ลุล่วงเพียงอย่างเดียว CMMI Level-2 เรียกว่า Repeatable จะเน้นที่การนำการบริหารจัดการโครงการเบื้องต้น (Basic Project Management) ที่มีการจัดทำเอกสารอย่างเป็นขั้นตอน และสามารถตรวจสอบได้มาใช้ CMMI Level-3 เรียกว่า Defined จะต้องมีการจัดทำเอกสาร และกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงานทั้งในส่วนของการบริหารและการพัฒนา โดยจะต้องสัมพันธ์กับมาตรฐานขององค์กร CMMI Level-4

เรียกว่า Managed ที่จะให้ความสำคัญกับรายละเอียดต่างๆ มากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของคุณภาพ นอกจากนั้นแล้ว ก็มีการใช้ Quantitative management มาประกอบ และ ระดับสุดท้าย CMMI Level-5 เรียกว่า Optimizing จะมี การพัฒนากระบวนการต่างๆ ในทุกจุดให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Continuous Process Improvement) เพื่อนำไปสู่การ พัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ปัจจุบันประเทศไทยมีบริษัทที่ได้รับการรับรอง มาตรฐานดังกล่าวทั้งสิ้น 59 บริษัท(8) โดยการรับรอง CMMI จะมีอายุ 3 ปีนับจากวันที่ได้มีการออกใบรับรอง ประเทศไทยจัดเป็นประเทศที่มีบริษัทที่ได้รับการรับรอง มาตรฐานระดับโลกเป็นอันดับ 1 ในภูมิภาคเอเชีย

ปัญหาที่เกิดขึ้นในการพัฒนาซอฟต์แวร์ ผู้ CMMI ขององค์กรก็คือ การตีความข้อกำหนดของ CMMI ซึ่งค่อนข้างยาก ต้องอาศัยทั้งประสบการณ์และการ ศึกษาด้วยตนเองเป็นอย่างมาก รวมถึงการที่บุคลากร ที่รับผิดชอบงานประจำและยังต้องมาช่วยในการพัฒนา ระบบงานใหม่ ซึ่งอาจจะไม่ต่อเนื่องและใช้เวลาในการทำงานที่มากขึ้น สำหรับองค์กรที่สามารถพัฒนาระบบ จนประสบความสำเร็จได้นั้น เนื่องมาจากผู้บริหารของ องค์กรให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี(9) และมีบุคลากร ขององค์กรที่มีความรู้ ความสามารถ และการร่วมมือ กันในการปฏิบัติงาน การพัฒนาระบบ CMMI จะทำให้องค์กรได้รับประโยชน์ในหลายๆ ด้านเช่น การทำงานเป็นระบบมากขึ้น ทำให้สามารถลดค่าใช้จ่ายและเวลาใน การทำงาน มีข้อผิดพลาดน้อยลง และสามารถปฏิบัติงาน ได้ตรงตามความต้องการของลูกค้ามากขึ้น ทำให้องค์กร มีความได้เปรียบเหนือคู่แข่งรายอื่นๆ

ผู้วิจัยต้องการทราบถึงปัจจัยต่างๆ ที่องค์กร ได้พิจารณาและวิเคราะห์ให้มีความสำคัญว่ามีผลต่อความ สำเร็จในการนำระบบงานเข้าตรวจสอบประเมินมาตรฐาน CMMI-DEV ระดับ 5 ว่ามีลำดับความสำคัญหรือนำหนัก ของปัจจัยใดบ้างที่เป็นปัจจัยส่งเสริมจนสามารถทำให้องค์กรประสบความสำเร็จในการตรวจสอบประเมิน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยและแนวทางการความสำเร็จ ในกระบวนการพัฒนาในการพัฒนาซอฟต์แวร์และ กระบวนการทำงาน จากมาตรฐาน CMMI-DEV ระดับ 3 ไปสู่ CMMI-DEV ระดับ 5 เวอร์ชัน 1.3

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ กับองค์กรที่สนใจ เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการเข้า ตรวจสอบประเมินจากมาตรฐาน CMMI ระดับ 3 ไปสู่ CMMI ระดับ 5

2. เพื่อใช้เป็นแนวทางประเมินความสามารถ ในการดำเนินงานพัฒนาซอฟต์แวร์

3. เพื่อใช้ตรวจสอบกระบวนการดำเนินงาน ขององค์กรด้วยมาตรฐาน CMMI

4. เพื่อเป็นแนวทางปรับปรุงวิธีปฏิบัติสำหรับ การพัฒนาซอฟต์แวร์ให้ได้คุณภาพและมีประสิทธิภาพ

5. เพื่อให้องค์กรผู้ผลิตซอฟต์แวร์เห็นถึง ประโยชน์ที่จะได้รับเมื่อได้มาตรฐาน CMMI ทั้งในด้าน ความเชื่อถือ ความเชื่อมั่นของลูกค้า และมูลค่าทางการ ตลาดที่จะเพิ่มขึ้น

6. เพื่อเป็นแนวทางให้กับองค์กรผู้ผลิต ซอฟต์แวร์ ที่จะพัฒนาให้องค์กรได้รับมาตรฐาน CMMI ในระดับต่างๆ

7. เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้า ที่จะเข้ามาใช้บริการ และยังเป็นจุดเด่นสำหรับแข่งขัน กันในกลุ่มตลาดผู้ผลิตซอฟต์แวร์

8. เพื่อผลักดันให้องค์กรในประเทศไทย สามารถพัฒนาซอฟต์แวร์และเป็นผู้นำด้านศูนย์กลางการ พัฒนาซอฟต์แวร์ภูมิภาคเอเชีย และภูมิภาคตะวันออก เอเชียได้

9. เพื่อส่งเสริมให้ตลาดอุตสาหกรรม ซอฟต์แวร์ในประเทศเป็นที่ยอมรับในระดับสากล เนื่องจากองค์กรมีกระบวนการและมีการทำงานที่มี มาตรฐานและมีคุณภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยนี้กลุ่มตัวอย่างคือบริษัทผู้ผลิตซอฟต์แวร์ในประเทศไทยและต้องเป็นบริษัทที่ได้รับมาตรฐาน CMMI ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ขององค์กรเป้าหมายคือ ต้องได้รับการรับรองมาตรฐาน CMMI-DEV ในระดับ 5 โดยมีกรอบการวิจัยของการผลิตซอฟต์แวร์และกระบวนการทำงานเพื่อให้ได้มาตรฐานจาก CMMI จากระดับ 3 ไปสู่ ระดับ 5 จึงเลือกองค์กรตัวอย่างที่สอดคล้องกับเป้าหมายของผู้วิจัยในมาตรฐาน CMMI-DEV Level 5 version 1.3 คือ บริษัท เว็ลธ์ แมเนจเม้นท์ ซิสเต็ม จำกัด ซึ่งเป็นองค์กรที่ผ่านการประเมินด้วยผลคะแนนสูงสุดตั้งแต่มีการประเมินมาตรฐานองค์กรในระดับ 5 และปัจจุบันใบรับรองผลการประเมินยังไม่หมดอายุ ผู้วิจัยจึงเลือกเป็นองค์กรเป้าหมาย การวิจัยนี้จัดทำในรูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา โดยเลือกระเบียบวิธีวิจัยที่เป็นแบบกรณีศึกษาเดี่ยว (Single Case Study) และเน้นเฉพาะบุคลากรที่มีอำนาจตัดสินใจและมีหน้าที่พัฒนาซอฟต์แวร์ที่ใช้เข้าตรวจประเมิน

1. ประชากร

องค์กรตัวอย่างคือ บริษัท เว็ลธ์ แมเนจเม้นท์ ซิสเต็ม จำกัด มีบุคลากรที่มีอำนาจตัดสินใจและมีหน้าที่พัฒนาซอฟต์แวร์ที่จะใช้ในการเก็บข้อมูลในการวิจัยนี้จำนวน 154 คน และสามารถเก็บข้อมูลจากบุคลากรได้จำนวน 138 คนจาก 6 สายงาน สำหรับบุคลากรที่ไม่สามารถทำการสัมภาษณ์บุคลากรด้วยตนเองได้ทั้งหมดนั้น มีสาเหตุมาจากบุคลากรจำนวน 16 คน อยู่ระหว่างการพัฒนาระบบงานให้กับลูกค้าอยู่ในต่างประเทศ ผู้วิจัยได้สอบถามข้อมูลทีบุคลากรเหล่านี้ปฏิบัติงานถึงหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานจากระดับหัวหน้าสายงานและส่งอีเมลสอบถามโดยตรง เพื่อรวบรวมและนำเป็นข้อมูลประกอบการวิจัยในครั้งนี้ด้วย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แนวคิดจาก แบบการตรวจประเมินของตัวแทนผู้ตรวจประเมินมาตรฐาน CMMI ที่จะพิจารณาจากการ

ปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุดของทุกส่วนงานตามเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพ และผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา การดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เป็นสาเหตุ การบริหารผลการดำเนินการองค์กรโดยมุ่งเน้นให้ผลการดำเนินสูงกว่าเดิมแบบสามารถวัดได้ การบริหารผลการดำเนินการองค์กรที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการปรับปรุงกระบวนการใช้นวัตกรรม การปรับเปลี่ยนเทคโนโลยี การบริหารบุคลากรและวัฒนธรรมองค์กร (10) โดยเครื่องมือที่ใช้แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้ 1 แบบสอบถามแบบสำรวจรายการ ใช้สำหรับรวบรวมข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลขององค์กร 2 การสัมภาษณ์ เพื่อใช้สำหรับสอบถามความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรในด้านข้อมูลเกี่ยวกับการบริหาร ข้อมูลเกี่ยวกับบุคลากรในองค์กร วัฒนธรรมในองค์กร ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาระบบและปรับปรุงกระบวนการทำงาน และ 3 การสังเกตการณ์ในการปฏิบัติงานในองค์กรในทุกๆด้านที่เกี่ยวข้อง

3. วิธีสร้างเครื่องมือ

สำหรับการสร้างเครื่องมือผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

3.1 ศึกษาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย รวมถึงผลงานวิจัยอื่นๆ แล้วทำการสอบถามโครงสร้างและกระบวนการทำงานเบื้องต้นขององค์กรตัวอย่างที่เลือก และนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเบื้องต้นมาปรับใช้เป็นกลุ่มและหมวดคำถามที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และแบ่งกลุ่มของเครื่องมือออกเป็นสองกลุ่ม กลุ่มที่ 1 ข้อมูลทั่วไป และ กลุ่มที่ 2 ข้อมูลเฉพาะด้าน เครื่องมือในการทำวิจัยนั้นก็จะมี 3 วิธี คือ การใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์

3.2 หลังจากได้กลุ่มและรูปแบบของเครื่องมือวิจัยแล้ว ได้นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปทำการทดสอบเครื่องมือวิจัยจากบริษัทที่ได้ผ่านการตรวจประเมินมาตรฐาน CMMI จำนวน 15 องค์กร เพื่อตรวจสอบระยะเวลา และความเหมาะสมในการให้ข้อมูลและการตอบแบบสอบถาม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

4. วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากฝ่ายบริหารของบริษัท เพื่อขอความร่วมมือกับผู้วิจัยในการดำเนินการแจกแบบสอบถาม การเข้าสัมภาษณ์ และการเข้าถึงเหตุการณ์ในการปฏิบัติงาน ของหน่วยงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และขอความร่วมมือให้กลุ่มตัวอย่างดำเนินการและส่งแบบสอบถามที่ตอบเสร็จสมบูรณ์แล้วกลับคืนให้ผู้วิจัยตามวันเวลาที่ได้แจ้งทางฝ่ายบริหารและฝ่ายบุคคลของบริษัท ตลอดจนการเข้าสัมภาษณ์เพิ่มเติมเพื่อความครบถ้วนของข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยดังนี้

5.1 ด้านการสังเกตการณ์ (Observation)

เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานโดยทั่วไปด้วยวิธีการซักถามแบบไม่เป็นทางการ ขอเอกสารเกี่ยวกับองค์กร ประวัติความเป็นมา ข้อมูลต่างๆ ตลอดจนผลงาน สินค้าและบริการ เพื่อนำมารวบรวมและปรับใช้ในการตั้งคำถามในประเด็นที่ทำงานวิจัย

5.2 ด้านการสัมภาษณ์ (Interview) จากกลุ่ม

คำถามเฉพาะและแบ่งตามประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มตัวอย่างในองค์กร ซึ่งแบ่งปัจจัยด้านการบริหาร ปัจจัยด้านบุคลากร และปัจจัยด้านวัฒนธรรมขององค์กรทำการรวบรวมผลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ว่ามีความสมบูรณ์ครบถ้วนหรือไม่ เพื่อใช้ในการสรุปผลการวิจัยได้อย่างเพียงพอหรือไม่ รวบรวมเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย และนัดสัมภาษณ์เพิ่มเติมในประเด็นที่ได้ข้อมูลไม่ครบถ้วนมาประกอบ นำความคิดเห็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์มาจัดลำดับความถี่และน้ำหนักของปัจจัยทั้งหมด

5.3 ด้านแบบสอบถาม (Questionnaire)

แจกให้กับฝ่ายบริหาร และทุกสายงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบงานด้านซอฟต์แวร์นำมาสรุปผลตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด แล้วคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ จัดหมวดหมู่ตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม หาค่าร้อยละ (Percentage) สำหรับข้อมูลจากแบบสอบถาม

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาซอฟต์แวร์ จากมาตรฐาน CMMI-DEV ระดับ 3 ไปสู่ CMMI-DEV ระดับ 5 เวอร์ชัน 1.3 ในการตรวจประเมินและรับรองมาตรฐาน ปรากฏผลการวิจัยและอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการวิจัย

แบบสอบถาม

องค์กรตัวอย่างวิจัยเป็นบริษัทเอกชน มีบุคลากรในองค์กรมากกว่า 70 คน โดยโครงสร้างองค์กรมีฝ่ายงานหรือสายงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการปรับปรุงกระบวนการพัฒนาซอฟต์แวร์โดยตรงจำนวน 6 สายงาน และผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในสายงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาซอฟต์แวร์ตามมาตรฐาน CMMI หรือเป็นฝ่ายบริหารองค์กรปัจจุบันองค์กรของผู้ตอบแบบสอบถามผ่านการประเมิน CMMI ระดับ 5 เวอร์ชัน 1.3

1. ตำแหน่งงานปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบงานที่ใช้เข้าตรวจประเมินคิดเป็นร้อยละ 78 ผู้บริหารโครงการและหัวหน้าฝ่ายคิดเป็นร้อยละ 8 หัวหน้าสายงานคิดเป็นร้อยละ 4 ฝ่ายบริหารองค์กรคิดเป็นร้อยละ 2

2. ประสบการณ์ในการทำงานกับองค์กรปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่าง มีประสบการณ์ในการทำงานอยู่ระหว่าง 5-8 ปี มีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 62 ระหว่าง 2 – 4 ปีคิดเป็นร้อยละ 32 ระหว่าง 9 – 12 ปี คิดเป็นร้อยละ 24 ส่วนที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 18 และที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 1 ปีคิดเป็นร้อยละ 13

การสัมภาษณ์และสังเกตการณ์

จากการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ พบว่า ปัจจัยความสำเร็จที่ฝ่ายบริหารและผู้พัฒนาระบบงานทั้งหมดขององค์กรได้ให้ความสำคัญ และมีการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข และให้น้ำหนักลำดับความสำคัญ ก่อนนำระบบงานเข้ารับการตรวจประเมินจนได้รับการรับรองมี 12 ปัจจัยดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัจจัยความสำเร็จที่ฝ่ายบริหารองค์กร และทีมผู้พัฒนาระบบงานทั้งหมด จำนวน 154 คนให้ความสำคัญและพิจารณาปรับปรุงแก้ไขและให้น้ำหนักลำดับความสำคัญดังนี้

ลำดับที่	ปัจจัยความสำเร็จ	จำนวนคน	คิดเป็นร้อยละ
1	ความไม่เชื่อมั่นของฝ่ายบริหารต่อประโยชน์ที่องค์กรจะได้รับหลังผ่านการตรวจประเมิน	140	91
2	ทัศนคติของบุคลากรต่อการนำมาตรฐาน CMMI ระดับ 5 มาใช้ในองค์กร	136	88
3	บุคลากรขาดแรงจูงใจในการทำงาน	136	88
4	การสนับสนุนด้านงบประมาณจากฝ่ายบริหาร	132	86
5	ทีมงานองค์กรมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญด้านมาตรฐาน CMMI	131	85
6	การสนับสนุนด้านบุคลากร	125	81
7	ทีมงานที่ปรึกษามาตรฐาน CMMI เชี่ยวชาญ มีประสบการณ์	114	74
8	กระบวนการทำงานในอดีตไม่เหมาะสมกับการทำงานในปัจจุบัน	106	69
9	ผลกระทบจากคำสั่งแก้ไขระบบงานของลูกค้าที่ได้แจ้งให้องค์กรพัฒนา	102	66
10	ผู้บริหารโครงการมีประสบการณ์ด้านการพัฒนาโครงการ	102	66
11	ลักษณะโครงสร้างขององค์กรไม่ซับซ้อน	95	62
12	การตั้งเป้าหมายในโครงการอย่างชัดเจน	91	59

จากตารางที่ 1 เป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแล้วดำเนินการจัดกลุ่มเพื่อให้ค่าความถี่และน้ำหนักกับผลการวิเคราะห์ ซึ่งเพื่อความชัดเจนและมองเห็นภาพรวมได้สะดวกยิ่งขึ้นผู้วิจัยจึงสรุปเป็นตารางตามข้างต้นโดยลำดับจากปัจจัยที่องค์กรตัวอย่างให้ความสำคัญในระดับสูงสุดคือปัจจัยลำดับที่

1 ถึงปัจจัยลำดับที่ 12 ที่มีระดับความสำคัญน้อยสุดตามลำดับ พร้อมทั้งแจกแจงความถี่และให้น้ำหนักไว้ในแต่ละปัจจัยความสำเร็จที่ฝ่ายบริหารองค์กร และทีมผู้พัฒนาระบบงานทั้งหมด จำนวน 154 คนให้ความสำคัญ และได้มีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้องค์กรมีความพร้อมก่อนที่จะเข้ารับการตรวจประเมิน

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาซอฟต์แวร์ จากมาตรฐาน CMMI-DEV ระดับ 3 ไปสู่ CMMI-DEV ระดับ 5 เวอร์ชัน 1.3 ขององค์กรตัวอย่าง อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความไม่เชื่อมั่นของฝ่ายบริหารต่อประโยชน์ที่องค์กรจะได้รับหลังผ่านการตรวจประเมิน ปัจจัยนี้ทางองค์กรได้มีแนวทางในการแก้ไขโดยหัวหน้าโครงการได้นำเสนอและชี้แจงเหตุผลและผลประโยชน์ต่างๆ ที่องค์กรจะได้รับให้ฝ่ายบริหารได้รับทราบ และผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวข้องกับโครงการเพิ่มระยะเวลาในการศึกษาทำความเข้าใจในระบบงานให้มากขึ้น ซึ่งเป็นผลให้สามารถดำเนินโครงการต่อไปได้ในที่สุด หลังจากที้องค์กรได้รับการรับรองผลมาตรฐาน CMMI-DEV ระดับ 5 เวอร์ชัน 1.3 ฝ่ายบริหารได้แจ้งผลประโยชน์ให้พนักงานทราบว่า องค์กรเป็นที่รู้จักของลูกค้าทั้งในและต่างประเทศมากขึ้น ทำให้ปัจจุบันมีลูกค้าเพิ่มขึ้นจากเดิม 34% โดยเป็นลูกค้าในประเทศมากกว่าต่างประเทศ ลูกค้าเชื่อมั่นในมาตรฐานและกระบวนการทำงานที่องค์กรได้รับการรับรอง ตลอดจนองค์กรสามารถลดขั้นตอนในการทำงานลง ลดขั้นตอนด้านเอกสารในระบบงาน ทำให้การติดต่อประสานงานเกิดความคล่องตัวและรวดเร็วมากขึ้น ตลอดจนการสื่อสารในองค์กรก็มีประสิทธิภาพด้วย ซึ่งเป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐาน CMMI ระดับ 5 ที่ได้ผ่านการรับรอง ฝ่ายบริหารมีความมั่นใจยิ่งขึ้นในการที่จะทำให้องค์กรมีศักยภาพในการแข่งขันและมีจุดแข็งที่เห็นได้อย่างชัดเจน ฝ่ายบริหารพร้อมที่จะสนับสนุนและส่งเสริมองค์กรเข้าตรวจประเมินในมาตรฐานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประกอบ ได้กล่าวไว้ว่าตัวแทนต้องได้รับการแต่งตั้งจากผู้บริหารสูงสุดขององค์กร ซึ่งมีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นที่ยอมรับ และได้รับความเชื่อถือจากพนักงานในองค์กรต้องเป็นแบบอย่างของความมุ่งมั่นและเอาใจใส่อย่างจริงจังให้พนักงานในทุกระดับปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนด

2. ทักษะคติของบุคลากรต่อการนำมาตราฐาน CMMI ระดับ 5 มาใช้ในองค์กร จากปัจจัยนี้ พบว่าทักษะคติเริ่มแรกที่บุคลากรมองถึงการนำมาตราฐาน CMMI ระดับ 5 มาใช้ในองค์กร ที่ทำให้เกิดผลกระทบในการไม่ให้ความร่วมมือและไม่เห็นด้วยเนื่องจากเกรงว่าตนเองจะเสียประโยชน์ องค์กรได้มีแนวทางการแก้ไขดังนี้ ฝ่ายทรัพยากรบุคคล และหัวหน้าโครงการ ได้ร่วมกันทำความเข้าใจถึงผลประโยชน์และกระบวนการทำงานที่เป็นระบบและมีระเบียบ และเป็นแนวทางการทำงานที่เป็นมาตรฐาน จะทำให้เป็นการลดงานให้กับพนักงานทุกคนหลังจากนำระบบมาใช้จริง ซึ่งเป็นประโยชน์ในระยะยาวและไม่ได้ลดจำนวนพนักงานลง แต่จะลดขั้นตอนและกระบวนการในการบริหารจัดการต่างๆ ทั้งเอกสารลดขั้นตอนการทำงาน และมีแนวทางหรือรูปแบบที่ไม่ต้องเริ่มทำงานซ้ำ ทำให้องค์กรโดยรวมสามารถทำงานได้รวดเร็วและคล่องตัวยิ่งขึ้น ภายหลังที่องค์กรได้ผ่านการตรวจประเมินรับรองผลแล้วนั้น บุคลากรมีทัศนคติที่เปลี่ยนไปในทางตรงกันข้าม นั่นคือ บุคลากรมองว่าองค์กรที่ดีต้องได้รับการรับรองมาตรฐานที่เป็นสากลในกระบวนการทำงานเพื่อส่งเสริมให้องค์กรมีศักยภาพในหลายๆ ด้าน สามารถแข่งขันกับองค์กรอื่นในระดับเดียวกันได้ และทำให้การทำงานมีความคล่องตัว และไม่ซับซ้อนเหมือนก่อนเข้าตรวจประเมิน ซึ่งสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของ (รัชชัย, 2547) ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องของการบริหารด้านทัศนคติบุคลากรไว้ว่า ผู้บริหารจำเป็นต้องเข้าใจในเรื่องพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคลากรในองค์กร เพื่อสร้างแรงจูงใจที่ถูกต้องมากระตุ้นจึงจะสามารถเสริมสร้างให้เกิดทัศนคติที่เปลี่ยนไปและสมาชิกมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและร่วมมือกันในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและ สอดคล้องกับ ขวัญตา กิระวิสาสกิจ (2) ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการ การบริหารคุณภาพโดยรวม(TQM) ของพนักงานบริษัท ทีพีโอ โพลีน จำกัด(มหาชน.) พบว่าการฝึกอบรมเกี่ยวกับ TQM หัวข้อกิจกรรม 7ส ปัจจัยด้านชีวสังคม แรงจูงใจ ขวัญของพนักงาน ปัจจัยจิตวิทยา

ปัจจัยพฤติกรรมการติดต่อสื่อสาร และปัจจัยการรับรู้ นโยบายองค์กร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการ TQM

3. บุคลากรขาดแรงจูงใจในการทำงาน จากปัจจัยนี้องค์กรได้มีแนวทางการแก้ไขดังนี้ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายทรัพยากรบุคคล และหัวหน้าโครงการ ได้ร่วมกันทำความเข้าใจถึงผลประโยชน์และกระบวนการทำงานที่เป็นระบบและมีระเบียบและเป็นแนวทางการทำงานที่เป็นมาตรฐาน(11) จะทำให้เป็นการลดงานให้กับพนักงานทุกคนหลังจากนำระบบมาใช้จริงตลอดจน ผลกำไรที่องค์กรจะได้รับ เป็นผลให้กับการเพิ่มจำนวน โบนัสที่ทางฝ่ายทรัพยากรบุคคลและหัวหน้าโครงการ ได้นำเสนอถึงแผนงานนี้ให้กับฝ่ายบริหาร ภายหลังที่ องค์กรประสบความสำเร็จในการเข้ารับการประเมิน และองค์กรมีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นเทียบกับผลการ ดำเนินการในอดีต ภายหลังที่องค์กรได้รับการรับรองผล การประเมิน ฝ่ายบริหารได้ประกาศเพิ่มขวัญกำลังใจให้ กับพนักงานทั้งหมดขององค์กร และเป็นการสร้างความ เชื่อมั่นให้กับพนักงานว่าในการพัฒนาระบบงานใดๆ ที่องค์กรได้ผลประโยชน์เพิ่มขึ้น พนักงานขององค์กร ก็จะได้ผลประโยชน์นั้นตามด้วยเช่นกัน จากคำสั่งดังกล่าวทำให้พนักงานมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน สร้างวัฒนธรรมที่ดีในองค์กร สร้างความสามัคคีเพิ่มมากขึ้นหลังได้รับการรับรองผล ซึ่งสอดคล้องกับข้อคิดเห็น ของ (รัชชัย, 2547) ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องของการบริหาร งานไว้ว่า ผู้บริหารจำเป็นต้องเข้าใจในเรื่องพฤติกรรมที่ แสดงออกของบุคลากรในองค์กร เพื่อสร้างแรงจูงใจที่ ถูกต้องมากระตุ้นจึงจะสามารถเสริมสร้างให้สมาชิกมี ปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและร่วมมือกันในการปฏิบัติงาน ให้มีประสิทธิภาพ

4. การสนับสนุนงบประมาณจากฝ่ายบริหาร จากปัจจัยนี้องค์กรได้มีแนวทางการแก้ไขดังนี้ ด้วยเหตุผล ด้านงบประมาณหัวหน้าโครงการได้นำเสนอเกี่ยวกับการให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณจากภาครัฐ ทำให้องค์กรมีการใช้งบประมาณที่ลดลงมาก เพียงพอที่จะตัดสินใจอนุมัติให้เดินหน้าของโครงการภายใต้

การสนับสนุนด้านงบประมาณจากรัฐสำหรับองค์กร ที่ได้เข้าร่วมตรวจประเมินมาตรฐาน CMMI หากองค์กร เข้าร่วมล่าช้าก็จะทำให้องค์กรเสียโอกาสในทางธุรกิจ (12) และความเชื่อถือของลูกค้า เมื่อเปรียบเทียบกับ การที่องค์กรได้รับการรับรองมาตรฐาน CMMI ซึ่งเป็น มาตรฐานในระดับสากล ผู้บริหารโครงการพยายามที่จะผลักดันให้องค์กรเข้าตรวจประเมินในระดับสูงสุด ด้วยความมุ่งมั่นของทีมงานผู้บริหารโครงการและได้ให้ คำมั่นเกี่ยวกับผลประโยชน์ต่างๆ ที่องค์กรจะได้รับ ตลอด จนมีการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐเพื่อเป็นการส่งเสริมให้องค์กรผู้ผลิตซอฟต์แวร์ในประเทศไทยมีจำนวน เพิ่มขึ้นและสร้างความเป็นมืออาชีพให้กับองค์กร ทำให้ทีมงานผู้บริหารโครงการได้รับคำยกย่องและเป็นที่เชื่อมั่นให้กับฝ่ายบริหารในการเสนอให้ผลักดันองค์กร ไปสู่มาตรฐานอื่นๆ ในระดับสากล ซึ่งสอดคล้องกับบท สัมภาษณ์ของ (ชาญนาวิน, 2550) ที่ได้เสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องของการแก้ไขปัญหาอุปสรรคด้านงบประมาณ ด้วยการรับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า เนื่องจากทางภาครัฐ ให้งบประมาณสนับสนุนค่าใช้จ่าย ในการจ้างที่ปรึกษา เข้าไปสอนการทำระบบและเข้าไปตรวจประเมินในสถาน ประกอบการเป็นลดค่าใช้จ่ายให้กับองค์กรได้ แต่จะทำให้ ประสิทธิภาพการทำงานและการจัดทำระบบของสถาน ประกอบการไม่มีความเข้าใจในรายละเอียดอย่างแท้จริง ไม่มีความต่อเนื่องและมีข้อจำกัดเรื่องของเวลาเข้ามา เกี่ยวข้อง ส่งผลกระทบต่อสถานประกอบการโดยตรง ทั้งนี้ขนาดของอุตสาหกรรมก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ เกิดปัญหาได้เช่นกัน

5. ทีมงานองค์กรมีประสบการณ์และความ เชี่ยวชาญด้านมาตรฐาน CMMI พบว่าทีมงานโครงการ มีความรู้ความเข้าใจในมาตรฐาน CMMI อย่างแท้จริง ในเนื้อหาต่างๆ ของมาตรฐาน เพราะในการนำองค์กร มาตรฐาน CMMI ก็คือ การตีความข้อกำหนดของ CMMI ซึ่งค่อนข้างยาก ต้องอาศัยทั้งประสบการณ์และการศึกษา ด้วยตนเองเป็นอย่างมาก เนื่องจากที่ทีมงานบุคลากร มีประสบการณ์ในการพัฒนาระบบงานตั้งแต่ CMMI

ระดับ 3 จนถึง CMMI ระดับ 5 และเป็นทีมงานเดิมเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการพัฒนาระบบงานขึ้นมาในระดับต่างๆ จนถึงระดับสูงสุด ไม่ว่าจะเป็นคระยะเวลาในการอบรม ลดการว่าจ้างที่ปรึกษา ส่งผลให้เป็นส่วนที่ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเตรียมตัวก่อนเข้าการตรวจประเมินให้องค์กรด้วย

6. การสนับสนุนด้านบุคลากร พบว่าเนื่องจากต้องบริหารจัดการด้านเวลากับงานประจำที่ต้องรับผิดชอบ ความเหมาะสมด้านจำนวนบุคลากรจึงเป็นปัจจัยที่จำเป็นที่องค์กรได้พิจารณาเพิ่มจำนวนบุคลากร ตั้งแต่ในช่วงเริ่มต้นจากการเตรียมการเข้าตรวจประเมินเพื่อให้เกิดความเหมาะสมทั้งในการรับผิดชอบงานประจำและการพัฒนาระบบงานและเตรียมความพร้อมก่อนเข้ารับการตรวจประเมิน ระยะแรกองค์กรมองว่าจำนวนบุคลากรน่าจะเพียงพอและสามารถจัดการได้ แต่ภายหลังการดำเนินโครงการพบว่า ปริมาณงานไม่สัมพันธ์กับจำนวนบุคลากร ผู้บริหารโครงการจึงได้ขอเสนออนุมัติอัตราจ้างเพิ่มเติม จำนวน 18 คนใน 6 สายงาน กับฝ่ายบริหารเป็นการเฉพาะแบบเร่งด่วน และได้ใช้ระยะเวลาดำเนินการสรรหาเป็นเวลา 1 เดือนจึงได้บุคลากรครบสามารถดำเนินการต่อไปได้ ผู้บริหารโครงการชี้แจงว่าจำนวนคนต้องมามีเหมาะสมกับปริมาณงาน ยังเป็นระยะที่องค์กรจะเข้ารับการตรวจประเมินแล้ว การเตรียมบุคลากรหากมีการจัดเตรียมก่อนเริ่มการพัฒนาโครงการจะได้ประโยชน์มากกว่าการมาเพิ่มเติมในระหว่างดำเนินโครงการเพราะต้องมีการจัด อบรม และเรียนรู้หลักการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบงานและมาตรฐาน CMMI-DEV ระดับ 5 ดังนั้นหากจะมีการดำเนินการต้องจัดเตรียมบุคลากรให้เพียงพอก่อนเริ่มดำเนินการพัฒนาระบบงาน ซึ่งสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของ (กฤษณ์, 2541) ที่กล่าวไว้ว่าองค์กรต้องมีการนำแผนงานที่กำหนดไว้มาปฏิบัติโดยผู้รับผิดชอบโครงการจัดให้มีการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อให้มีความรู้และความสามารถที่เหมาะสมและจำเป็นจัดทำและควบคุมเอกสารให้ทันสมัยและร่วมมือนำไปใช้ปฏิบัติ พร้อมทั้งควบคุมการปฏิบัติให้มั่นใจว่ากิจกรรมดำเนินไปด้วยความปลอดภัยและสอดคล้องกับ

แผนงานที่วางไว้ รวมถึงการเตรียมความพร้อมสำหรับกรณีที่เกิดภาวะฉุกเฉิน

7. ทีมงานที่ปรึกษามาตรฐาน CMMI เชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ พบว่า จากประสบการณ์องค์กรตัวอย่างคือการว่าจ้างที่ปรึกษาที่ไม่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญหรือน้อยทำให้องค์กรต้องชะลอโครงการไว้จนเมื่อได้เปลี่ยนที่ปรึกษาใหม่ที่มีประสบการณ์จึงสามารถดำเนินโครงการต่อจนสำเร็จ จากประสบการณ์ที่องค์กรได้รับการอบรมและเข้ารับการตรวจประเมินเมื่อครั้งที่ปรึกษาที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญน้อย ทำให้ที่ปรึกษาวางแนวทางและระยะเวลาในการพัฒนาโครงการและการให้ความรู้ความเข้าใจกับทีมงานขององค์กรได้ไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ทีมงานพัฒนาระบบงานมีความเข้าใจและการปฏิบัติงานที่ไม่ถูกต้องตามแนวทางการปฏิบัติ เพราะทีมงานที่ปรึกษาตีความในเนื้อหาของมาตรฐานผิดไป จากการประชุมผู้บริหารโครงการ ที่ประชุมได้มีข้อเสนอแนะให้ทำการศึกษาประวัติและผลงานที่ผ่านมาของที่ปรึกษาให้ละเอียดก่อนจะเป็นการช่วยลดความผิดพลาดในการเลือกบริษัทที่ปรึกษาเกี่ยวกับมาตรฐาน CMMI สำหรับองค์กร

8. กระบวนการทำงานในอดีตไม่เหมาะสมกับการทำงานในปัจจุบัน พบว่ากระบวนการทำงานบางส่วนในอดีตไม่เหมาะสมกับการทำงานในปัจจุบันขององค์กร ซึ่งเป็นปัญหาที่ทีมงานผู้บริหารโครงการได้ประชุมร่วมกันในการปรับลดระบบงานบางระบบออกไปจากระบบงานที่พัฒนาเพื่อเข้ารับการตรวจประเมินออกไป ทั้งนี้ก็เพื่อลดความเสี่ยงที่จะทำให้ไม่ผ่านการตรวจประเมินได้ ทั้งนี้มีประสบการณ์จากเมื่อครั้งการเข้ารับการตรวจประเมิน CMMI ระดับ 3 เช่น การจัดเก็บเอกสารไว้ในหลากหลายสถานที่ ทั้งเอกสารเก่าเอกสารที่ผ่านการแก้ไขแล้ว หรือกำหนดการในการจัดทำระบบงาน การแก้ไขระบบงาน ส่วนมากจัดเก็บเป็นเอกสาร ทางทีมงานผู้บริหารโครงการแก้ไขโดยได้พัฒนาระบบการจัดเก็บแบบไฟล์ในระบบคอมพิวเตอร์กลางเป็นศูนย์ข้อมูล (Data Center) การกำหนดสิทธิ์ในการเข้าใช้งาน แก้ไขให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องในการเข้าใช้ข้อมูล ซึ่งจากระบบงาน

ที่ได้พัฒนาขึ้นมาใหม่ สร้างความเป็นระบบในระบบเอกสารเป็นอย่างมาก ลดการทำงานที่ซ้ำซ้อนกัน และยังเป็นการพัฒนาตามแนวทางในการพัฒนาระบบงานตามมาตรฐาน CMMI-DEV ระดับ 5 ซึ่งสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของ (กฤษณ์, 2541) ได้กล่าวถึงองค์กรไว้ว่า องค์กรต้องกำหนดให้มีการทบทวนกระบวนการและระบบการจัดการ จากผลการดำเนินงาน ผลการตรวจประเมิน รวมทั้งปัจจัยต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป นำมาปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อลดความเสี่ยงอย่างต่อเนื่องและกำหนดแผนงานเชิงป้องกัน

9. ผลกระทบจากคำสั่งแก้ไขระบบงานของลูกค้าที่ได้ว่าจ้างให้องค์กรพัฒนา พบว่า ซอฟต์แวร์ที่ลูกค้าได้ว่าจ้างให้องค์กรออกแบบและพัฒนา บางระบบมีความซับซ้อนมากขึ้นไป ทำให้ลูกค้ามักเปลี่ยนแปลงความต้องการอยู่หลายครั้งเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงความต้องการจะส่งผลให้ระบบต้องล่าช้าออกไปหลายเดือนซึ่งกระทบบุคลากรที่อยู่ระหว่างเข้าร่วมพัฒนาระบบงานที่ใช้ในการตรวจประเมินมาตรฐาน CMMI ระดับ 5 เพราะต้องดึงบุคลากรไปแก้ไข ทดสอบระบบงานของลูกค้าให้เสร็จทันกำหนดการส่งมอบลูกค้า ทีมงานผู้บริหารโครงการให้ข้อคิดเห็นในการพิจารณาก่อนรับงานจากลูกค้าว่า ต้องทำข้อตกลงและขอบเขตในการปรับปรุงแก้ไขให้ชัดเจน

10. ผู้บริหารโครงการมีประสบการณ์ด้านการพัฒนาโครงการ พบว่าการที่มีผู้บริหารโครงการมีความรู้ความเข้าใจในระบบงานจะช่วยสนับสนุนทีมงานทั้งหมดเข้าใจไปในแนวทางเดียวกัน

11. ลักษณะโครงสร้างขององค์กรไม่ซับซ้อน พบว่าหากองค์กรมีความซับซ้อนจะทำให้การดำเนินงานล่าช้าและเป็นผลให้ระบบงานทั้งหมดล่าช้าออกไปด้วยการเตรียมความพร้อมก่อนเข้ารับการตรวจประเมินต้องมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรให้เหมาะสม

12. การตั้งเป้าหมายในโครงการอย่างชัดเจน พบว่าการตั้งเป้าหมายขององค์กรตัวอย่างช่วยให้ทีมงานของโครงการเข้าใจในเป้าหมายและวัตถุประสงค์หลักขององค์กร ตลอดจนพนักงานทั้งหมดจะได้เข้าใจ

ตรงกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลวดี (2541) ได้กล่าวไว้ว่าผู้บริหารระดับสูงต้องมีความมุ่งมั่นและสนับสนุนระบบคุณภาพของบริษัท และเป็นผู้นำในการพัฒนาระบบคุณภาพ โดยแสดงให้เห็นพนักงานทั่วไปได้เห็นถึงความสำคัญของระบบคุณภาพและความจริงจังในการสร้างระบบขึ้นในองค์กรของตน

จากผลการทำวิจัย พบว่าองค์กรตัวอย่างมีคุณสมบัติครบถ้วน มีการดำเนินงานเป็นไปตามที่คำถามในแบบประเมินกำหนดไว้และสอดคล้องกับแนวทางในการประเมินมาตรฐานจากหน่วยงานผู้ตรวจประเมินที่ได้ประเมินและรับรองมาตรฐานระดับ 5 ให้กับองค์กร โดยมีปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้องค์กรประสบความสำเร็จในการพัฒนาซอฟต์แวร์และกระบวนการทำงาน จนได้รับการรับรองมาตรฐาน CMMI-DEV ระดับ 5 ที่องค์กรตัวอย่างได้ให้น้ำหนักและความสำคัญ ในการปรับปรุงแก้ไข ในการเตรียมความพร้อมให้กับองค์กรและระบบงานก่อนการเข้าตรวจประเมินรับรองผลจากประสบการณ์ในการพัฒนาระบบงานจากมาตรฐาน CMMI ระดับ 3 ทำให้องค์กรเห็นความสำคัญของปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญ สำหรับองค์กรอื่นๆ ที่จะศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับองค์กรของตนเองก็สามารถนำปัจจัยความสำเร็จที่ได้เกิดจากการวิจัยไปปรับใช้และประยุกต์ให้เหมาะสมกับองค์กรได้

ข้อเสนอแนะ

ปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาซอฟต์แวร์จากมาตรฐาน CMMI-DEV ระดับ 3 ไปสู่ CMMI-DEV ระดับ 5 เวอร์ชัน 1.3 ในการตรวจประเมินและรับรองมาตรฐาน มีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับองค์กร

เนื่องจากงานวิจัยนี้ได้มีการจัดทำออกแบบประเมินวัดระดับการเติบโตขององค์กรที่ได้รับการรับรองตามมาตรฐาน CMMI ระดับ 5 ดังนั้นองค์กรสามารถประเมินความสำเร็จในเบื้องต้นได้ด้วยตัวเอง แต่ทั้งนี้อาจเกิดความคลาดเคลื่อนขึ้นได้เนื่องจากผู้ประเมินเป็นบุคลากรในองค์กร อาจจะใช้ความรู้สึกส่วนตัวในการ

ประเมินหรือยังไม่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่เพียงพอ

สำหรับการพัฒนาซอฟต์แวร์นั้น การพัฒนากระบวนการปฏิบัติมีความเสี่ยงสูง เนื่องจากพนักงานต้องใช้เวลาในการทำงานที่เพิ่มมากขึ้นในช่วงแรก ทำให้งานที่จะต้องส่งตามกำหนดเวลาอาจมีการล่าช้าไป ดังนั้นผู้บริหารต้องเข้าใจและให้การสนับสนุนการพัฒนากระบวนการพัฒนาซอฟต์แวร์ เช่น การพูดคุยกับลูกค้าให้เข้าใจว่าอาจมีการส่งงานล่าช้าเนื่องจากบริษัทเริ่มนำกระบวนการพัฒนาซอฟต์แวร์ที่เป็นมาตรฐานมาทดลองใช้งาน ตลอดจนการให้กำลังใจพนักงานในการก้าวไปสู่การประเมินมาตรฐานใหม่

การพัฒนากระบวนการพัฒนาซอฟต์แวร์นั้น มีการเพิ่มเอกสารที่จำเป็นและตรงตามข้อกำหนดของมาตรฐาน CMMI ในแต่ละระดับของวุฒิภาวะ พนักงานบางคนจะรู้สึกว่าเป็นการเพิ่มงาน หัวหน้านางจึงจำเป็นต้องอธิบายถึงความสำคัญและประโยชน์ของการนำมาตรฐาน CMMI มาใช้ในการสร้างกระบวนการพัฒนาซอฟต์แวร์ขึ้นมาใหม่ อีกทั้งผู้บริหารอาจจะต้องพิจารณาเกี่ยวกับโบนัส หรือรางวัลอื่น เพื่อเป็นสิ่งจูงใจหรือเป็นค่าตอบแทนในการทำงานที่จะเป็นผลประโยชน์ระยะยาวกับองค์กร และยังเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้พนักงานอีกด้วย

กระบวนการพัฒนาซอฟต์แวร์ที่สร้างขึ้นโดยอิงมาตรฐาน CMMI นั้น ผู้ปฏิบัติงานอาจจะยังขาดความรู้ความเข้าใจในบางส่วน จำเป็นต้องมีการอบรมให้เข้าใจในส่วนของความหมายของ CMMI กระบวนการพัฒนาซอฟต์แวร์ก่อนที่จะนำมาใช้ในบริษัท เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและสร้างความชำนาญ ความพร้อมให้กับบุคลากร ก่อนที่จะนำองค์กรเข้าประเมินควรศึกษาความพร้อมขององค์กร โดยการส่งทีมงานเข้าอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ CMMI ก่อน (13)

ในด้านของจำนวนบุคลากรที่ยังมีไม่เพียงพอในการปฏิบัติงานนั้น เพื่อให้การทำงานสำหรับกระบวนการพัฒนาซอฟต์แวร์เป็นไปอย่างต่อเนื่องและใช้ระยะเวลาตามกำหนดการที่ได้ร่วมกันวางแผนไว้ ผู้วิจัยขอเสนอ

ว่าจะต้องมีการเพิ่มจำนวนบุคลากรสายงานละ 3 คนของทั้ง 6 สายงาน เพื่อให้เพียงพอต่อการดำเนินงานทั้งหมด เนื่องจากปริมาณงานที่รับผิดชอบมีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกๆ ปี ซึ่งจะทำให้องค์กรสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ทันตามระยะเวลาของแผนงาน สร้างความน่าเชื่อถือให้กับองค์กรยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อยกระดับซอฟต์แวร์ไทยสู่สากลด้วยมาตรฐาน CMMI

ข้อเสนอแนะเพื่อยกระดับซอฟต์แวร์ไทยสู่สากลด้วยมาตรฐาน CMMI ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และขอเสนอแนะแนวทางในการยกระดับซอฟต์แวร์ไทยสู่สากลด้วย มาตรฐาน CMMI เพิ่มเติมเพื่อเป็นข้อมูลอีก 4 แนวทางได้แก่

แนวทางที่ 1 การสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ และมาตรฐานกระบวนการพัฒนาซอฟต์แวร์ มีวัตถุประสงค์ที่จะก่อให้เกิดความตระหนักและตื่นตัวในหมู่ผู้ประกอบการพัฒนาซอฟต์แวร์ ถึงความสำคัญของการพัฒนาซอฟต์แวร์ที่มีคุณภาพด้วยกระบวนการที่ได้มาตรฐานสากล มุ่งเน้นกิจกรรมในการจัดฝึกอบรมหรือสัมมนาเพื่อให้ผู้ประกอบการพัฒนาซอฟต์แวร์ตระหนักถึงความสำคัญของการควบคุมคุณภาพซอฟต์แวร์

แนวทางที่ 2 การจัดเตรียมบุคลากรทั้งภาคการพัฒนาซอฟต์แวร์ เทคโนโลยีต่างๆ และภาคการศึกษาสำหรับการดำเนินการตามแนวทางของมาตรฐาน CMMI มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดเตรียมบุคลากรในส่วนของผู้เชี่ยวชาญและผู้ปฏิบัติงานสำหรับรองรับความต้องการของผู้ประกอบการพัฒนาซอฟต์แวร์ในการเข้าสู่กระบวนการมาตรฐาน CMMI เนื่องจากบุคลากรที่มีความเข้าใจในมาตรฐาน CMMI นั้นยังมีความขาดแคลนอยู่

แนวทางที่ 3 การเสริมศักยภาพของผู้ประกอบการพัฒนาซอฟต์แวร์เข้าสู่มาตรฐาน CMMI เพื่อผลักดันให้การพัฒนาซอฟต์แวร์ของไทยมีมาตรฐานเทียบเท่าสากล ทั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่งซีป้าจะต้องมีบทบาทหลักในการที่จะหาปัจจัยสนับสนุนด้านการเงินและด้านบุคลากรเพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการ

การที่มีความสนใจและมีความพร้อมในการที่จะเข้าสู่กระบวนการปรับปรุงกระบวนการพัฒนาซอฟต์แวร์

แนวทางที่ 4 ขยายโอกาสในการทำธุรกิจสำหรับผู้ประกอบการที่ผ่านการรับรอง CMMI โดยใช้การรับรองมาตรฐาน CMMI เปิดตลาดใหม่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เนื่องจาก CMMI เป็นมาตรฐานสากลและสำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (SIPA) ได้ดำเนินการเปิดตลาดต่างประเทศให้กับผู้ประกอบการพัฒนาซอฟต์แวร์ไทยมาโดยตลอด การร่วมมือกันในการสนับสนุนและช่วยเหลือในการเปิดตลาดให้กว้างขึ้นโดยอาศัยหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) กรมส่งเสริมการส่งออก (DEP) และ เขตอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ประเทศไทย (Software Park Thailand)

การปรับปรุงกระบวนการพัฒนาซอฟต์แวร์ให้ได้ตามมาตรฐานสากลนั้น ได้รับการยอมรับจากอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ทั่วโลกว่า จะสามารถทำให้การพัฒนาซอฟต์แวร์ขององค์กรต่างๆ มีมาตรฐาน และมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ดังนั้นองค์กรด้านซอฟต์แวร์ของไทยจึงควรตระหนักถึงความสำคัญของการปรับปรุงกระบวนการพัฒนาซอฟต์แวร์นี้เช่นกัน แต่สำหรับมาตรฐานใดที่องค์กรจะเลือกใช้นั้นควรที่จะเลือกให้เหมาะสมกับการทำงาน และนโยบายขององค์กร

กิตติกรรมประกาศ

ด้วยความกรุณาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ท่านรองศาสตราจารย์ ประทีป บุญญัตินพรัตน์ ที่ได้ให้แนวคิด คำชี้แนะ ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในทุกขั้นตอนอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการทำวิจัย และอาจารย์วิสุทธิ ลือชัยเฉลิมสุข ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญและที่ปรึกษามาตรฐาน CMMI ที่คอยให้ความรู้ที่ถูกต้องตลอดจนให้คำแนะนำต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัย ตลอดจนอาจารย์คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ทุก

ท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัยในความรู้ด้านต่างๆ ตลอดการศึกษา ผู้วิจัยใคร่กราบพระคุณคุณอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- (1) ญาใจ ล้มปิยะภรณ์. (2552). การปรับปรุงกระบวนการซอฟต์แวร์. กรุงเทพมหานคร. ภาควิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2) ขวัญตา กิระวิสาสกิจ. (2545). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการ การบริหารคุณภาพโดยรวม(TQM) ของพนักงาน บริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด(มหาชน.).
- (3) จิตรา. (2540). นำเสนอแนวทางของการปฏิบัติในการพัฒนากระบวนการผลิตซอฟต์แวร์และทำการออกแบบการพัฒนาองค์กรผลิตซอฟต์แวร์ให้เข้าสู่ระบบมาตรฐานซีเอ็มเอ็ม (CMM)
- (4) CMMI Institute. (2013). CMMI. Retrieved December 30, 2012, from <http://cmmiinstitute.com/cmmi-solutions/cmmi-appraisals/cmmi-levels/>
- (5) Engineering Institute. (2013). CMMI. Retrieved December 30, 2012, from <http://www.sei.cmu.edu/cmmi/>
- (6) Carnegie Mellon University. (2013). CMMI. Retrieved December 30, 2012, from <http://www.cmu.edu/index.shtml>
- (7) Trinity Management Consultants Limited. (2014). [CMMI Consulting](http://www.trinity-cmmi.co.uk/TR/Services/PA/SD/SG3.htm#). Retrieved January 14, 2014, from <http://www.trinity-cmmi.co.uk/TR/Services/PA/SD/SG3.htm#>

- (8) จำนวนบริษัทที่ได้รับรองมาตรฐาน CMMI ถึงปัจจุบัน สืบค้นเมื่อ 7 เดือน สิงหาคม 2556, จาก <http://www.vlbc.com>
- (9) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) มาตรฐาน CMML. สืบค้นเมื่อ 11 กันยายน 2556. จาก <http://www.nstda.or.th/index.php>
- (10) GPI ASIA. (2555). SPI@easeII: CMMI Experience Sharing. สืบค้นเมื่อ 11 กันยายน 2556, จาก <http://www.gpiasia.net/featured/spieaseii-cmmi-experience-sharing/>
- (11) วิสุทธิ์ ลือชัยเฉลิมสุข ผู้เชี่ยวชาญและที่ปรึกษา มาตรฐาน CMMI สืบค้นเมื่อ 23 สิงหาคม 2556, จาก <http://www.vlbc.com>
- (12) สำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน) มาตรฐาน CMMI. สืบค้นเมื่อ 11 กันยายน 2556. จาก <http://www.sipa.or.th/main.php?filename=index1>
- (13) ซอฟต์แวร์พาร์ค (เขตอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ประเทศไทย) มาตรฐาน CMMI. สืบค้นเมื่อ 11 กันยายน 2556. จาก <http://www.swpark.or.th/>

KKU isr.j. 2015; 3(2) : 170-181

<http://irj.kku.ac.th>

การศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดสถาบันสอนภาษาอาหรับเพื่อธุรกิจ ในเขตกรุงเทพมหานคร

A FEASIBILITY STUDY FOR THE ESTABLISHMENT OF INSTITUTE OF ARABIC LANGUAGE FOR BUSINESS IN BANGKOK THAILAND

สราวุธ และชัน (Sarawut Laesan)^{1*}

¹บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนานาชาติแอสแตมฟอร์ด

*Correspondent author: shaky_r@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ(1) เพื่อศึกษาแนวทางในการเปิดสถาบันสอนภาษาอาหรับเพื่อธุรกิจในเขตกรุงเทพมหานคร(2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ใช้บริการเกี่ยวกับกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดโรงเรียนเอกชนในระบบประเภทสามัญศึกษาที่เรียนภาษาอาหรับจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลและ(3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการสอนภาษาอาหรับกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ประกอบการและนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญที่เปิดสอนหลักสูตรภาษาอาหรับ ในเขตกรุงเทพมหานคร รวมจำนวน 415คน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สันค่า t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวผลการศึกษาพบว่า มีการปรับปรุงหลักสูตรทางด้านภาษาอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับหลักสูตรสามัญของกระทรวงศึกษาธิการ ไม่นั่นในเรื่องของอัตราค่าเล่าเรียน มีสถานที่ที่มีบรรยากาศแบบอิสลาม มีการประชาสัมพันธ์ตามสถานที่ต่างๆผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า (1) ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดโรงเรียนเอกชนในระบบประเภทสามัญศึกษาที่เรียนภาษาอาหรับในเขตกรุงเทพมหานครในภาพรวมต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ และระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดโรงเรียนเอกชนในระบบประเภทสามัญศึกษาที่เรียนภาษาอาหรับในเขตกรุงเทพมหานครในภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05จากผลการศึกษาข้างต้น ทำให้ทราบว่ามีความเป็นไปได้ในการเปิดสถาบันสอนภาษาอาหรับเพื่อธุรกิจในเขตกรุงเทพมหานคร โดยสถาบันจะต้องมีการพัฒนาการสอนภาษาอาหรับที่ครอบคลุม และหลากหลายมีศักยภาพในการพัฒนาที่เด่นชัด ด้านหลักสูตรมีความน่าสนใจ ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และสามารถนำไปใช้ได้จริงด้านอัตราค่าเล่าเรียน มีการตั้งราคาให้เป็นไปตามระดับความรู้ที่เรียน หรือลักษณะของกลุ่มเรียน ด้านสถานที่ตั้งควรแหล่งที่สะดวกในการเดินทางหรืออยู่ในห้างสรรพสินค้า และด้านส่งเสริมการตลาด มีการประชาสัมพันธ์ตามสถานที่ต่างๆ

คำสำคัญ: สถาบันสอนภาษาอาหรับ การสอนภาษาอาหรับ กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาด

ABSTRACT

This study aims to: (1) Study approaches to open Arabic language institutes in Bangkok area. (2) Compare opinions of service users on the marketing mix strategies in the private schools with elementary education system and Arabic language courses separated by personal information. and (3) Study of ways to develop a Arabic language teaching. By collecting data from entrepreneurs and students in the private schools with elementary education system and Arabic language courses in Bangkok area from sampling method total 415 persons. The tools used for collecting data were questionnaires. The statistics used for data analysis were Percentage, Average, Standard Deviation, Simple Correlation of Pearson, T-test and One Way ANOVA. The research results could be found that there are continuous improvements of language courses simultaneously with basic courses in accordance with the Ministry of Education. They will not focus on tuition rates. They focus on managing places to be suitable for Islamic people and they will have public relations in many places. The experiment results of this research indicated that (1) The respondents whose different genders had their overall opinions on the marketing mix strategies in the private schools with elementary education system and Arabic language courses in Bangkok area differently. (2) The respondents whose different ages and educational levels had their overall opinions on the marketing mix strategies in the private schools with elementary education system and Arabic language courses in Bangkok area indifferently with statistical significance at the level of .05. So there is a possibility of establishing an Arabic language business institute in Bangkok. The institute must develop Arabic language lessons which are comprehensive and varying at different levels as well as a clear capacity of language development. The courses must be responds to the demands of the applicants. Moreover, the tuition fees will be in accordance to the level of proficiency. As for the location, the institute should be established where it is highly convenient to commute. Lastly, in terms of marketing, the institute should publicize its service in various places.

Keywords: Institute of Arabic language A Arabic language teaching The marketing mix strategies

บทนำ

ภาษาอาหรับเป็นภาษาทางราชการใน 22 ประเทศ โดยอยู่ภายใต้การรวมตัวขององค์กรสันนิบาตอาหรับ Arab League (The League of Arab States) ซึ่งจัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1945 (พุทธศักราช 2488) ปัจจุบันมีผู้ใช้ภาษาอาหรับเป็นจำนวนกว่า 422 ล้านคน (UNESCO, 2013) ก่อให้เกิดอิทธิพลทางเศรษฐกิจ การตลาด และการค้าระหว่างประเทศขึ้นและที่สำคัญประเทศภายใต้องค์กรสันนิบาตอาหรับนี้ยังเป็นประเทศที่มีดินแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์ในทรัพยากรธรรมชาติที่มีค่าคือ น้ำมัน และก๊าซธรรมชาติ ซึ่งเป็นปัจจัยที่จำเป็น และสำคัญของระบบเศรษฐกิจในปัจจุบัน

ประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จัดอยู่ในกลุ่มประเทศผู้ส่งออกน้ำมันเป็นสินค้าออกหรือ OPEC (Organization of Petroleum Exporting Countries) ส่งผลให้กลุ่มประเทศเหล่านี้กลายเป็นผู้ควบคุมกลไกด้านตลาดพลังงานของโลกที่มีความร่ำรวย และมีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการเติบโตทางเศรษฐกิจของตะวันออกกลางอย่างต่อเนื่องนั้น มาพร้อมกับการแสวงหาความสุข และการเอาใจใส่ด้านสุขภาพเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) หรือ (Medical Tourism) จึงเกิดขึ้น เป็นการเดินทางท่องเที่ยวที่พ่วงกิจกรรมด้านสุขภาพไว้ด้วยกัน ซึ่งเป็นที่นิยมของชาวอาหรับและมีความต้องการมากขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับ

การยอมรับของชาวต่างชาติทางด้านการบริการทางการแพทย์ด้วยมาตรฐานการรักษาในระดับสากล JCI (Joint Commission International) และนอกจากการรับบริการด้านสุขภาพแล้ว ยังมีความต้องการในการใช้บริการด้านการท่องเที่ยว บริการด้านห้องพัก บริการอาหารและเครื่องดื่ม ซ้อสินค้า บริการนำเที่ยว และด้านการบันเทิง ด้วยเหตุผลที่สำคัญนี้เองจึงทำให้ภาษาอาหรับได้รับการยอมรับในประเทศไทยภายในเวลาอันรวดเร็ว

อุปสรรคสำคัญประการหนึ่งในการติดต่อการค้าหรือทำธุรกิจกับอาหรับ คือ ภาษา เนื่องจากชาวอาหรับส่วนมากจะไม่พูดภาษาต่างชาติ เช่น ภาษาอังกฤษ ยกเว้นในกรณีจำเป็นเท่านั้น ดังนั้นคู่ค้าที่สามารถใช้ภาษาอาหรับได้จะทำให้เกิดความได้เปรียบในการทำธุรกิจกับอาหรับ ด้วยเหตุผลนี้เองจึงทำให้มีผู้สนใจเรียนภาษาอาหรับมากขึ้นทั้งในประเทศ และทั่วโลก ทำให้ภาษาอาหรับถูกจัดเข้าในหลักสูตรการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาอย่างเป็นทางการ ในกรณีของประเทศไทยนั้น ควรมีการเตรียมความพร้อมรับกระแสเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพในการสื่อสารภาษาอาหรับ ทั้งในรูปแบบการทำงานร่วมกับบริษัทต่างชาติในประเทศไทย และต่างประเทศหรือการทำธุรกิจเพื่อส่งออกสินค้าไทยขายไปยังตะวันออกกลาง

จากความสำคัญและอุปสรรคข้างต้น ผู้ศึกษาจึงเล็งเห็นถึงโอกาสของภาษาอาหรับ เกิดแนวความคิดในการเปิดสถาบันสอนภาษาอาหรับขึ้น เนื่องจากภาษาอาหรับมีความสำคัญทั้งด้านการศึกษาและธุรกิจเป็นอย่างมาก ภาษาอาหรับเป็นภาษาหนึ่งในหลักสูตรของการศึกษาอยู่แล้ว จึงเหมาะสมแก่นักเรียน นักศึกษาที่ต้องการปรับพื้นฐานความรู้ และต้องการสร้างความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ส่วนด้านธุรกิจจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลที่ต้องการจะพัฒนาความรู้เพื่อการติดต่อสื่อสารให้มีประสิทธิภาพเป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับตัวเอง และสร้างความมั่นใจให้กับคู่ธุรกิจ รวมถึงดึงดูดลูกค้าให้มีความพึงพอใจต่อสินค้าและบริการซึ่งจะช่วยให้ธุรกิจนั้นๆ ประสบความสำเร็จในที่สุด

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางในการเปิดสถาบันสอนภาษาอาหรับเพื่อธุรกิจในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ใช้บริการเกี่ยวกับกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดโรงเรียนเอกชนในระบบประเภทสามัญศึกษาที่เรียนภาษาอาหรับจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการสอนภาษาอาหรับ

วิธีการดำเนินงาน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนโรงเรียนเอกชนในระบบ ประเภทสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ที่มีการเรียนการสอนภาษาอาหรับ ในเขตกรุงเทพมหานครและเขตภาคกลางซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 6,215 คนและผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในระบบ ประเภทสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรภาษาอาหรับในเขตกรุงเทพมหานครและเขตภาคกลาง ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 15 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนโรงเรียนเอกชนในระบบ ประเภทสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ที่มีการเรียนการสอนภาษาอาหรับ ในเขตกรุงเทพมหานครและเขตภาคกลางได้มาโดยทำการคำนวณขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาตามตารางสำเร็จรูปของ Yamane, Taro (1973 : 272-278) กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 400 คนและผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในระบบ ประเภทสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรภาษาอาหรับในเขตกรุงเทพมหานครและเขตภาคกลางซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 15 คน (1) โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร การเก็บข้อมูลภาคสนาม และการสัมภาษณ์โดยมีขั้นตอน

ในการดำเนินงานดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมจากแหล่งกำเนิดข้อมูลโดยมีการดำเนินงานดังนี้

1) การสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์ผู้ประกอบการโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญ ที่เปิดหลักสูตรสอนภาษาอาหรับ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 15 คน เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indept Interview)

2) ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บริการโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญ ที่เปิดหลักสูตรสอนภาษาอาหรับ ในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการศึกษาเอกสารประกอบการพิจารณากรอบแนวความคิดทฤษฎี ตลอดจนการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่อไปนี้

1) งานวิจัย ภาคนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ จากห้องสมุดมหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด ห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และหอสมุดแห่งชาติ

2) บทความจากหนังสือพิมพ์และอินเทอร์เน็ต

3) หลักสูตรการเรียนการสอนเอกสารแนะนำจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญ ในกรุงเทพมหานคร

4) เอกสารทางวิชาการจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) กระทรวงศึกษาธิการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาการใช้ส่วนประสมทางการตลาด ผู้วิจัยได้บูรณาการตามลักษณะการให้บริการผู้ประกอบการโรงเรียนสอนภาษาอาหรับ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการศึกษาจากแนวคิดทฤษฎีต่างๆ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยลักษณะของ

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะประชากรของผู้ใช้บริการโรงเรียนสอนภาษาอาหรับ ได้แก่ เพศ อายุและระดับการศึกษา ซึ่งเป็นคำถามปลายปิด (Close-end) ประเภทแบบตรวจสอบรายการ (Check – list) ประกอบด้วยคำถาม 3 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix) ของโรงเรียนสอนภาษาอาหรับในเขตกรุงเทพมหานคร คำถามในส่วนนี้ถามความคิดเห็นของผู้ใช้บริการโรงเรียนสอนภาษาอาหรับ โดยผู้วิจัยสร้างมาตรวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบLikert จำนวน 24 ข้อคำถาม

ตอนที่ 3 แบบสอบถามคำถามปลายเปิด (Open Ended Question) ข้อเสนอแนะความเป็นไปได้ในการเปิดสถาบันสอนภาษาอาหรับเพื่อธุรกิจในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแสดงข้อเสนอแนะอย่างเป็นอิสระ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากนักเรียนโรงเรียนเอกชนในระบบ ประเภทสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ที่มีการเรียนการสอนภาษาอาหรับ ในเขตกรุงเทพมหานครและเขตภาคกลาง จำนวน 400 ฉบับ ด้วยตนเอง และทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในระบบ ประเภทสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ที่มีการเรียนการสอนภาษาอาหรับ ในเขตกรุงเทพมหานครและเขตภาคกลาง จำนวน 15 ท่าน ด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลคุณลักษณะประชากร ปัจจัยสังคม และวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean)

2. ข้อมูลกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดของโรงเรียนสอนภาษาอาหรับ วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. การทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นด้านกลยุทธ์การตลาด (Marketing Mix)ของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามคุณลักษณะประชากร ทำการทดสอบโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ ค่าสถิติ t-test และค่าสถิติ One – way ANOVA (F-test)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การแจกแจงความถี่(Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean)ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)ค่าสถิติ t-test และค่าสถิติ One – way ANOVA (F-test)

ผลการวิจัย

แนวทางในการเปิดสถาบันสอนภาษาอาหรับเพื่อธุรกิจในเขตกรุงเทพมหานคร

การจะได้มาซึ่งแนวทางในการเปิดสถาบันการสอนภาษาอาหรับเพื่อธุรกิจในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ทราบถึงความเป็นไปได้ในการเปิดสถาบันดังกล่าว นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าจะต้องทราบถึงแนวทางในการบริหารกลยุทธ์ทางการตลาดของโรงเรียนเอกชนใน

ระบบ ประเภทสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ที่มีการเรียนการสอนภาษาอาหรับ ในเขตกรุงเทพมหานครและเขตภาคกลางเสียก่อน ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้ ด้านการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอาหรับ มีการปรับปรุงหลักสูตรทางด้านภาษาอย่างต่อเนื่อง (3 ปีต่อครั้ง) มีการจัดการเรียนการสอนควบคู่ไปกับหลักสูตรสามัญของกระทรวงศึกษาธิการ ด้านค่าใช้จ่ายในการเรียน สถาบันส่วนใหญ่จะไม่น่าจะได้เน้นในเรื่องของอัตราค่าเล่าเรียน เนื่องจากได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลจะเพียงบางสถาบันที่มีการส่งเสริมทุนการศึกษาให้ไปเรียนต่างประเทศ สำหรับในด้านสถานที่ให้บริการ สถาบันสอนภาษาจะเน้นในเรื่องของการเดินทางที่สะดวก และมีการจัดการสถานที่ให้มีบรรยากาศแบบอิสลาม ส่วนในด้านการส่งเสริมการตลาด สถาบันสอนภาษามีการออกไปแนะแนว และการออกบูธประชาสัมพันธ์ ตามสถานที่ต่างๆ และสถาบันสอนภาษาบางแห่งมีการลดค่าเล่าเรียนกับนักเรียนที่มีพี่น้องมากกว่าหนึ่งคน หรือลดค่าเล่าเรียนกับผู้สมัครเรียนในสัปดาห์แรก

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ใช้บริการเกี่ยวกับกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดโรงเรียนเอกชนในระบบประเภทสามัญศึกษาที่เรียนภาษาอาหรับจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ตารางที่ 1 ความแตกต่างระหว่างเพศกับความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดโรงเรียนเอกชนในระบบ ประเภทสามัญศึกษาที่เรียนภาษาอาหรับในเขตกรุงเทพมหานคร

กลยุทธ์ส่วนประสม ทางการตลาด	เพศ	n (400)		SD	T	Sig.
ด้านการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอาหรับ	ชาย	149	3.30	0.75	-1.323	0.187
	หญิง	251	3.41	0.76		
ด้านค่าใช้จ่ายในการเรียน	ชาย	149	3.48	0.84	-0.912	0.362
	หญิง	251	3.56	0.80		
ด้านสถานที่ให้บริการ	ชาย	149	3.44	0.91	-2.601	0.010*
	หญิง	251	3.68	0.87		
ด้านการส่งเสริมการตลาด	ชาย	149	3.46	0.84	-2.121	0.035*
	หญิง	251	3.64	0.84		
ภาพรวม	ชาย	149	3.42	0.68	-2.120	0.035*
	หญิง	251	3.57	0.69		

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดโรงเรียนเอกชนในระบบประเภทสามัญศึกษาที่เรียนภาษาอาหรับในเขตกรุงเทพมหานครในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดโรงเรียน

เอกชนในระบบประเภทสามัญศึกษาที่เรียนภาษาอาหรับในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกันในด้านสถานที่ให้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านการส่งเสริมการตลาด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดด้านการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอาหรับ และด้านค่าใช้จ่ายในการเรียน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 2 ความแตกต่างระหว่างอายุกับความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดโรงเรียนเอกชนในระบบ ประเภทสามัญศึกษาที่เรียนภาษาอาหรับในเขตกรุงเทพมหานคร

กลยุทธ์ส่วนประสม ทางการตลาด	อายุ	n (400)		SD	F	Sig.
ด้านการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอาหรับ	ต่ำกว่า 15 ปี	168	3.37	0.74	0.586	0.557
	16 - 20 ปี	221	3.35	0.77		
	21 - 25 ปี	11	3.61	0.52		
ด้านค่าใช้จ่ายในการเรียน	ต่ำกว่า 15 ปี	168	3.52	0.76	0.633	0.532
	16 - 20 ปี	221	3.52	0.86		
	21 - 25 ปี	11	3.80	0.74		
ด้านสถานที่ให้บริการ	ต่ำกว่า 15 ปี	168	3.60	0.92	0.215	0.806
	16 - 20 ปี	221	3.57	0.89		
	21 - 25 ปี	11	3.75	0.70		
ด้านการส่งเสริมการตลาด	ต่ำกว่า 15 ปี	168	3.52	0.88	0.682	0.506
	16 - 20 ปี	221	3.62	0.83		
	21 - 25 ปี	11	3.62	0.58		
ภาพรวม	ต่ำกว่า 15 ปี	168	3.50	0.67	0.391	0.677
	16 - 20 ปี	221	3.51	0.71		
	21 - 25 ปี	11	3.69	0.52		

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดโรงเรียนเอกชนในระบบประเภทสามัญศึกษาที่เรียนภาษาอาหรับในเขตกรุงเทพมหานครในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุที่ต่างกัน

มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดโรงเรียนเอกชนในระบบประเภทสามัญศึกษาที่เรียนภาษาอาหรับในเขตกรุงเทพมหานครไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอาหรับ ด้านค่าใช้จ่ายในการเรียน ด้านสถานที่ให้บริการและด้านการส่งเสริมการตลาด

ตารางที่ 3 ความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษากับความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดโรงเรียนเอกชนในระบบประเภทสามัญศึกษาที่เรียนภาษาอาหรับในเขตกรุงเทพมหานคร

กลยุทธ์ส่วนประสม ทางการตลาด	ระดับการ ศึกษา	n (400)		SD	T	Sig.
ด้านการบริหารหลักสูตรการเรียน การสอนภาษาอาหรับ	มัธยมศึกษา ตอนต้น	178	3.34	0.74	-0.547	0.585
	มัธยมศึกษา ตอนปลาย	222	3.39	0.77		
ด้านค่าใช้จ่ายในการเรียน	มัธยมศึกษา ตอนต้น	178	3.48	0.77	-1.072	0.284
	มัธยมศึกษา ตอนปลาย	222	3.57	0.85		
ด้านสถานที่ให้บริการ	มัธยมศึกษา ตอนต้น	178	3.56	0.92	-0.610	0.542
	มัธยมศึกษา ตอนปลาย	222	3.61	0.88		
ด้านการส่งเสริมการตลาด	มัธยมศึกษา ตอนต้น	178	3.51	0.87	-1.441	0.150
	มัธยมศึกษา ตอนปลาย	222	3.63	0.82		
ภาพรวม	มัธยมศึกษา ตอนต้น	178	3.47	0.67	-1.104	0.270
	มัธยมศึกษา ตอนปลาย	222	3.55	0.71		

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็น เกี่ยวกับกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดโรงเรียนเอกชนในระบบประเภทสามัญศึกษาที่เรียนภาษาอาหรับในเขตกรุงเทพมหานครในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ

กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดโรงเรียนเอกชนในระบบประเภทสามัญศึกษาที่เรียนภาษาอาหรับในเขตกรุงเทพมหานครไม่แตกต่างกันในด้านการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอาหรับ ด้านค่าใช้จ่ายในการเรียนด้านสถานที่ให้บริการและด้านการส่งเสริมการตลาด

แนวทางการพัฒนาการสอนภาษาอาหรับ

มีความเป็นไปได้ในการเปิดสถาบันสอนภาษาอาหรับเพื่อสอนภาษาอาหรับในระดับต่างๆ ทั้งนี้สถาบันควรมีศักยภาพเทียบเท่ากับสถาบันสอนภาษาอื่นๆ ขึ้นมาของประเทศไทย จากการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาการสอนภาษาอาหรับ เพื่อเอื้อต่อการเปิดสถาบันสอนภาษาอาหรับ มีดังนี้ ในส่วนของผลิตภัณฑ์หรือเนื้อหาหลักสูตรจะต้องครอบคลุม หลากหลาย และเจาะลึกในแต่ละแขนง และสายอาชีพ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้สอนมีทักษะและเทคนิคในการสอน ด้านอัตราค่าเล่าเรียนให้มีความเหมาะสมกับระดับของความรู้ สถานที่ตั้งควรแหล่งที่สะดวกในการเดินทางหรืออยู่ในห้างสรรพสินค้า ในด้านส่งเสริมการตลาด มีการประชาสัมพันธ์ตามสถานที่ต่างๆ มีการแนะแนวทางการศึกษาโดยผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญในการสอน และการจัดกิจกรรมตามโรงเรียนต่างๆ มีการทำข้อตกลงและจัดส่งผู้สอนไปสอนตามโรงเรียนที่มีความสนใจ

สรุปและอภิปรายผล

ปัจจุบันภาษาอาหรับเป็นภาษาหนึ่งที่ถูกใช้มากภาษาหนึ่ง ใช้อย่างแพร่หลายในประเทศแถบอาหรับเท่านั้น ยังมีการใช้ภาษาอาหรับในประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยด้วย การเรียนการสอนภาษาอาหรับในปัจจุบันใช้เพื่อการศึกษาด้านศาสนาอิสลามเท่านั้น แต่รวมไปถึงการใช้ภาษาอาหรับในการติดต่อสื่อสาร การใช้ชีวิตประจำวัน และการใช้ภาษาอาหรับในสายอาชีพต่างๆ ดังนั้น การเปิดสถาบันสอนภาษาอาหรับ เพื่อสอนภาษาอาหรับในระดับต่างๆ จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งแก่ผู้ที่สนใจซึ่งความเป็นไปได้ในการเปิดสถาบันสอนภาษาอาหรับเพื่อธุรกิจในเขตกรุงเทพมหานครนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า จะต้องทราบถึงหลักเกณฑ์ในการบริหารกลยุทธ์ทางการตลาดของผู้ประกอบการ และความคิดเห็นที่มีต่อกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดของนักเรียน ในโรงเรียนเอกชนในระบบ ประเภทสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ที่มีการเรียนการสอนภาษาอาหรับ ในเขตกรุงเทพมหานครและเขตภาคกลาง

เสียก่อน เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการสอนภาษาอาหรับ

สำหรับสถาบันสอนภาษาอาหรับ และเป็นแนวทางในการเปิดสถาบันสอนภาษาอาหรับเพื่อธุรกิจในเขตกรุงเทพมหานคร อันจะนำไปสู่คำถามที่ว่า “มีความเป็นไปได้ในการเปิดสถาบันการสอนภาษาอาหรับเพื่อธุรกิจ ในเขตกรุงเทพมหานครหรือไม่”

จากความคิดเห็นของผู้ประกอบการโรงเรียนเอกชนในระบบ ประเภทสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ที่มีการเรียนการสอนภาษาอาหรับ ในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตภาคกลาง ผลการศึกษาพบว่า หลักเกณฑ์ในการบริหารกลยุทธ์ทางการตลาดดังนี้ ด้านการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอาหรับ มีการปรับปรุงหลักสูตรทางด้านภาษาอย่างต่อเนื่อง (3 ปีต่อครั้ง) มีการจัดการเรียนการสอนควบคู่ไปกับหลักสูตรสามัญของกระทรวงศึกษาธิการ ด้านค่าใช้จ่ายในการเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่จะไม่ค่อยได้เน้นในเรื่องของอัตราค่าเล่าเรียน เนื่องจากได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลจะเพียงบางโรงเรียนที่มีการส่งเสริมทุนการศึกษาให้ไปเรียนต่างประเทศ สำหรับในด้านสถานที่ให้บริการโรงเรียนจะเน้นในเรื่องของการเดินทางที่สะดวก และมีการจัดการสถานที่ให้มีบรรยากาศแบบอิสลาม ในด้านการส่งเสริมการตลาด โรงเรียนมีการออกไปแนะนำการออกบูธประชาสัมพันธ์ตามสถานที่ต่างๆ และโรงเรียนบางแห่งมีการลดค่าเล่าเรียนกับนักเรียนที่มีพี่น้องมากกว่าหนึ่งคน หรือลดค่าเล่าเรียนกับผู้สมัครเรียนในสิบคนแรกส่วนการพัฒนาการสอนภาษาอาหรับ โรงเรียนส่วนใหญ่ยังเน้นการท่องจำและมีครูต่างชาติเพียงท่านเดียว และขาดการเน้นย้ำในการฝึกฝนให้ใช้ในชีวิตประจำวันซึ่งส่งผลต่อการศึกษาต่อในต่างประเทศ หรือการนำไปใช้ประกอบอาชีพในอนาคตของนักเรียน

ในด้านความคิดเห็นของนักเรียน ในโรงเรียนเอกชนในระบบ ประเภทสามัญศึกษาระดับมัธยมศึกษา ที่มีการเรียนการสอนภาษาอาหรับ ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาด (ด้านการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอาหรับด้านค่าใช้จ่าย

ในการเรียนด้านสถานที่ให้บริการ และด้านการส่งเสริมการตลาด) ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดโรงเรียนเอกชนในระบบประเภทสามัญศึกษาที่เรียนภาษาอาหรับในเขตกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุและระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดโรงเรียนเอกชนในระบบประเภทสามัญศึกษาที่เรียนภาษาอาหรับในเขตกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ตอบแบบสอบถามต่างมีความต้องการในการเรียนภาษาอาหรับเป็นไปในทางเดียวกัน คือพัฒนาความรู้ทางภาษาอาหรับเพื่อความก้าวหน้าทางการเรียน การงาน หรือการดำเนินชีวิตประจำวัน แต่ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศต่างกันอาจมีปัจจัยในการเลือกโรงเรียนที่ต่างกัน เช่น สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ความสะดวกในการเดินทาง ความมีชื่อเสียงของโรงเรียน หรือแม้แต่เพื่อนของผู้ตอบแบบสอบถามเอง ก็อาจเป็นปัจจัยหนึ่งในการตัดสินใจของผู้ตอบแบบสอบถามได้สอดคล้องกับ กอบกุลรัตน์ ไพบูลย์สวัสดิ์ และคณะ (2) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการจัดตั้งสถาบันสอนภาษาอังกฤษ (แฟรนไชส์) กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ผู้เรียนมีความต้องการที่จะเรียนเสริมภาษาอังกฤษในกรณีที่มีโอกาส คิดเป็นร้อยละ 21.60 และในด้านเหตุผลที่ผู้สนใจเรียนใช้ในการประกอบการตัดสินใจในการเรียนเสริมภาษาอังกฤษ เหตุผลสำคัญคือ เลือกที่จะเรียนเสริมภาษาอังกฤษ เพราะเรียนตามเพื่อน เป็นความต้องการของผู้ปกครองและอาจารย์ผู้สอน มีทักษะ เทคนิคการสอนดี ทำให้เข้าใจง่าย สอดคล้องกับอภิรักษ์ สุดประเสริฐ (3) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการจัดตั้งโรงเรียนสอนภาษาอังกฤษ พบว่า ผู้คนทั่วไปที่พักอาศัยในเขตเมืองพัทยาที่มีเพศที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการเลือกโรงเรียนสอนภาษาอังกฤษแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านครูผู้สอนและด้านการส่งเสริมการ

ตลาดเต็นด้านสถาบันด้านราคาและด้านสถานที่ทำเลที่ตั้ง มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันและสอดคล้องกับสุดาทิพย์ โตเต็มโชคชัยการ (4) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการตลาดของโรงเรียนสอนภาษาจีนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ใช้บริการที่เป็นนักเรียน/ผู้ปกครอง ที่มีเพศรายได้ และสถานภาพสมรสต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดแตกต่างกัน อิทธิพลของวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็น ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านทำเลที่ตั้ง และด้านการส่งเสริมการตลาด ส่วนผลการศึกษาของอุตติกา ช้างวงศ์ (5) เรื่อง ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการเลือกเรียนเสริมภาษาอังกฤษในสถาบันสอนภาษาอังกฤษ ในเขตศรีราชา นคร อำเภศรีราชา จังหวัดชลบุรี พบว่า เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองในการเลือกเรียนเสริมภาษาอังกฤษในสถาบันสอนภาษาอังกฤษ จำแนกตามอายุและจำนวนบุตร แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการศึกษาดังกล่าว พบว่ามีความเป็นไปได้ในการเปิดสถาบันการสอนภาษาอาหรับเพื่อธุรกิจ ในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้การเปิดสถาบันสอนภาษาอาหรับให้เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไปนั้น สถาบันจะต้องมีศักยภาพในการพัฒนาที่เด่นชัด เทียบเท่ากับสถาบันสอนภาษาอื่นๆ ชั้นนำของประเทศไทย เช่น AUA เป็นต้น ในส่วนของผลิตภัณฑ์หรือเนื้อหาหลักสูตร จะต้องครอบคลุม หลากหลาย และเจาะลึกในแต่ละแขนงมีการวัดและแบ่งระดับความรู้ที่ชัดเจน ผู้สอนมีความเชี่ยวชาญทางภาษาอาหรับ มีรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย ผู้สอนมีทักษะและเทคนิคในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้ง่าย และสามารถนำไปใช้ได้จริง ด้านอัตราค่าเล่าเรียน มีการตั้งราคาให้เป็นไปตามระดับความรู้ที่เรียน หรือลักษณะของกลุ่มเรียน เช่นระดับที่สูงขึ้นจะมีอัตราค่าเล่าเรียนที่สูงขึ้น อัตราค่าเล่าเรียนของกลุ่มเล็กหรือเรียนส่วนตัวจะมีอัตราที่สูงกว่าการเรียนแบบกลุ่มใหญ่ เป็นต้น สถานที่ตั้งควรแหล่งที่สะดวกในการเดินทางหรืออยู่ในห้างสรรพสินค้า เพราะมีความสะดวกสบาย ทั้งต่อตัวผู้เรียนและผู้ติดตามหรือผู้ปกครอง ทำให้ไม่ก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายระหว่างที่รอเรียน ในด้านส่งเสริม

การตลาด มีการประชาสัมพันธ์ ออกนอกระยะตามสถานที่ต่างๆ มีการแนะแนวทางการศึกษาโดยผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญ ในการสอนและการจัดกิจกรรมตามโรงเรียนต่างๆ เพื่อให้สถาบันเป็นที่รู้จักและได้รับความสนใจ มีการทำข้อตกลง และจัดส่งผู้สอนไปสอนตามโรงเรียนที่มีความสนใจ มีการจัดโปรโมชั่นตามเทศกาลต่างๆอย่างเหมาะสม และส่งเสริมให้มีการจัดทำหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และมีความทันสมัยอยู่ตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

(1) สถาบันสอนภาษาอาหรับควรมีการปรับปรุง หลักสูตรให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อที่จะให้สามารถ ทำการเรียนการสอนไปพร้อมๆ กับหลักสูตรสามัญทั่วไป ตลอดจนมีการส่งเสริมการศึกษาคุณงานนอกสถานที่ใน ที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลาม

(2) ถึงแม้ว่าในค่าใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียน จะได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ แต่อย่างไรก็ตาม ก็ควรมีการจัดหาทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ด้อยโอกาสทางการ ศึกษา หรือทุนการศึกษาเพื่อไปศึกษาต่อยังต่างประเทศ

(3) ในด้านสภาพแวดล้อมของสถาบันสอน ภาษาควรมีการจัดสภาพแวดล้อมให้มีลักษณะบ่งบอก ถึงศาสนาอิสลาม เพื่อเป็นการสร้างเป็นแหล่งเรียนรู้ที่แท้ จริงมากยิ่งขึ้น

(4) ควรมีการเผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียน โดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เช่น การตีพิมพ์ แผ่นพับ และอินเทอร์เน็ต ตลอดจนมีการออกนอกระยะประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมงานต่างๆ ของศาสนาอิสลาม ทำกิจกรรมต่างๆที่จะให้ข้อมูล ชักชวน เร่งเร้า จูงใจให้ นักเรียนในกลุ่มเป้าหมายตัดสินใจเข้าศึกษาต่อที่โรงเรียน มากยิ่งขึ้น

(5) สถาบันสอนภาษาอาหรับ ควรคำนึงถึงผู้ที่ จะมาสอน จะต้องเป็นผู้ที่มีความชำนาญด้านภาษาเทคนิค การสอน เพื่อให้ออกมาามีคุณภาพและประสิทธิผลต่อ ผู้เรียน และในการเปิดสถาบันสอนภาษาอาหรับยังตอบ

สนองต่อความต้องการของตลาดความรู้ในปัจจุบันที่ มีผู้สนใจเรียนเป็นจำนวนมาก เนื่องจากงานที่รองรับ มีจำนวนมาก ทั้งในโรงพยาบาล โรงแรม และด้านการ ท่องเที่ยวต่างๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความเป็นไปได้ ในการเปิดสถาบันสอนภาษาอาหรับเพื่อธุรกิจ ในเขต กรุงเทพมหานคร ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรมี การศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของรูปแบบที่เหมาะสมใน การจัดตั้งสถาบันสอนภาษาอาหรับ ตลอดจนหลักสูตร ที่นักเรียนต้องการที่จะศึกษา เพื่อที่จะทำให้สถาบันสอน ภาษาสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้มาก ยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วย ความโปรดปรานของพระ(อัลลอฮฺ)ผู้เป็นเจ้าแห่งสากลโลก ผู้ทรงเมตตาและกรุณาปราณีเสมอ

ขอขอบคุณ ดร.สิทธิเดช สิริสุขะ อาจารย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ซึ่งท่านได้กรุณาให้ความรู้แนวคิด คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ จนสำเร็จด้วยความเรียบร้อย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความ กรุณาอย่างหาที่สุดไม่ได้ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.พิภพ วังเงิน กรรมการสอบวิทยานิพนธ์และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รวิวงศ์ ศรีทองรุ่ง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่ กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณคณาจารย์ มหาวิทยาลัยนานาชาติ แสตนฟอร์ดทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ในการศึกษาให้สำเร็จลุล่วงไปได้ ด้วยดีเพื่อที่จะนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาองค์กรให้เจริญ ก้าวหน้าในหน้าที่การงานต่อไป ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งใน พระคุณต่อการดูแลเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา

ขอขอบคุณ อาจารย์กาญจนา จิตรรังศรี ผู้อำนวยการกลุ่มงานนโยบายพิเศษ อาจารย์ปาพจน์ วิมิชยกุล หัวหน้ากลุ่มนิติการ และอาจารย์ธเนศ สถานนท์ กลุ่มงานทะเบียน กลุ่มพัฒนาสารสนเทศ สำนักคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ที่กรุณาให้ข้อมูล สถิติ ข้อคิดเห็น และคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณผู้บริหารและนักเรียนทั้ง 15 แห่ง ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์และกรอกแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่เกิดประโยชน์ดังปรากฏในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณนายปรัชญาชัย และชัน (บิดา) นางสาวนิชและชัน (มารดา) นายอลงกรณ์ และ ชันนายภราดร และชัน (น้องชายทั้งสองท่าน) ผู้ที่คอยเป็นกำลังใจอย่างดียิ่ง ทำให้ผู้วิจัยมีความมานะบากบั่น ในการที่จะเผชิญกับปัญหาต่างๆในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือและกำลังใจด้วยดีเสมอมาจากอีกหลายๆท่านที่ไม่ได้กล่าวนามไว้ในที่นี้ซึ่งผู้วิจัยก็ต้องขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- (1) สำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน.2556.สถิติการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2554. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว.
- (2) กอบกุลรัตน์ไพบุลย์สวัสดิ์ และคณะ. 2549. ศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการจัดตั้งสถาบันสอนภาษาอังกฤษ(แฟลช) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก.วิชาการค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- (3) อภิรักษ์ สุดประเสริฐ. 2548.การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการจัดตั้งโรงเรียนสอนภาษาอังกฤษบริเวณถนนเทพประสิทธิ์ พัทธยาใต้. สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (4) สุดาทิพย์ โตเต็มโชคชัยการ. 2547. การศึกษาการตลาดของโรงเรียนสอนภาษาจีนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- (5) กฤตติกา ช้างวงศ์. 2556. ความพึงพอใจของผู้ปกครองในการเลือกเรียนเสริมภาษาอังกฤษในสถาบันสอนภาษาอังกฤษ ในเขตศรีราชา นครอำเภศรีราชา จังหวัดชลบุรี.วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

KKU isr.j. 2015; 3(2) : 182-193

<http://irj.kku.ac.th>

การสร้างภาพตายตัวของตราสินค้าด้วยการแต่งหน้าและเครื่องแต่งกายเพื่อสื่อความหมายลักษณะของนักร้องหญิงสมัยใหม่ในเพลง “อ๋ยามโน”

The construction of personal brand and stereotypes through facial makeup and clothes to interpret the characters of modern female singer: “Yaa Ma-Noo” – Thai music video

กฤษณ์ คำนนท์ (Krit Kamnon)^{1*}

¹อาจารย์โปรแกรมวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

*Correspondent author : web_webmaz@live.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการวิเคราะห์การสร้างภาพตายตัวของตราสินค้าด้วยการแต่งหน้าและเครื่องแต่งกายเพื่อสื่อความหมายลักษณะของนักร้องหญิงในเพลง “อ๋ยามโน” โดยใช้แนวคิดภาพตัวแทน (Representation) ประเภทภาพตายตัว (Stereotypes) และการสร้างตราสินค้า (Personal Brand) เพื่อนำเสนอถึงการสร้างภาพตายตัวเพื่อนำไปสู่การเกิดของตราสินค้าประเภทบุคคล พบว่าการสื่อความหมายและการผลิตซ้ำภาพตายตัวด้วยการแต่งหน้าและเครื่องแต่งกายของนักร้องหญิงผ่านสื่อสารมวลชน เป็นการผลิตซ้ำและการตอกย้ำให้เห็นถึงลักษณะของนักร้องซึ่งถือเป็นตราสินค้าในธุรกิจแบบทุนนิยม แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เกี่ยวข้องระหว่าง “ตัวบท” (Text) กับ “บริบท” (Context) ในการสร้างภาพตายตัว โดยมีจุดเด่นในการผสมผสานระหว่างนักร้องเพลงไทยสากลและนักร้องเพลงไทยลูกทุ่ง ที่สร้างปรากฏการณ์และสร้างตราสินค้าประเภทบุคคลที่มีความน่าสนใจถือเป็นการเปิดมิติใหม่ทางการสื่อความหมายผ่านการแต่งหน้าและเครื่องแต่งหน้าในการผลิตตราสินค้าและศาสตร์ทางด้านสื่อสารมวลชนในประเทศไทย

คำสำคัญ: ภาพตายตัว ตราสินค้า การแต่งหน้า เครื่องแต่งกาย นักร้องหญิงสมัยใหม่

ABSTRACTS

The objective of this article is to analysis the construction of personal brand and stereotypes through facial makeup and clothes to interpret the character of modern female singer in “Yaa Ma-Noo”, Thai music video by using the concepts of Representation, Stereotypes, and Personal Brand. It was found that the interpretation and the reproduction of the stereotypes are to emphasize the characters of the singer referring to the personal brand of capitalized business. It shows the relation between “text” and “context” which has been demonstrated the combination of the features of Thai country female singers. This becomes a phenomenon of significant personal brand construction. It’s supposed to be the new dimension of facial makeup and clothes interpreted in Thai media

Keywords: stereotypes personal brand facial makeup clothes modern female singer

บทนำ

อุตสาหกรรมเพลงของประเทศไทยได้มีบทบาทสำคัญในการสร้างสุนทรียศาสตร์ให้กับคนไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อุตสาหกรรมเพลงถือเป็นหนึ่งในผลผลิตของระบบอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรมของไทยที่เติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง และแสดงถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทย โดย สมาน น้อยนิธย์. (1) เพลงไทย เป็นเอกลักษณ์ที่แสดงออกถึงความเป็นไทยอย่างชัดเจน บ่งบอกถึงวัฒนธรรมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย เพลงไทยคือรากเหง้าของคนไทยที่เราไม่ควรจะปล่อยให้สิ่งเหล่านี้สูญหายไปจากวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย และอุตสาหกรรมเพลงไทยได้มีการขยายการเติบโตอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

การขยายการเติบโตทางการตลาดจำเป็นต้องอาศัยการสร้างตราสินค้า ที่สามารถสื่อสารถึงตัวสินค้าและคุณภาพของสินค้าไปยังผู้บริโภคได้ โดย ลำเนา เข้มสะอาด (2) กล่าวว่าบริษัทผู้ผลิตเทปเพลงแต่ละแห่งจึงได้พยายามรวบรวมเอาศิลปิน นักร้อง นักดนตรี และนักแต่งเพลงเข้าไปในสังกัดของตน ทำให้แนวดนตรีทุกประเภท ทุกสไตล์ ล้วนเกิดขึ้นภายใต้สังกัดในระบบธุรกิจทั้งสิ้น จึงทำให้มีเทปเพลงในแนวต่างๆ ออกมามากมายอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อนในอดีต

การพัฒนาแนวเพลงที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเพลงไทย เพลงไทยสากล เพลงลูกทุ่ง ฯลฯ นอกจากนั้น

ยังมีการผสมผสานของเพลงขึ้น โดย เกรซ แอล. คอยล์ อ้างถึงในทิพย์ นิมิตรพงศ์ (3) กล่าวว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรม หมายถึง การรวมสิ่งต่างๆ เข้ามาเป็นสิ่งเดียวที่มีคุณสมบัติแตกต่างไปจากส่วนที่รวมของหน่วยย่อย เช่น การรวมตัวกันของเผ่าต่างๆ หรือการรวมรัฐต่างๆ เข้าเป็นชาติหนึ่งๆ หรือการกลืนกลายอย่างสมบูรณ์เต็มตัวของหน่วยวัฒนธรรมที่แตกต่างกันเพื่อที่จะผลิตวัฒนธรรมเป็นเนื้อเดียวกันจากการปรับตัวเข้าหากันและกันของลักษณะต่างๆ สอดคล้องกับ สุพจน์ แสงเงิน. (4) ได้กล่าวถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรมไว้ว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรมคือการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม คือเมื่อกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมต่างกันได้ติดต่อสัมพันธ์กัน จะมีการแพร่กระจายและมีการรับวัฒนธรรมกันขึ้น มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นกับฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย เช่น ชาวไทยมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับชาวจีนจึงรับเอาคำศัพท์ในภาษาจีนหลายคำมาใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนคนจีนจะหันมาพูดภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารกัน

ปัจจุบันได้มีอุตสาหกรรมวงการเพลงของประเทศไทยที่มีการผสมผสานระหว่างเพลงไทยสากลและเพลงไทยลูกทุ่งเข้าด้วยกันถือเป็นปรากฏการณ์ที่มีความน่าสนใจ คือเพลง “อย่ามโน” โดยมีศิลปินคือ ก๊อปปี้-วันดา เดิมธนารักษ์ ที่เป็นตัวแทนของศิลปินเพลงไทยสากล และไบเตช-สุริวัน ทวีสิน ที่เป็นตัวแทนของศิลปินไทยลูกทุ่ง ทั้งสองเป็นศิลปินสังกัด “Yes! Music”

โดยบริษัทได้สร้างศิลปินให้กลายเป็นตราสินค้า (Personal Brand) โดยเกิดเป็นภาพตัวแทน (Representation) ประเภทภาพตายตัว (Stereotypes) ที่ทำให้ผู้บริโภคจดจำได้ในความโดดเด่น นำไปสู่การสร้างมูลค่าให้กับสินค้าในยุคที่มีการแข่งขันสูงทางอุตสาหกรรมในระบบทุนนิยม

สำหรับบทความนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายการสร้างภาพตัวแทนของนักร้องหญิงสมัยใหม่ ที่เป็นตัวแทนของนักร้องในแนวเพลงไทยสากลและแนวเพลงไทยลูกทุ่งในลักษณะต่างๆ วิเคราะห์ว่าการสร้างตราสินค้าจากภาพตัวแทนของนักร้องหญิงสมัยใหม่ที่ปรากฏขึ้นในสื่อบันเทิงอันเป็นที่นิยม และมีความเกี่ยวเนื่องกับปรากฏการณ์ทางการสื่อความหมายทางนิเทศศาสตร์อย่างไร

การสร้างภาพตายตัวของตราสินค้าในอุตสาหกรรมเพลง

การตลาดในปัจจุบัน อยู่ในยุคแห่งตราสินค้า หรือที่เรียกว่า “Brand Age” มีสินค้าและบริการหลากหลายประเภทมากขึ้นตราสินค้า (Brand) คือ อะไร Kotler (1984) ให้ความหมายเกี่ยวกับตราสินค้า ว่าหมายถึงชื่อสัญลักษณ์ โลโก้ของสินค้าหรือบริการบอกถึงสินค้าหรือบริการนั้น เป็นของใครและแตกต่างจากคู่แข่งอย่างไรต่อมาในปี 1991 Kotler ได้ขยายความเพิ่มเติมว่าตราสินค้าต้องสามารถจำแนกความแตกต่างจากคู่แข่งได้ 4 ประการ ได้แก่ (1) รูปร่างหน้าตาภายนอกที่จะทำให้เกิดความจดจำ (Attribute) (2) บอกคุณประโยชน์ (Benefit) (3) ทำให้ใช้แล้วรู้สึกภาคภูมิใจ (Value) และ (4) มีบุคลิกภาพ (Personality)

ในระบบธุรกิจวงการเพลง บุคลิกลักษณะรูปร่างหน้าตาภายนอกที่จะทำให้เกิดความจดจำ (Attribute) ของนักร้องถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างแบรนด์และถือเป็นสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ (Product) เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ซื้อให้เกิดความสำเร็จ ซึ่งจะหมายถึงกลุ่มของสิ่งที่มีตัวตนและไม่มีตัวตนที่สามารถตอบสนองความพอใจของผู้ซื้อ อาจรวมถึงบรรจุภัณฑ์ สี ราคา คุณภาพ และ ตราสินค้า ตลอดจนบริการและชื่อเสียงของผู้ขาย (Etzel, Walker & Stanton, 2001, p. G-9 อ้างถึงใน

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ (5) หรือเป็นสิ่งที่นำเสนอตลาดเพื่อตอบสนองความจำเป็นหรือความต้องการของมนุษย์ โดยแบ่งสินค้าออกเป็น (6)

1. สินค้าที่มีลักษณะทางกายภาพ (Physical Product) เช่น อาหาร โทรศัพท์ โทรทัศน์ เป็นต้น
2. การบริการ (Service) เช่น สายการบิน ธนาคาร บริษัทประกันภัย เป็นต้น
3. ร้านค้าปลีก (Retail) เช่น ห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์สโตร์ เป็นต้น
4. บุคคล (Person) เช่น นักร้อง นักแสดง นักกีฬา เป็นต้น
5. องค์กร (Organization) เช่น องค์กรที่ไม่หวังผลกำไร องค์กรทางการค้า เป็นต้น
6. สถานที่ (Location) เช่น เมือง รัฐ ประเทศ เป็นต้น
7. แนวความคิด (Idea)

Lynn Upshaw แห่ง Upshaw Associate ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับตราสินค้า พบว่าตราสินค้ามิได้เกี่ยวข้องกับเฉพาะสินค้าและบริการเท่านั้น ตราสินค้ามีขอบข่ายที่กว้าง โดยแบ่งประเภทของตราสินค้าออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้ (7)

1. ประเภทสินค้า (Product Brand) เป็นสินค้าที่จับต้องสัมผัสได้ ซึ่งคนจะนึกถึงเมื่อกล่าวถึงประเภทของสินค้า เช่น น้ำอัดลมตราโลโก้ รถยนต์ตราฮอนด้า
2. ประเภทบริการ (Service Brand) ซึ่งจะเป็นรูปแบบที่สัมผัสจับต้องไม่ได้ บริการอาจประกอบอยู่ในตัวสินค้าก็ได้ แต่ถ้าเป็นสินค้าประเภทบริการจะนึกถึงการบริการมากกว่าการให้ความสำคัญกับสินค้าเป็นวัตถุดิบต้องได้ เช่น บริการสายการบิน บัตรเครดิต
3. ประเภทบุคคล (Personal Brand) ซึ่งบุคคลแต่ละคนเปรียบเสมือนตราสินค้า ลักษณะบุคคลควรมีจุดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น ชาลี แปปปิน ซึ่งในปัจจุบันตราสินค้าประเภทบุคคลมีบุคลิกที่ชัดเจนมาก ด้านกีฬา เดวิด เบ็คแฮม ด้านเพลง ชงไชย แม็คอินไตย
4. ตราสินค้าประเภทองค์กร (Organizational

Brand) หรืออาจเรียกว่า Corporate Brand เช่น พรการเมือง องค์กรธุรกิจ ไมโครซอฟท์ หรือเวอร์จิน เป็นต้น

5. ตราสินค้าประเภทเหตุการณ์หรือกิจกรรม (Event Brand) เช่น คอนเสิร์ต การแข่งขันกีฬา ซึ่งกิจกรรมจะอยู่ในรูปของกีฬา ศิลปะ วัฒนธรรม ความบันเทิงต่าง ๆ ที่สามารถช่วยสนับสนุนหรือส่งเสริมให้ตราสินค้าเป็นที่รู้จัก เช่น Academy Fantasia ซึ่งทำให้ตราสินค้าของ True เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

6. ตราสินค้าประเภทภูมิศาสตร์ (Geographic Brand) เช่น ประเทศ เมือง รีสอร์ท สถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งสิ่งเหล่านี้หันมาสร้างจุดเด่นหรือเอกลักษณ์ให้กับตนเอง หากเมืองแพ้นั้นก็จะนึกถึงประเทศฝรั่งเศส

บุคคล (Personal Brand) จึงถือได้ว่าเป็นตราสินค้าได้ประเภทหนึ่ง นักร้องหรือศิลปินก็เช่นเดียวกันสามารถให้เป็นตราสินค้าและออกจำหน่ายในระบบธุรกิจแบบทุนนิยมได้ จึงจำเป็นต้องสร้างเอกลักษณ์ที่มีความโดดเด่น เฉพาะตัวไม่ซ้ำ และต่างไปจากคู่แข่ง เช่น ลักษณะทางกายภาพภายใน เช่น ใบหน้า รูปร่าง หรือลักษณะภายนอก เช่น การแต่งหน้า การแต่งผม และการแต่งกาย เป็นต้น ล้วนเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างให้นักร้องเป็นตราสินค้าประเภทบุคคลบุคคล (Personal Brand) ที่ส่งออกสู่ท้องตลาดในปัจจุบัน โดยสอดคล้องกับ Barrney, 2003; Grant, 2002; Hall, 1992 (อ้างถึงใน อภิสิทธิ์ วัชรทนานนท์ และลักษณา ลีละยุทธโยธิน (8) ที่กล่าวว่า ตราสินค้าในอุดมคติจึงต้องมีคุณลักษณะเฉพาะตัว เลียนแบบได้ยาก จึงจะเป็นการสร้างความสำเร็จเปรียบทางการแข่งขันที่ยั่งยืน ให้กับสินค้าหรือบริการนั้น ๆ

ในปัจจุบัน บริษัท อาร์เอส จำกัด (มหาชน) เปลี่ยนชื่อค่ายเพลง “RS Music” เป็น “Yes! Music” ได้สร้างนักร้องคือ กิ๊พซี่-วนิดา เติมธนาภรณ์ และ ใบเตย-สุธีวัน ทวีสิน ที่มีบุคลิกลักษณะเซ็กซี่ เข้ายาวใจ ทั้งใบหน้า รูปร่าง ทรงผม และการแต่งกาย ถือเป็นนักร้องที่มีลักษณะเฉพาะตัว ที่มีความโดดเด่นอย่างสูง ในความเป็นผู้หญิง

สมัยใหม่ผ่านการนำเสนอของสื่อจนเกิดเป็นภาพสะท้อนหรือภาพตัวแทน (Representation) ของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมขึ้น

ภาพตัวแทนที่เกิดขึ้นในสังคมถือเป็นปรากฏการณ์ที่มีความสำคัญต่อกระบวนการสื่อสารของสังคมในยุคอุตสาหกรรมภายใต้ระบบทุนนิยม โดย Graeme Burton, 2002 (อ้างใน กฤษณ์ คำนันท์ (9)) เชื่อว่าสื่อเป็นสาเหตุของการเกิดภาพตัวแทน (Representation) ของกลุ่มต่างๆ ในสังคมโดยการสร้างลักษณะที่แน่นอนของคน สร้างองค์ประกอบลักษณะท่าทาง รูปร่างภายนอก และพฤติกรรมเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มคนองค์ประกอบเหล่านี้นำไปสู่ความหมายเกี่ยวกับบุคลิกลักษณะความสัมพันธ์ รวมถึงการมองและการให้คุณค่ากับลักษณะเหล่านั้นด้วย

Burton ได้จำแนกลักษณะของภาพตัวแทนในสื่อเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ภาพแบบฉบับ (Types) เป็นภาพที่พบได้ทั่วไปในโทรทัศน์ ไม่ขัดแย้งกับความเป็นจริง สามารถจดจำได้โดยไม่จำเป็นต้องเป็นภาพตายตัว (Stereotypes) ตัวละครที่มีภาพแบบฉบับมักจะไม่มีรายละเอียดที่ชัดเจนเพียงพอหรือไม่มีความสามารถพิเศษมากและมีรายละเอียดเฉพาะซึ่งไม่สามารถนำไปประยุกต์หรืออธิบายลักษณะของกลุ่มคนอื่น ๆ ที่มีจริงในสังคม

2. ภาพตายตัว (Stereotypes) เป็นภาพที่ผูกโยงอย่างใกล้ชิดกับประเด็นของภาพตัวแทน (Representation) โดยเริ่มแรกภาพตายตัว หมายถึง แผ่นแม่พิมพ์โลหะซึ่งนำมาใช้กับชิ้นโลหะชิ้นต่อมาให้อยู่ในขนาดและรูปแบบเดียวกันทั้งหมดปัจจุบันคำว่า “การสร้างภาพตายตัว” (Stereotyping) นำมาใช้เพื่อหมายถึง แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มคนที่ปรากฏซ้ำแล้วซ้ำเล่าอย่างต่อเนื่องในสื่อ มีความเกี่ยวข้องกับการเลือกเอาจุดเด่นหรือบุคลิกลักษณะเหล่านั้นเป็นภาพตัวแทนของคนทั้งกลุ่ม สิ่งเหล่านี้ทำให้เข้าใจง่ายขึ้นเกี่ยวกับลักษณะท่าทางของมนุษย์ บุคลิกและความเชื่อซึ่งถูกสร้างสม ผ่านการกระทำซ้ำๆ ของสื่อเป็น

เวลายาวนาน รวมทั้งผ่านข้อสรุปเบื้องต้นในการสนทนาในชีวิตประจำวันด้วย ภาพตายตัวมีคุณสมบัติในการจดจำหรือระลึกได้ทันทีโดยมักจะเสนอผ่านรายละเอียดสำคัญของลักษณะท่าทาง การปรากฏหรือรูปโฉมภายนอก ภาพตายตัวจะผนวกเข้ากับสิ่งเหล่านี้ และแสดงนัยยะในการตัดสินเกี่ยวกับกลุ่มคน เป็นสารที่ซ่อนเร้นค่านิยมอย่างไรก็ตาม ภาพตายตัวไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งเลวร้าย อาจขึ้นอยู่กับบริบทนำไปใช้และสิ่งที่เราตัดสินคุณค่า

3. ภาพต้นแบบ (Archetypes) เป็นภาพที่มีความเข้มข้นที่สุด และฝังรากลึกกลงไปในวัฒนธรรม ภาพต้นแบบที่เห็นได้ชัดเจนในสื่อคือ เหล่าวีรบุรุษ/พระเอกวีรสตรี/นางเอก และตัวร้ายซึ่งสรุปรวมความเชื่อและค่านิยมฝังลึก และบางทีอาจแสดงถึงการมือคดเคี้ยวฉันทของสังคม พระเอกหรือวีรบุรุษที่มาจากมายาคติล้วนเป็นภาพต้นแบบทั้งสิ้นและภาพต้นแบบก็ไม่ได้จำกัดไว้ที่ประเภทของภาพยนตร์หรือละคร(genre) เฉพาะประเภทใดประเภทหนึ่ง

การสร้างตราสินค้าประเภทบุคคลบุคคล (Personal Brand) จะมีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับการสร้างแบบตัวแทนในลักษณะของภาพตายตัว (Stereotypes) โดยใช้ศิลปินในแนวของเพลงไทยสากล คือ ก๊อปปี้-วนิดา เตมธนาภรณ์ และศิลปินเพลงไทยลูกทุ่ง คือ ไบเตย-สุธีวัน ทวีสิน ที่มีความแตกต่างกันในแนวเพลงมาร้องเพลงร่วมกัน โดยภาพลักษณ์ของนักร้องดังกล่าวมีลักษณะดังนี้

บุคลิกลักษณะของ ก๊อปปี้-วนิดา เตมธนาภรณ์ เป็นศิลปินเพลงไทยสากล มีลักษณะของนักร้องสมัยใหม่ที่มีรูปร่าง หน้าตาน่ารัก ที่มีรสนิยมแบบคนเมือง เช่น การแต่งหน้า ทำผม เครื่องแต่งกายและบุคลิกภาพ มีความ

กล้าแสดงออก มีความมั่นใจสูง โดยสอดคล้องกับกาญจนา แก้วเทพ (10) เพลงไทยสากลที่แสดงภาพลักษณ์ผู้หญิงในปัจจุบัน แก่นหลักของเนื้อหาในเพลงอาจไม่แตกต่างจากอดีตมากนัก แต่สิ่งที่แตกต่างไปคือ ภาพลักษณ์ผู้หญิงที่มีความเชื่อมั่น เข้มแข็งมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น การเน้นบุคลิกที่แกร่งและอิสระ ในเพลง ผู้หญิงคนนี้ขับร้องโดน แหวน จุติมา “ทำไว้ตาหวานน้ำ ทำไม่เป็นซักอย่าง ใครรักชอบ ใครร้ายช่าง อย่างนี้ฉันเป็น ไม่เคยคิดจะเอาใจ ไม่เคยชิงกับคนไหน ไม่มองใครนี่ฉันเอง ... ตัวฉันหญิงเป็นผู้หญิงอยู่ ดูเข้าใจไหมเธอ ทำเกรี้ยวกราด ลูก้าแกร่ง นันทาแข็งใจ แต่ตัวฉันคือผู้หญิง ไม่งามพลั่วแต่จริงใจ บอกทีว่าไง ขอบใจรีเปล่า” ถือได้ว่าเพลงไทยสากลในปัจจุบันเป็นการเปิดพื้นที่ให้ผู้หญิงกล้าแสดงออกทางความคิดมากขึ้น

บุคลิกลักษณะของ ไบเตย-สุธีวัน ทวีสิน เป็นศิลปินเพลงลูกทุ่ง มีลักษณะของนักร้องสมัยใหม่ในสังคมชนบท รูปร่าง หน้าตาน่ารัก ที่มีรสนิยมแบบสังคมชนบท เช่น การแต่งหน้า ทำผม เครื่องแต่งกายและบุคลิกภาพ ที่มีความกล้าแสดงออก มั่นใจในตัวเองสูง โดยสอดคล้องกับกาญจนา แก้วเทพ (10) การแสดงภาพลักษณ์ผู้หญิงผ่านเพลงลูกทุ่ง ปรากฏชัดเจนจากการพรรณนาถ้อยคำในบทเพลง ยกตัวอย่างเช่น ผู้หญิงคือเพศที่สวยงาม ในเพลงดอกฟ้าเมืองไทย เนื้อเพลงตอนหนึ่ง “ปากแดงจิ้มลิ้ม” วงพิกตร์พริ้งพริ้งยิ้มฝักใจยิ่งนัก ปากกอดคิ้วคางคังไซไซ ประวิติศาสตร์ว่ามีงามเลิศเลอ” หรือการกล่าวถึงลักษณะของผู้หญิงผ่านบทเพลง เช่น เพลงอย่างอนเกินงาม “ผู้หญิงตามคำเขาว่าต้ององอน” แต่ “องอนนั้นจะไม่งาม”

ตารางการสร้าง ตราสินค้าประเภทบุคคลบุคคล (Personal Brand)

ศิลปิน	ก๊อปปี้-วนิดา เตมธนาภรณ์	ไบเตย-สุธีวัน ทวีสิน
แนวเพลง	ศิลปินเพลงไทยสากล	ศิลปินเพลงไทยลูกทุ่ง
ลักษณะทางกายภาพ	รูปร่าง หน้าตาน่ารัก	รูปร่าง หน้าตาน่ารัก
ลักษณะภายนอก	มีลักษณะแบบคนเมือง ที่มีความเช่กซ์ เช่น การแต่งหน้า ทำผม เครื่องแต่งกาย	มีลักษณะแบบสังคมชนบท ลูกทุ่ง ที่มีความเช่กซ์ เช่น การแต่งหน้า ทำผม เครื่องแต่งกาย
บุคลิกลักษณะ	มีความกล้าแสดงออก มีความมั่นใจสูง	มีความกล้าแสดงออก มีความมั่นใจสูง

การสร้างตราสินค้านั้นจำเป็นต้องสร้างคุณค่าให้กับตราสินค้านั้นด้วย หากตราสินค้านั้นไม่มีคุณค่าแล้วนำไปสู่ความแข็งแกร่งของตราสินค้า ซึ่งจะส่งผลต่อมูลค่าของสินค้านั้นด้วย Aaker ได้ให้คำนิยามคุณค่าตราสินค้าว่า กลุ่มของสินทรัพย์และหนี้สินที่เชื่อมโยงกับชื่อตราและสัญลักษณ์ โดยเป็นการเพิ่มคุณค่าให้แก่สินค้าและบริการ นอกเหนือจากคุณสมบัติที่แท้จริงของผลิตภัณฑ์หรือบริการ Aaker, 1996 อ้างถึงใน อรรถน วิสุทธิถาวรวงศ์ (11) ดังนั้นนอกจากลักษณะทางกายภาพของศิลปินแล้ว จำเป็นต้องสร้างลักษณะภายนอกของศิลปินให้มีคุณค่าและเป็นที่น่าจดจำด้วย

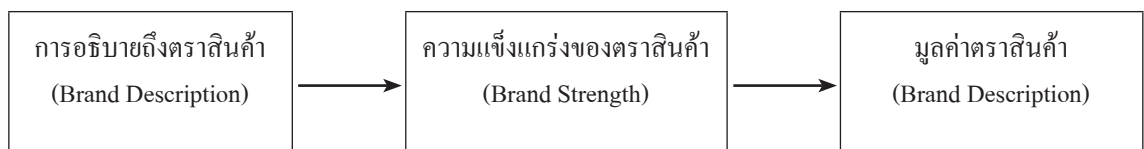
Feldwick ได้ทำการแบ่งประเภทของนิยามคุณค่า

ตราสินค้าออกเป็น 3 ประเภท คือ Feldwick, 1999 (อ้างถึงใน อรรถน วิสุทธิถาวรวงศ์ (11))

1. มูลค่าตราสินค้า (Brand Valuation) คือ คุณค่ารวมทั้งหมดในฐานะสินทรัพย์ที่บริษัทเจ้าของสามารถขายได้และนำไปรวมในบัญชีงบดุลได้

2. ความแข็งแกร่งของตราสินค้า (Brand Strength) คือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริโภคกับตราสินค้า (Consumer Attachment)

3. การอธิบายถึงตราสินค้า (Brand Description) คือ การเชื่อมโยง (Associate) และความเชื่อ (Belief) ของผู้บริโภคที่มีต่อตราสินค้า

อย่างไรก็ตามนิยามคุณค่าตราสินค้าทั้งหมดที่กล่าวข้างต้นมีความสัมพันธ์ในลักษณะลูกโซ่ โดยความแข็งแกร่งของตราสินค้าจะเป็นกุญแจหลักในการที่ก่อให้เกิดมูลค่าตราสินค้า และการอธิบายถึงตราสินค้าจะเป็นการบรรยายถึงสิ่งต่างๆ ที่ประกอบกันขึ้นเป็นความแข็งแกร่งของตราสินค้า ในเพลง “อ๋อโน” ได้สร้างลักษณะของตราสินค้า (Brand Description) คือ ความสวยจากการแต่งหน้า ความเซ็กซี่จากการทำผม และเครื่องแต่งกายที่วาวหวิวและน้อยชิ้น จากนั้นได้สร้างความแข็งแกร่งของตราสินค้า (Brand Strength) คือ การเดินที่มีลีลาเซ็กซี่ และการร้องเพลงที่มีคุณภาพ นำไปสู่มูลค่าของตราสินค้า (Brand Description)

การสื่อสารการตลาด ทำการมองภาพโดยรวมของอุตสาหกรรมเพลงไทยสากล “อ๋อโน” เนื่องจาก “ก๊ิบซี่-วนิดา เติมธนาภรณ์ และไบเตย-สุธีวัน ทวีสิน” เปรียบเสมือนเป็นตราสินค้าตราหนึ่ง หรือ (Personal Branding) และตราสินค้า (Brand) นั้นเป็นทุกสิ่งทุกอย่างของผลิตภัณฑ์ทั้งหมด ทั้งส่วนที่จับต้องได้ (tangible) และยังคงครอบคลุมไปถึงสิ่งที่จับต้องไม่ได้ (intangible) อีกชั้นหนึ่งไม่ว่าจะเป็น ความน่าเชื่อถือ (trust/reliability) ความมั่นใจ (confidence) ความคุ้นเคย (familiarity) ประสบการณ์ที่ได้สะสมมา (shared experiences) ความสัมพันธ์ และความผูกพัน (relationship) สถานภาพ (status) รวมไปถึงบุคลิกภาพ (personality) จึงมีความสำคัญและสอดคล้องนำไปสู่การสื่อสารที่ประสบความสำเร็จ

การสื่อความหมายจากภาพนิมิตด้วยการแต่งหน้าและเครื่องแต่งกาย

การสื่อความหมายในการแต่งหน้าและเครื่องแต่งกายของ ก๊ิบซี่-วนิดา เติมธนาภรณ์ และไบเตย-สุธีวัน ทวีสิน” ถือเป็นการสร้างตราสินค้าที่มีความชัดเจน ด้วยการใช้ภาพนิมิตในการสร้างความเป็นจริงด้วยการสื่อความหมายด้วยการแต่งหน้าที่ต้องใช้จินตนาการผสมผสานกับความเข้าใจใน “บท” (Text) และ “บริบท” (Context) ของตัวนักร้องจนเกิดเป็นภาพนิมิต (simulacrum) โดยโลดเล่น

อยู่บนโลกเสมือนความจริง (Hyperreal) ที่ไม่ต้องการพิสูจน์หรือตามหาความเป็นจริงอีกต่อไป โดยเกิดเป็นการลอกเลียนแบบ (Simulation) นั้นเอง โดยสอดคล้องกับ วุฒินันท์ สุนทรขจิต (12) กล่าวว่า ภาพนิมิต (Simulacrum or Simulacra) อันหมายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นตามมาจากการที่ผู้คน หรือผู้บริโภคยอมรับว่า สิ่งต่างๆ ที่ถูกทำเลียนแบบ หรือทำเสมือนจริงนั้น คือ ความจริงและเกิดเป็นภาพนิมิต หรือจินตนาการที่เกี่ยวข้องขึ้นในหัว หรือความรู้สึก

ความสัมพันธ์แบบคู่ที่ตรงกันข้ามที่มีความแตกต่างกันในเชิงซ้อน ซึ่งการแต่งหน้าและเครื่องแต่งกายของนักร้องดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เกี่ยวข้องระหว่าง “ตัวบท” (Text) กับ “บริบท” (Context) โดย “บท” คือ ลักษณะบทบาทของนักร้องที่มีความเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ โดยมีความเชื่อมโยงกับ คือ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ สมัยนิยม และโครงสร้างมาทุนนิยมในระบบอุตสาหกรรม คือ “บริบท” ที่อยู่รอบๆ ตัวและเมื่อบริบทเปลี่ยนไป ความหมายก็จะเปลี่ยนไปด้วย

ศิริชัย ศิริกายะและคณะ (13) Roland Barthes กล่าวไว้ใน Fiske (1990: 85) ในเรื่องของ Two Order of Signification โดยลำดับขั้นแรกเรียกว่า “ความหมายตรง (Denotation Meaning)” และลำดับขั้นที่สองเรียกว่า “ความหมายแฝง (Connotation Meaning)”

ความหมายตรง (Denotation Meaning) เป็นลำดับขั้นแรกของการสื่อความหมาย เป็นสิ่งที่อ้างอิงโดยสามัญสำนึก (Common Sense) และปรากฏชัด

ความหมายแฝง (Connotation Meaning) ลำดับขั้นที่สองของการสื่อความหมาย เป็นปฏิสัมพันธ์เมื่อสัญลักษณ์พบกับความรู้สึกอารมณ์ของผู้ใช้ความหมายหรือคุณค่าของวัฒนธรรม

Barthes กล่าวไว้ใน Barnard (2005: 45) การกำกับความหมาย (Anchorage) เป็นหน้าที่เชิงอรรถศาสตร์ (Linguistic Message) เป็นหน้าที่ของตัวบท (Text) คือ การจำกัดความการตีความหมาย การจำกัดความหมายมี 2 รูปแบบ คือ

การจำกัดความหมายในระดับการสื่อความหมายตรง ในระดับนี้ตัว (Text) จะจำกัดความหมายของภาพโดยตอบคำถามว่ามันคือภาพอะไร (What is it ?)

การทำงานในระดับความหมายแฝงและหน้าที่ในการกำหนดหรือ หดยุคการเลื่อนลอยของความหมายแฝง (Drifting of Connotation Meaning)

ดังนั้นการจะตีความหมายของการแต่งหน้าตัวละครในระบบสัญลักษณ์ก็ต้องมีความเข้าใจในตัว“บท” (Text) กับ “บริบท” (Context) ของตัวละคร โดยต้องตีความทั้งความหมายตรง (Denotation Meaning) และความหมายแฝง (Connotation Meaning ที่ต้องอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมเดียวกันด้วย การแต่งหน้าและเครื่องแต่งกายกับชวินดา เดิมธนาภรณ์ และไบเตย-สุธีวัน ทวีสิน” ในเพลงอย่ามโน จึงสามารถสื่อความหมายจากภาพนิมิตด้วยได้ดังนี้

สัญลักษณ์ของการแต่งหน้าและเครื่องแต่งกาย ไบเตย-สุธีวัน ทวีสิน

การแต่งหน้าเป็นการใช้สีและเส้นในเชิงสัญลักษณ์ที่มีการสื่อความหมายอย่างชัดเจน ในการตีความหมายได้นำเสนอภาพผู้หญิงยุคใหม่ที่มีความมั่นใจในตัวเองสูง ทันสมัย มีความกล้าแสดงออก มีความเก่ง มีความสามารถ เช่น ลักษณะการเขียนคิ้ว จะใช้เส้นที่เส้นที่คมเข้มด้วยสีดำ ที่สื่อความหมายถึงความมั่นใจและหนักแน่น ลักษณะการเขียนขอบตาจะใช้เส้นที่คมเข้มและเส้นเฉียงที่บริเวณหางตาด้วยสีดำ สื่อความถึงผู้หญิงที่มีความมั่นใจในตนเองสูง ทันสมัย และมีความเย่อหยิ่ง ลักษณะ

การปิดแก้ม จะใช้เส้นโค้งด้วยสีชมพู สื่อความหมายถึงความอ่อนหวาน อ่อนโยน และการทาปาก จะใช้เส้นโค้งด้วยสีบานเย็น ที่มีเนื้อมันวาว สื่อความหมายถึงความมั่นใจในตนเอง ความสดใส อ่อนโยน และนุ่มนวล ในลักษณะของความเป็นลูกทุ่งของนักร้องลูกทุ่งที่มีความเป็นผู้หญิงสมัยใหม่

การสื่อความหมายโดยสัญลักษณ์ของเครื่องแต่งกายของไบเตย-สุธีวัน ทวีสิน มีความโดดเด่น และมีความเฉพาะตัว ในลักษณะของความเป็นลูกทุ่งที่เป็นผู้หญิงสมัยใหม่ โดยเครื่องแต่งกายที่สวมใส่จะมีความทันสมัยกว่าที่คนปกติจะสวมใส่ เน้นที่สีสดใส ฉูดฉาด เช่น สีม่วง สีแดง สีชมพู สีน้ำเงิน สีดำ โดยสอดคล้องกับภาพยนตร์เรื่อง (14) เพลงลูกทุ่ง ที่นักร้องและนักเต้นหรือหางเครื่อง มีการแต่งกายในลักษณะ “เกินจริง” ตามแนวทางเดียวกับชุดลูกทุ่ง เพียงแต่มีเรื่องของแฟชั่นตามยุคสมัยเข้ามาผนวก กับการอิทธิพลทางด้านเครื่องแต่งกายจากตะวันตก ทำให้การแต่งกายของนักร้องและหางเครื่องลูกทุ่งปรับเปลี่ยนให้เป็นสากลมากขึ้นนอกจากนี้แล้วการแต่งกายของทั้งนักร้องและหางเครื่องลูกทุ่งก็มุ่งหวังที่จะดึงดูดสายตาคนดู ให้อยากชมการแสดง และรับอรรถรสจากการแสดงได้มากยิ่งขึ้นด้วย และสอดคล้องกับ ชูติ เดช กล่าวไว้ว่า “สีของลูกทุ่ง...คือสีสดๆ สีเขียว สีชมพู สีสดๆ คือลูกทุ่ง อย่าไปคิดว่าสีนั้นกับสีนี้ไปด้วยกันไม่ได้นะ บางทีเขียวอยู่กับส้มก็มีนะ บางทีเพลงมันสนุกๆ มันก็ต้องแม่สีมาผสมกัน คือดูที่ไหนไม่ได้ต้องดูลูกทุ่ง...แค่ต้องการสีฉูดฉาด ต้องการสขาคิ ลูกทุ่งเป็นคนสนุก สีอะไรอยู่ด้วยกันแล้ว สนุกล่ะ นอกจากนั้น (ปลดชีพชุดหางเครื่องก่อนเป็นนางฟ้าบนเวที,” ผู้จัดการรายวัน (20กันยายน 2538):10, อ้างถึงใน ศิริพร กรอบทอง (15) เสื้อผ้าหางเครื่องมีหลากหลายรูปแบบ เปลี่ยนตามสมัยนิยมอยู่เสมอ มีชุดฟุ้งเฟ้อ แขนพอง กระโปรงยาว กรอบเท้าประดับด้วยเครื่องประดับ อาทิ มงกุฎ ปีก-หาง กิริน บางชุดก็ส้นรัดรูปหมิ่นเหม่ต่อข้อหอนาจารก็มีแต่ก็ลงมีการปักเลื่อมเล่นลวดลายหลากหลายสีฉูดฉาดจนคล้ายชุดลูกทุ่งเอาไว้เป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญสำหรับหางเครื่อง

วงดนตรีลูกทุ่งเสมอ ถือเป็นการนำเสนอภาพของนักร้องลูกทุ่งหญิงที่มีความเป็นสมัยใหม่ ในระบบอุตสาหกรรมแบบทุนนิยม โดย กนกพรธณ วิบูลศรี (16) กล่าวว่า สำหรับประเทศไทย ภาวะความทันสมัยเกิดขึ้นในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงจาก สังคมแบบเก่า (Tradition Society) ซึ่งเป็นสังคมเกษตรกรรม มาสู่สังคมสมัยใหม่ (Modern Society) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรม

สัญลักษณ์ของการแต่งหน้าและเครื่องแต่งกาย ก๊ิบซี่-วนิดา เตมธนาภรณ์

การแต่งหน้าเป็นการใช้สีและเส้นในเชิงสัญลักษณ์ที่มีการสื่อความหมายอย่างชัดเจน ในการตีความหมายได้นำเสนอภาพนักร้องไทยสากลที่มีความเป็นผู้หญิงยุคใหม่ที่มีความมั่นใจในตัวเองสูง ทันสมัย มีความกล้าแสดงออกมีความเก่ง มีความสามารถ เช่น ลักษณะการเขียนคิ้ว จะใช้เส้นที่เส้นโค้งสีน้ำตาลทอง ที่สื่อความหมายถึง ความนุ่มนวล เป็นธรรมชาติ ลักษณะการเขียนขอบตาจะใช้เส้นที่คมเข้มและเส้นเฉียงที่บริเวณหางตาด้วยสีดำ สื่อความถึงผู้หญิงที่มีความมั่นใจในตนเองสูง ทันสมัย และมีความเย่อหยิ่ง ลักษณะการปิดแก้ม จะใช้เส้นโค้งด้วยสีชมพูอมสีส้ม สื่อความหมายถึงความอ่อนหวาน อ่อนโยน และการทาปาก จะใช้เส้นโค้งด้วยสีชมพูอม

สีส้ม ที่มีเนื้อมันวาว สื่อความหมายถึง ความสดใส อ่อนโยน และนุ่มนวล ในลักษณะของความเป็นคนเมืองของนักร้องไทยสากลที่มีความเป็นผู้หญิงยุคใหม่

การสื่อความหมายโดยสัญลักษณ์ของเครื่องแต่งกายของก๊ิบซี่-วนิดา เตมธนาภรณ์ มีความโดดเด่นและมีความเฉพาะตัว ในลักษณะของความเป็นคนเมืองและความเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ โดยเครื่องแต่งกายจะเป็นเครื่องแต่งกายสมัยใหม่ที่แต่งกายด้วยเสื้อฝ้ายน้อยชิ้น และวาบหวี โดยสอดคล้องกับ ประพันธ์ อภิวงค์ แต่หากปัจจุบันนี้ถ้าผู้หญิงมีการนุ่งน้อยชิ้นนั้น อาจถูกเรียกได้ว่าเป็น “สัญลักษณ์” ตัวแทนของความเซ็กซี่ วาบหวี และส่อไปในทางกามารมณ์ ชั่วๆทางเพศ เป็นไปตามการเรียนรู้ของสังคมที่ได้กำหนดขึ้นร่วมกัน โดย Michele Mattelart อ้างถึงใน ศศิกาญจน์ กลีวัฒน์ (17) ที่ว่า บรรดาสื่อต่างๆ ล้วนมีอิทธิพลต่อภาพของผู้หญิงในปัจจุบันอย่างยิ่ง โดยเฉพาะผู้หญิงสมัยใหม่ ซึ่งมีลักษณะความเป็นตัวแทนของสาธารณะ เช่น ผู้หญิงทำงาน (Working woman) ซึ่งภาพตัวแทนของผู้หญิงสมัยใหม่ในสังคมเมืองไม่ได้มีข้อจำกัดในด้านการทำงาน การใช้ชีวิต หรือการแต่งกายแต่อย่างใด โดย พรพรรณ กาญจนวิวัฒน์ (18) กล่าวว่า ความเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ที่มีนิยามอยู่ในกรอบของความทันสมัยหรือความเป็นสมัยใหม่ (Modernity) ซึ่งบ่งบอกถึงสภาพการณ์ความเปลี่ยนแปลงภายใต้แนวโน้มของระบบทุนนิยมเสรี ครอบคลุมทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมและ กนกพรธณ วิบูลศรี (16) กล่าวว่า สำหรับประเทศไทย ภาวะความทันสมัยเกิดขึ้นในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงจาก สังคมแบบเก่า (Tradition Society) ซึ่งเป็นสังคมเกษตรกรรม มาสู่สังคมสมัยใหม่ (Modern Society) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรม ซึ่งการสร้างตราสินค้าโดยใช้บุคคลถือเป็นการพัฒนาในวงการเพลงในระบบอุตสาหกรรมแบบทุนนิยม

ตารางสรุปการสื่อความหมายด้วยการแต่งหน้าและเครื่องแต่งกาย

นักร้อง	ไบเตย-สุธีวัน ทวีสิน	ก๊ิบซี่-วนิดา เตมธนาภรณ์
การแต่งหน้า	นำเสนอภาพผู้หญิงยุคใหม่ที่มีความมั่นใจในตัวเองสูง ทันสมัย มีความกล้าแสดงออก มีความเก่ง มีความสามารถ	ภาพนักร้องไทยสากลที่มีความเป็นผู้หญิงยุคใหม่ที่มีความมั่นใจในตัวเองสูง ทันสมัย มีความกล้าแสดงออกมีความเก่งมีความสามารถ
เครื่องแต่งกาย	ลักษณะของความเป็นลูกทุ่งที่เป็นผู้หญิงสมัยใหม่ โดยเครื่องแต่งกายที่สวมใส่จะมีความสิ้นเกินกว่าที่คนปกติจะสวมใส เน้นที่สีสันสด ชูดฉลาด เช่น สีม่วง สีแดง สีชมพู สีน้ำเงิน สีดำ ที่มีความโดดเด่นในความเป็นลูกทุ่ง	ลักษณะของความเป็นคนเมืองและความเป็นผู้หญิงสมัยใหม่โดยเครื่องแต่งกายจะเป็นเครื่องแต่งกายสมัยใหม่ที่แต่งกายด้วยเสื้อผ้าทันสมัย และวาวหวือ

สรุป

ลักษณะการสร้างตราสินค้าประเภทบุคคลด้วยการแต่งหน้าและเครื่องแต่งกายของ ไบเตย-สุธีวัน ทวีสิน และก๊ิบซี่-วนิดา เตมธนาภรณ์ ถือได้ว่าเป็นการนำเสนอภาพของผู้หญิงสมัยใหม่ที่มีความสามารถ ความเก่ง และความมั่นใจในตนเอง โดยสอดคล้องกับ มิตรภรณ์ อยู่สถาพร (19) ลักษณะของผู้หญิงสมัยใหม่โดยรวมที่นำเสนอผ่านสื่อเสียงเพลงนั้น สามารถแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ คือ ความเป็นผู้หญิงกล้า แกร่ง และเก่ง โดยเนื้อหาเพลงที่เกี่ยวข้องกับความรักเป็นส่วนใหญ่ ผู้หญิงสมัยใหม่จะมีลักษณะที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีความเข้มแข็ง อดทน ต่อสู้ชีวิต เชื่อมมั่นในตนเอง มีอำนาจเหนือชาย และมักจะเป็นผู้วิพากษ์ นอกจากนี้ผู้หญิงสมัยใหม่ยังแสดงความคิดเห็นที่เป็นอิสระและมีหัวก้าวหน้า เคารพในศักดิ์ศรีของตนเองและผู้อื่น เชื่อมมั่นในความมีประสิทธิภาพของตนเองและเป็นผู้ที่ยอมรับเอาประสบการณ์ใหม่ๆ โดย Yes! Music ได้สร้างให้ทั้งสองมีตราสินค้าโดยมุ่งเสนอภาพลักษณ์เป็นผู้หญิงสมัยใหม่

การสร้างตราสินค้าประเภทบุคคลด้วยการแต่งหน้าและเครื่องแต่งกายถือเป็นปรากฏการณ์ที่มีความน่าสนใจ

โดยได้ผ่านการนำเสนอและสร้างให้เป็นภาพตายตัว (Stereotypes) ขึ้นมา ซึ่งภาพเหล่านั้นก็ถูกสร้างให้เป็นภาพตัวแทนของผู้หญิงสมัยใหม่ทั้งผู้หญิงในความเป็นไทยสากลและในความเป็นลูกทุ่ง โดยนำมาผลิตซ้ำให้เป็นความจริงทางสังคมผ่านการนำเสนอของสื่อเรื่อมาจนเป็นภาพของตราสินค้า ดังวลีที่ว่า “ไบเตย สั้นเสมอหู” และ “ก๊ิบซี่ สั้น 5 คืบ”

การผลิตซ้ำภาพความเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ของนักร้องล้วนมีความโดดเด่นทั้งการแต่งหน้าและเครื่องแต่งกายถือเป็นการประกอบสร้างความหมายให้เกิดเป็นตราสินค้าในระบบอุตสาหกรรมแบบทุนนิยมที่ประสบความสำเร็จ โดยสอดคล้องกับ ปิยะรัตน์ เนตรไสว (20) พบว่าค่ายเพลงส่วนใหญ่มักใช้กลยุทธ์การสร้างภาพลักษณ์ศิลปินให้มีลักษณะตามที่ตลาดต้องการเพื่อช่วยจูงใจให้เกิดความนิยมชมชอบอันจะนำไปสู่ยอดขายที่น่าพอใจที่เพิ่มขึ้น โดยอาจไม่ได้คำนึงถึงตัวตนที่แท้จริงของศิลปินว่าต้องการทำเพลงแบบใด หรือให้ภาพตัวเองปรากฏออกมาในลักษณะไหน ย่อมชี้ให้เห็นว่า ธุรกิจอุตสาหกรรมเพลงไทยสากลนั้นมีการใช้การสื่อสารการตลาดโดยการสร้างศิลปินให้มีลักษณะเป็น “ตราสินค้า” หรือ Personal Brand ซึ่งเป็นตราสินค้าของบุคคล ให้มีภาพลักษณ์

ที่โดดเด่นมีความแตกต่างทั้งแนวเพลง การแต่งกาย เพื่อใช้สื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายให้มาชื่นชมผลงาน เพลงและเกิดความนิยมในที่สุด ถือเป็นปรากฏการณ์ ที่เป็นการสร้างตราสินค้าด้วยการผสมผสานระหว่าง เพลงศิลปินไทยสากลและศิลปินเพลงไทยลูกทุ่ง นำไปสู่ อำนาจการสื่อสารของสื่อสารมวลชน และส่งผลต่อการ ขยายการเติบโตของยอดขาย

เอกสารอ้างอิง

- (1) สมาน น้อยนิติย์. 2542. เพลงหน้าพาทย์. วารสาร วังหน้า. ประจําภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542.
- (2) ลำเนา เอี่ยมสะอาด. 2539. การวิเคราะห์เพลงไทย สมัยนิยมแนวร็อก. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร มหาบัณฑิต. สาขาสื่อสารมวลชน. จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- (3) ทิพดี นิคมพงศ์ธร. 2547. ศึกษาการผสมผสานทาง วัฒนธรรมของชาวไทยพุทธชาวไทยเชื้อสายจีน และชาวไทยมุสลิม ในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- (4) สุพจน์ แสงเงิน. 2542. พื้นฐานวัฒนธรรมไทย. ภาควิชาสังคมวิทยา. สถาบันราชภัฏพระนคร.
- (5) ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. 2546. การบริการ การค้าปลีก. กรุงเทพฯ : บริษัท ธรรมสาร จำกัด
- (6) Kotler, P. 2009. **Marketing management**. New Jersey: Prentice-Hall.
- (7) เสริมยศ ธรรมรักษ์ (2549) การสร้างและสื่อสาร แปรนตีในมุมมองที่ผู้บริหารควรรู้ มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ, 7 แนวโน้ม สำหรับนักการตลาดปี 2007, ฉบับที่ 2164, 09 พ.ย. – 11 พ.ย. 2549.
- (8) อภิสิทธิ์ ฉัตรทนานนท์ และ ลักษณะ ลีละยุทธ โยธิน. 2548. การสร้างภาพลักษณ์ตราสินค้าเครื่อง มือเชิงกลยุทธ์ ผู้ชายชนะในสงครามการตลาด ปัจจุบัน. วารสารบริหารธุรกิจ 105, 55-72.
- (9) กฤษณ์ คำนนท์ 2552. การสร้างภาพตัวแทนด้วย การแต่งหน้าเพื่อสื่อความหมายลักษณะตัวละคร ของละครโทรทัศน์ไทย. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร มหาบัณฑิต. สาขาสื่อสารมวลชน. จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- (10) กาญจนา แก้วเทพ. 2553. ภาพลักษณ์ของผู้หญิง ในสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย
- (11) อรรถน์ วิสุทธิธาวรวงศ์. 2548. การวัดคุณค่า ตราสินค้าโตโยต้า. วิทยานิพนธ์นิพนธ์. คณะวารสารศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.
- (12) วุฒินันท์ สุนทรจิด. 2551. ร้านอาหารญี่ปุ่น สมัยใหม่ : พื้นที่การสื่อสารความหมายอัตลักษณ์ และความเป็นญี่ปุ่น. วิทยานิพนธ์นิพนธ์. คณะวารสารศาสตรและ สื่อสารมวลชน. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- (13) ศิริชัย ศิริเกษและชินกฤต อุดมลาปไพศาล. 2554. เอกสารประกอบการสอนวิชาหลักและทฤษฎี นิเทศศาสตร. ภาควิชาวิทยุ โทรทัศน์ และ ภาพยนตร์ คณะนิเทศศาสตร. มหาวิทยาลัยสยาม.
- (14) กาญจนา สิงห์อุดม. 2555. อัตลักษณ์เลขนศิลป์ลูก ทุ่งไทย. วิทยานิพนธ์นิพนธ์. สาขาวิชาออกแบบ นิเทศศิลป์. มหาวิทยาลัยศิลปากร
- (15) ศิริพร กรอบทอง. 2547. วิวัฒนาการเพลงลูกทุ่ง ในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : พันธกิจ
- (16) กนกพรธม วิบูลยศรีน. 2547. “การเปรียบเทียบ ภาพตัวแทนของผู้หญิงสมัยใหม่และหลังสมัยใหม่ ในภาพยนตร์ ไทยและภาพยนตร์อเมริกัน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสาร มวลชน คณะนิเทศศาสตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- (17) ศศิกาญจน์ กสิวัฒน์. 2550. การนำเสนอภาพตัวแทนและค่านิยม “ความเป็นหญิงยุคใหม่” ในนิตยสารคลีโอที่มีผลต่อทัศนคติของผู้อ่าน. นิตยสารสตรีมหาบัณฑิต. สาขานิเทศศาสตร์ธุรกิจ. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- (18) พรพรรณ กาญจนารัตน์. 2554. ภาพตัวแทนของผู้หญิงสมัยใหม่ในสื่อบันเทิงไทย : บทวิเคราะห์จากภาพยนตร์เรื่อง “รถไฟฟ้ามาหานะเธอ” และละครโทรทัศน์เรื่อง “สูตรเสน่หา” การประชุมวิชาการเพชวิศึกษา ครั้งที่ 3. เรื่อง จุดเปลี่ยนเรื่องเพศประเทศไทย วันที่ 15-16 กันยายน 2554
- (19) มิตราภรณ์ อยู่สถาพร. 2539. การสร้างภาพความเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ ผ่านบทเพลงไทยสมัยนิยมระหว่างปี พ.ศ. 2527 – 2539. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาสื่อสารมวลชน. บัณฑิตวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (20) ปิยะรัตน์ เนตรไสว. 2549. การสื่อสารผ่านปกซีดีเพลงอินดี้. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาสื่อสารมวลชน. บัณฑิตวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

CURRENT CONDITIONS PROBLEMS AND SOLUTIONS TO IMPROVE THE PARTICIPATION OF THE COMMITTEE ON BASIC EDUCATION IN SCHOOL UNDER THE NONGBUALAMPHU PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

จิรายุ พรหมจักร (Jirayu Prommajak)^{1*}, สุรเชต น้อยฤทธิ์ (Surachet Noirid)²,
ชลองรัฐ อินทรีย์ (Chalongrut Intree)³

¹ นิสิตปริญญาโท, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² อาจารย์ประจำ, ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์, คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดร

*Correspondent author : jirayu1234567@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษา และได้แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยแบ่งเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 จำนวน 180 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) ระยะที่ 2 เก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และการจัดสนทนากลุ่ม วิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่า F-test ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง 3) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน จำแนกตามสถานภาพและขนาดของโรงเรียน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) เปรียบเทียบปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษา

ในโรงเรียน จำแนกตามสถานภาพและขนาดโรงเรียน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 5) แนวทางเพื่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองบัวลำภู เขต 2 ที่ได้เป็นกระบวนการพัฒนาตามหลักการบริหารแบบ PDCA 5 ขั้นตอน คือขั้นที่ 1) สร้างความเข้าใจร่วมกัน ขั้นที่ 2) การมีส่วนร่วมในการเลือกปัญหา วิเคราะห์ปัญหาเพื่อวางแผนในการแก้ปัญหาร่วมกัน ขั้นที่ 3) การมีส่วนร่วมในการนำไปปฏิบัติงาน ขั้นที่ 4) ติดตามประเมินกระบวนการ ขั้นที่ 5) ปรับปรุงและพัฒนา

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ABSTRACT

This study of the State problems and solutions to improve the participation of the committee on basic education in school under the nongbualamphu primary educational service area office 2 aimed to investigation state and problems the participation of the committee on basic education in school and solutions to improve the participation of the committee on basic education in school. Data into 2 phases, Phase 1 : The sample used for this research consisted of 180 members of the committee on basic education in school under the nongbualamphu primary educational service area office 2. Selected by using stratified random sampling. Instruments used included a set of rating scale questionnaires, Phase 2 : Data from the interviews and focus group discussion. Statistics employed were percentage, mean, standard deviation and F – test. The results of this study were as follows ; 1) The current state of participation of the committee on basic education in school under the nongbualamphu primary educational service area office 2 overall and individual aspects at the medium level. 2) Problem of participation of the committee on basic education in school under the nongbualamphu primary educational service area office 2 overall and aspects at the medium level. 3) Compare current conditions of participation of the committee on basic education in school under the nongbualamphu primary educational service area office 2 classification by status and size of the school were found that there was different at a statistically significant level .05. 4) Compare problem of participation of the committee on basic education in school under the nongbualamphu primary educational service area office 2 classification by status and size of the school were found that there was different at a statistically significant level .05. 5) The content analysis approach was developed with the participation of the committee on basic education in school under the nongbualamphu primary educational service area office 2 of the management principles PDCA ,consisting of 5 steps. Step 1 : Creating a common understanding. Step 2 : The problem of choosing, analysis and Planning. Step 3 : Participation action. Step 4 : Evaluation process. Step 5 : Reduce and improved.

Keywords : The participation Committee on Basic Education

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ระบุใน มาตรา 8 ว่าด้วยการจัดการศึกษา และในมาตรา 9 ข้อ 6 มีใจความว่า การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาบันประกอบการ และสถาบันสังคม มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรา 39 ว่าจะให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง และในมาตรา 40 ได้บัญญัติไว้ว่า ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาประกอบด้วย ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขาธิการคณะกรรมการสถานศึกษา ร่วมระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนที่มีความรอบรู้ ความชำนาญ และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการจัดการศึกษา (1) ประกอบกับแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2559) ที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจไปยังภาคเอกชน ประชาชน ประชาสังคม และทุกภาคส่วนของสังคมให้ได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการศึกษาและส่งเสริมการศึกษาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนา และเอกชนจัด และมีส่วนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมกัน (2) และแนวนโยบายแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552-2559 คือ ต้องเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโดยเร่งรัดกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ประชาชน ประชาสังคม และทุกภาคส่วนของ

สังคมในการบริหารจัดการศึกษา สนับสนุน ส่งเสริมการศึกษา ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ และการลงทุนเพื่อการศึกษา ตลอดจนบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่ง จะต้องมีความคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อทำหน้าที่กำกับ ส่งเสริมและสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องและตอบสนองกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งหวังให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน ขณะเดียวกันก็จะต้องทำงานร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครู โดยตระหนักถึงความเป็นเจ้าของร่วมกัน (3)

จากความสำคัญของสถานศึกษาที่ต้องมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ทำหน้าที่กำกับ ส่งเสริมและสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องและตอบสนองกับนโยบาย ดังนั้นทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังขาดความชัดเจนเรื่องบทบาทหน้าที่ว่าตนเองจะทำอะไร ทำอย่างไร และทำเพื่ออะไร บุคคลที่เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการส่วนใหญ่ได้รับการร้องขอจากสถานศึกษามากกว่าได้รับการคัดสรรจากกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงทำให้ขาดความกระตือรือร้นในการทำหน้าที่ของคณะกรรมการ วิธีการทำงานร่วมกันยังขาดทักษะ และประสบการณ์ เช่น ทักษะร่วมประชุมตัดสินใจ เป็นต้น สถานศึกษาส่วนหนึ่งยังคิดว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเพียงผู้สนับสนุนด้านทรัพยากรทางการศึกษามากกว่าเป็นผู้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับผลที่เกิดขึ้น (4)

ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาของการจัดการศึกษาและการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับ

บุคลากรในโรงเรียนในภารกิจ 4 งานหลัก คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป โดยยังคงไม่สามารถให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการบริหารทุกขั้นตอนได้อย่างเต็มที่ และปัจจุบันยังไม่มีแนวทางที่จะแก้ไขและพัฒนาการเข้ามามีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างชัดเจน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะศึกษาสภาพของปัจจุบัน และปัญหาของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 เพื่อให้ได้แนวทางของการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ และขนาดของโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

สมมติฐานการวิจัย

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 จำแนกตามสถานภาพและขนาดโรงเรียน มีความแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ระยะที่ 1

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 948 คน จาก 105 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 180 คน จาก 45 โรงเรียน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling)

ระยะที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนจากการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาที่เป็นเลิศในการจัดการศึกษาที่มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วม (Best Practices) ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนครูผู้สอน ผู้ทรงคุณวุฒิ (ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน) และผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โรงเรียนละ 4 คน รวม 12 คน

ตอนที่ 2 จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 12 คน และผู้บริหารการศึกษา ตำแหน่ง ศึกษาานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือการวิจัย ดังนี้ 1) แบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 3) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือ หลักเกณฑ์ รูปแบบวิธีสร้างและสร้างเครื่องมือโดยปรับปรุงแก้ไขผ่านความเห็นชอบของผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสม จำนวน 5 ท่าน จากนั้นนำเครื่องมือที่ได้ไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยการส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2 ทั้ง 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอนากลาง อำเภอโนนสูง และอำเภอสวรรคภูหา จำนวน 45 โรงเรียน แบบสอบถามส่งไปทั้งสิ้น 180 ฉบับ ได้รับคืน 180 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 100 เป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ทั้งสิ้น 180 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 100

ระยะที่ 2 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน โดยแบ่งเก็บข้อมูลออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 รวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2 ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนครูผู้สอน ผู้ทรงคุณวุฒิ (ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน) และผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โรงเรียนละ 4 คน รวม 12 คน

ตอนที่ 2 เก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสนทนากลุ่มกับผู้ให้การสัมภาษณ์ทั้ง 12 คน และผู้บริหารการศึกษา ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ จำนวน 1 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งขั้นตอนออกเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

1. วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน

และปัญหาของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2 โดยการหาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมและเป็นรายด้าน แล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยที่กำหนดไว้

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตามสถานภาพ และขนาดของโรงเรียน โดยการวิเคราะห์หาค่าความแปรปรวนสองทาง (Two - Way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างจึงนำมาทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe')

ระยะที่ 2 นำเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

ตอนที่ 1 วิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2 จากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ พร้อมนำเสนอเป็นรายด้าน

ตอนที่ 2 จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) นำมาวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป

ผู้ตอบแบบสอบถามตามสถานภาพ และขนาด โรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่ามีตัวแทนภายในสถานศึกษาจำนวน 90 คน คิดเป็น ร้อยละ 50.00 ตัวแทนภายนอกสถานศึกษา จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และแยกตามขนาดของโรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 15 โรงเรียน ร้อยละ 33.33 โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 15 โรงเรียน ร้อยละ 33.33 และโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 15 โรงเรียน ร้อยละ 33.33 ตามลำดับ

ข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหา

1. สภาพของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ตัวแทนภายในสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนตัวแทน ภายนอกสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากจำนวน 1 ด้าน คือ ด้านบริหารงานทั่วไป และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหาร งบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล

2. สภาพของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หนองบัวลำภูเขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีระดับสภาพการมีส่วนร่วมต่อการ จัดการศึกษาในโรงเรียนโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านบริหารงานทั่วไป และด้านบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านบริหารงาน วิชาการ และด้านบริหารงบประมาณ โรงเรียนขนาดกลาง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ใน ระดับมาก จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านบริหารงานทั่วไป ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคลและอยู่ใน ระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านบริหารงบ ประมาณ และโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับ

มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านบริหารงานทั่วไป ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารงบประมาณ ตามลำดับ

3. ระดับปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ตัวแทนภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานทั่วไป และอยู่ในระดับน้อยจำนวน 1 ด้าน คือ ด้านบริหารงานบุคคล ส่วนตัวแทนภายนอกสถาน ศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านบริหารงาน วิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารงาน ทั่วไป

4. ระดับปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หนองบัวลำภูเขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก มีระดับปัญหาการมีส่วนร่วมต่อการ จัดการศึกษาในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานวิชาการ และ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านบริหารงาน ทั่วไป และด้านบริหารงานบุคคล โรงเรียนขนาดกลาง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านบริหารงบ ประมาณ ด้านบริหารงานวิชาการ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านบริหารงานทั่วไปและด้านบริหาร งานบุคคล และโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านบริหารงบประมาณ และอยู่ใน ระดับปานกลาง จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านบริหารงาน วิชาการ ด้านบริหารงานทั่วไปและด้านบริหารงานบุคคล

โรงเรียนขนาดกลาง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05

การเปรียบเทียบระดับปัญหาการมีส่วนร่วมของ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการ
ศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ
และขนาดของโรงเรียน พบว่า

5. ด้านบริหารงานวิชาการ พบปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับความแตกต่างกันรายคู่ โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า คือ โรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ด้านบริหารงบประมาณ พบปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับความแตกต่างกันรายคู่โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. ด้านบริหารงานบุคคล พบปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับความแตกต่างกัน รายคู่โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

8. ด้านบริหารงานทั่วไป พบปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อนำมาเปรียบเทียบความแตกต่างกันรายคู่โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดกลาง

กับโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อมูลแนวทางการพัฒนา

ศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนจากการสัมภาษณ์

ด้านการบริหารงานวิชาการ

1) ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและ ความต้องการพัฒนางานวิชาการ เช่น การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการนำหลักสูตรไปใช้ 2) ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการด้านวิชาการ เช่น ร่วมเป็นคณะกรรมการแข่งขันด้านวิชาการ คณะกรรมการประเมินผล และคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 3) การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เช่น การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน 4) ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการปรับปรุง และพัฒนาด้านวิชาการ เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน การแก้ไขปัญหาให้นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และนักเรียนที่อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ 5) การจัดอบรมชี้แจงเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจด้านวิชาการแก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น ด้านหลักสูตรสถานศึกษา การปฏิรูปการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ 6) การกระตุ้น และสร้างความตระหนัก โดยการประชุมชี้แจง ประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านวิชาการอย่างสม่ำเสมอ 7) การจัดกิจกรรมเชิงวิชาการโดยเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนำเสนอข้อมูลต่างๆ ต่อผู้บริหารสถานศึกษา 8) การจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านวิชาการเดือนละ 1 ครั้ง 9) การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน

ด้านการบริหารงบประมาณ

1) การจัดให้มีคณะกรรมการจัดหางบประมาณ โดยมีหน้าที่ระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา และพัฒนาโรงเรียนในทุกด้าน 2) ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการวางแผนงบประมาณการใช้งบประมาณ เช่น การจัดสรรงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง และการจัดทำรายงานการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี 3) มีการดำเนินงานด้านงบประมาณอย่างเป็นระบบ โปร่งใสและตรวจสอบได้ เช่น จัด ประชุมชี้แจงการได้รับ/การใช้จ่ายงบประมาณของโรงเรียนต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกปีการศึกษา 4) การจัดสรรงบประมาณเป็นคำตอบแทนแก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น คำตอบแทน ค่าเบี้ยประชุม ค่าพาหนะ และสวัสดิการด้านอื่นๆ 5) การจัดให้มีกองทุนพัฒนาโรงเรียนโดยความร่วมมือของโรงเรียน และชุมชน 6) การจัดให้มีคณะกรรมการกำกับติดตาม ตรวจสอบ การใช้งบประมาณของสถานศึกษาตามแผนปฏิบัติการประจำปี 7) การประชุม หรืออบรมคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อที่คณะกรรมการจะได้รับทราบบทบาทหน้าที่ของตนและได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน

ด้านการบริหารงานบุคคล

1) การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล เช่น จัดอบรมให้ความรู้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรู้ด้านการศึกษา 2) ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลมากยิ่งขึ้น เช่น การพิจารณาความดีความชอบ 3) การสรรหาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถด้านการศึกษามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป เสียสละและมีเวลาให้กับโรงเรียน 4) ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมเสนอแนะในการจัดครูเข้าสอน และมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบในด้านต่างๆ หรือจัดคณะ

กรรมการสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถเข้าทำการสอนในโรงเรียนที่มีครูไม่เพียงพอ 5) มีการยกย่องเชิดชูเกียรติแก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ และรับผิดชอบต่อหน้าที่ 6) มีการมอบหมายงานในหน้าที่ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานปฏิบัติตรงตามความรู้ความสามารถ 7) มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้งเพื่อรับทราบปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน 8) มีการประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละปีการศึกษา 9) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่างลงโดยเร็ว 10) ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละคนนำเสนอผลงานของตนเองต่อที่ประชุมแต่ละครั้ง 11) จัดตั้งเครือข่ายของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับตำบล 12) จัดให้มีการประชุมเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์

ด้านการบริหารงานทั่วไป

1) ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทในการวางแผน และพัฒนาสถาน ศึกษา เช่น การกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย การปรับปรุงและพัฒนาอาคาร บริเวณโรงเรียน การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา การส่งเสริมกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์สถานศึกษา และการบริการสาธารณะ 2) การร่วมมือและประสานงานกันระหว่างคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหา ร่วมกัน เช่น ปัญหา นักเรียนหนีเรียน ปัญหา ยาเสพติดและปัญหานักเรียนขาดแคลน 3) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการแนะแนวการศึกษาต่อการรับนักเรียน เข้าเรียนและการปฐมนิเทศนักเรียนผู้ปกครอง 4) จัดประชุมชี้แจง ขอความร่วมมือในการจัดกิจกรรมนักเรียนให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุมชนร่วมจัดกิจกรรม 5) กำหนดคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานแต่ละด้านตามความสามารถและความสนใจ 6) การจัดให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้ไปศึกษาดูงานปีการศึกษาละ 1 ครั้ง

7) ในการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาแต่ละครั้ง ควรให้ครูทุกคนในโรงเรียนเข้าร่วมประชุมด้วย 8) คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการอยู่เวรรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษา 9) การให้มีส่วนร่วมในการดูแลความประพฤติของครูและนักเรียนให้อยู่ในกรอบระเบียบวินัย 10) สร้างเครือข่าย หรือแนวร่วมระหว่างคณะกรรมการกับชุมชนในการดูแลอาคารสถานที่ และบริเวณโรงเรียน

ศึกษาผลการวิเคราะห์จากการจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group Discussion)

แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 จากสนทนากลุ่มได้แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมที่ได้เป็นกระบวนการพัฒนาตามหลักการบริหารแบบ PDCA ซึ่งประกอบด้วยวิธีดำเนินการ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างความเข้าใจร่วมกันและตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการเลือกปัญหา วิเคราะห์ปัญหาเพื่อวางแผนในการแก้ปัญหาร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการนำไปปฏิบัติงาน

1. จัดระบบในการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน
2. เสนอแนวทาง/โครงการ
3. ร่วมประชุมกลุ่ม/จัดสนทนากลุ่มกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 4 ติดตามประเมินกระบวนการ

1. รวบรวมข้อมูล
2. ติดตามตรวจสอบการดำเนินงานตามระบบอย่างต่อเนื่อง
3. ประเมินผล/สรุปผลการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 5 ปรับปรุงและพัฒนา

1. ปรับปรุงแก้ไขวิธีดำเนินการแก้ปัญหา
2. พัฒนาการดำเนินการแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่อง
3. รายงานผลการดำเนินงาน/จัดทำเอกสาร

สรุปและอภิปรายผล

1) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพของผู้แทนต่างกัน มีสภาพของการมีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนในแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเมิน ทองพรวง (5) พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เป็นบุคคลภายในและบุคคลภายนอก โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ตัวแทนภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีระดับการมีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงานทั่วไป ด้านบริหารงานบุคคล และการบริหารงบประมาณตามลำดับ

2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพของผู้แทนต่างกัน มีสภาพปัญหาของการมีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน ในแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ นายบัณฑิต อ้วนละมัย (6) พบว่า ปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เป็นประเภทผู้แทนต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกัน และมีปัญหาการปฏิบัติงานโดยรวมและทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีสภาพของการมีส่วนร่วมและปัญหาของการมีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษาในแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประหยัด บุญเรือง (7) พบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จากโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า บทบาทหน้าที่และการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละขนาดโรงเรียน มีลักษณะการปฏิบัติไม่เหมือนกันจึงทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน

ด้านการบริหารวิชาการ

โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางพบปัญหาอยู่ในระดับมาก ปัญหาอันดับสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินสถานภาพของโรงเรียนเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และโรงเรียนขนาดใหญ่พบปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาอันดับสูงสุด คือ การให้ข้อเสนอแนะแก่โรงเรียนในการส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรม

ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประหยัด บุญเรือง (7) ที่พบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีปัญหาในการปฏิบัติงานเป็นอย่างมากในหลายประเด็น คือ การเข้าร่วมให้ความเห็นและข้อเสนอแนะต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การให้ข้อเสนอแนะแก่โรงเรียนในการส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของโรงเรียน และการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว โดยมีแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนด้านการบริหารวิชาการ ได้แก่ การให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง และ ความต้องการพัฒนางานวิชาการ เช่น การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการนำหลักสูตรไปใช้ การให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการด้านวิชาการ เช่น ร่วมเป็นคณะกรรมการแข่งขันด้านวิชาการ คณะกรรมการประเมินผล และคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การจัดอบรมชี้แจงเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจด้านวิชาการแก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น ด้านหลักสูตรสถานศึกษา การประเมินผลการเรียนรู้ การกระตุ้น และสร้างความตระหนัก โดยการประชุมชี้แจง ประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านวิชาการอย่างสม่ำเสมอ การจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านวิชาการเดือนละ 1 ครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จาริส เชื้อสาย (8) ที่ให้แนวทางในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 คือ สถานศึกษาควรส่งเสริมและให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและระบอบบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแผนให้ชัดเจน และ

ควรมีการนัดหมายในเรื่องการประชุมให้มากขึ้น เพราะส่วนใหญ่ที่ผ่านมามีการนัดหมายประชุมน้อยครั้ง และควรมีค่าตอบแทนให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกครั้งที่มาปฏิบัติงานหรือร่วมประชุม

ด้านการบริหารงบประมาณ

โรงเรียนขนาดเล็กพบปัญหาอยู่ในระดับมาก ปัญหาอันดับสูงสุด คือ การให้ความเห็นชอบในการจัดตั้งงบประมาณของสถานศึกษา โรงเรียนขนาดกลางพบปัญหาอยู่ในระดับมาก ปัญหาอันดับสูงสุด คือ การพิจารณางบประมาณของสถานศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา และโรงเรียนขนาดใหญ่ พบปัญหาอยู่ในระดับมาก ปัญหาอันดับสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมประชุม วางแผนกลยุทธ์ และให้ความเห็นชอบ ในการจัดสรรงบประมาณ ตามแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ ฮอลล์ (Hall, อ้างถึงใน ชีระ บุญเจริญ (9)) กล่าวว่า การบริหารงานโดยคณะกรรมการอาจจะมีปัญหาที่คณะกรรมการสถานศึกษานั้นถูกมอบหมายบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบมากมาย แต่บุคลากรที่เป็นคณะกรรมการยังขาดคุณสมบัติที่เหมาะสม เช่น ขาดความรู้ในเรื่องการบริหารสถานศึกษา ทั้งด้านงบประมาณ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก บุคลากร และนโยบายต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เรืองยศ เวียงนนท์ (10) พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบางส่วน ไม่ได้มีส่วนร่วมการพิจารณางบประมาณของสถานศึกษาในการจัดการศึกษาและวางแผนกลยุทธ์ และให้ความเห็นชอบในการจัดสรรงบประมาณตามแผนปฏิบัติงานของโรงเรียนรวมถึงการกำหนดนโยบายของโรงเรียน จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน โดยมีแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนด้านการบริหารงบประมาณ ได้แก่ การจัดให้มีคณะกรรมการจัดหางบประมาณเพื่อพัฒนาสถานศึกษามาจากบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยมีหน้าที่ระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา และพัฒนาโรงเรียนในทุกด้าน การให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการ

วางแผนงบประมาณการใช้งบประมาณ เช่น จัดประชุมชี้แจงการได้รับ/การใช้จ่ายงบประมาณของโรงเรียนต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกปีการศึกษา การจัดให้มีคณะกรรมการกำกับติดตาม ตรวจสอบ จัดการประชุม หรือฝึกอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการจัดสรรงบประมาณในสถานศึกษา

ด้านการบริหารงานบุคคล

โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง พบปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาอันดับสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการประชุม วางแผน และพิจารณา ให้ความเห็นชอบการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา และโรงเรียนขนาดใหญ่ พบปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาอันดับสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมรับทราบ ให้ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการออกกฎระเบียบข้อบังคับและแนวปฏิบัติอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของนายบัณฑิต อ้วนละมัย (6) พบว่า ปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3 การร่วมประชุมกับสถานศึกษายังมีน้อย ขาดข้อตกลงเกี่ยวกับขอบเขตของการมีส่วนร่วม ขาดการเข้ามามีส่วนร่วมทั้งของตัวแทนภายนอกและตัวแทนภายในสถานศึกษาที่ยังไม่เต็มที่เท่าที่ควร เกิดความบกพร่องในการติดต่อสื่อสาร การเข้าร่วมโดยขาดความเข้าใจในสถานการณ์ การดำเนินการเกี่ยวกับหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการยังไม่ครอบคลุมทุกเรื่อง การปฏิบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาปฏิบัติได้เพียงบางเรื่องเท่านั้น โดยมีแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนด้านการบริหารงานบุคคล ได้แก่ การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล เช่น จัดอบรมให้ความรู้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ การให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร

งานบุคคลมากยิ่งขึ้น เช่น การพิจารณาความดีความชอบ การพัฒนาครู การสรรหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ด้านการศึกษามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถเข้าทำการสอนในโรงเรียนที่มีครูไม่เพียงพอ มีการยกย่องเชิดชูเกียรติแก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ และรับผิดชอบต่อนหน้าที่มีการมอบหมายงานในหน้าที่ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานปฏิบัติตรงตามความรู้ความสามารถ มีการประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละปีการศึกษา จัดตั้งเครือข่ายของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับตำบล จัดให้มีการประชุมเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จำรัส เชื้อสาย (8) พบว่า แนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชิงใหม่ เขต 3 ควรส่งเสริมและให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และระบุบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแผนให้ชัดเจน มอบหมายงานในหน้าที่ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานปฏิบัติตรงตามความรู้ความสามารถ และควรมีการนัดหมายในเรื่องการประชุมให้มากขึ้น และควรมีค่าตอบแทนให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกครั้งที่มาปฏิบัติงานหรือร่วมประชุม

ด้านการบริหารงานทั่วไป

ปัญหาของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนด้านการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด พบปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง มีปัญหาเหมือนกัน คือ การร่วมจัดทำนโยบาย และวางแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และการพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนงาน/โครงการของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเรืองยศ เวียงนนท์ (10) โดยศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาโรงเรียน

มัธยมศึกษา อำเภอเมืองร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่า คณะกรรมการไม่ได้มีส่วนร่วมในการพิจารณากำหนดนโยบายของสถานศึกษาในด้านการจัดการศึกษา จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนและวางแผนกลยุทธ์ รวมถึงพิจารณาให้ความเห็นชอบกิจกรรมตามแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน และให้ความเห็นชอบในการจัดสรรงบประมาณ โดยมีแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน ด้านการบริหารงานทั่วไป ได้แก่ ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทในการวางแผน และพัฒนาสถานศึกษา เช่น การกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย การปรับปรุงและพัฒนาอาคาร บริเวณโรงเรียน การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา การส่งเสริมกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์สถานศึกษาและการบริการสาธารณะ ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในโรงเรียนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและชุมชน จัดประชุมชี้แจง ขอความร่วมมือในการจัดกิจกรรมนักเรียนให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและชุมชนร่วมจัดกิจกรรม กำหนดคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานแต่ละด้านตามความสามารถและความสนใจ ให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ปกครอง ชุมชนและนักเรียน การจัดให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้ไปศึกษาดูงานปีการศึกษาละ 1 ครั้ง ในการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาแต่ละครั้งควรให้ครูทุกคนในโรงเรียนเข้าร่วมประชุมด้วย คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการอยู่เฝ้ารักษาความปลอดภัยในสถานศึกษา สร้างเครือข่ายหรือแนวร่วมระหว่างคณะกรรมการกับชุมชนในการดูแลอาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปาลิดา อุณหุลย์ (11) พบว่าแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านการบริหารงานทั่วไป สถานศึกษาควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมเป็น

คณะทำงานในการจัดทำและให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างจริงจัง และควรให้โอกาสคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เสนอแนะโครงการ และกิจกรรมในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม เพื่อให้การจัดกิจกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษามีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญเกิด สิทธิ (12) มีแนวทางแก้ไขปัญหของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 ด้านการบริหารงานทั่วไป คือ ควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทในการวางแผน และพัฒนาสถานศึกษา เช่น การกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบายการปรับปรุงและพัฒนาอาคาร บริเวณโรงเรียน การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา การส่งเสริมกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์สถานศึกษา และการบริการสาธารณะ ควรมีการร่วมมือและประสานงานกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกัน เช่น ปัญหา นักเรียนหนีเรียน ปัญหายาเสพติดและปัญหานักเรียนขาดแคลน

แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 จากผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน ควรดำเนินการตามแนวทาง PDCA ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญเสริม กิตนาม (13) พบว่ารูปแบบการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดบางไช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 มี ตามกระบวนการ PDCA มีดังนี้ 1) กำหนดประเด็นการมีส่วนร่วมของชุมชนในภารกิจงาน 4 ด้านของโรงเรียน ได้แก่ ด้านบริหารงานวิชาการ บริหารงบประมาณ บริหารงาน

บุคคล และบริหารงานทั่วไป โดยออกแบบสำรวจจัดทำ เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และสังเคราะห์ ปัญหา 2) การเลือกประเด็นปัญหา เพื่อกำหนด ยุทธศาสตร์การปรับปรุงและดำรงรักษา 3) การมีส่วนร่วมวางแผน (P) โดยจัดทำแผนให้สอดคล้องกับปัญหา ตามภารกิจงานทั้ง 4 ด้านของโรงเรียน 4) การมีส่วนร่วมปฏิบัติ (D) โดยจัดประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ กำหนดกิจกรรมตามภารกิจงาน 4 ด้านของโรงเรียน 5) การมีส่วนร่วมตรวจสอบและประเมินผล (C) โดย กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการประเมินจัดทำแบบประเมิน 6) การดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ให้เหมาะสม และ สอดคล้องกับ วีระพล บัณฑิต (14) ที่ได้เสนอแนวทางใน การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมที่สามารถ ประยุกต์แนวทางบริหารทางธุรกิจมาใช้คือการบริหาร แบบ PDCA ซึ่งรู้จักกันอีกชื่อหนึ่งว่า “วงจรเดมมิ่ง” ประกอบด้วย P : Plan การวางแผน D : Do การปฏิบัติ ตามแผน C : Check การตรวจสอบ และ A : Act การดำเนินการให้เหมาะสม ซึ่งการปฏิบัติตาม PDCA นั้น จะปฏิบัติตามขั้นตอน โคนเริ่มจาก P จนถึง A และเริ่ม กลับมาปฏิบัติในขั้น P ใหม่ ทำวนอยู่อย่างนั้นจนประสบ ผลสำเร็จในการดำเนินงาน และสอดคล้องกับแนวคิดของ จลาด จันทรสมบัติ (15) เกี่ยวกับการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม (PAR) 5 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมชุมชน 2)การสร้างแรงจูงใจและจิตสำนึกส่งเสริมการมีส่วนร่วม และการสร้างวิสัยทัศน์ 3) การจัดทำแผน / พัฒนา ศักยภาพทีม 4) นำแผนไปปฏิบัติและพัฒนางาน 5) ประเมินผลสรุป

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับสถานศึกษาไป ประยุกต์ใช้

1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรทำหน้าที่เป็น ผู้เชื่อมโยงระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะกรรมการและเลขานุการกับสถานศึกษาในฐานะ ผู้บริหาร ดังนั้น ผู้บริหารจึงเป็นผู้ประสานการดำเนินงาน การต่างๆ โดยจะต้องคำนึงถึงข้อคิด ความเห็น และมติ

ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนำสู่การ ปฏิบัติโดยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2) สถานศึกษาควรมีการสร้าง ความตระหนักและให้ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยวิธีการต่างๆ เช่น จัดทำเอกสารคู่มือการปฏิบัติงาน การประชุมเชิง ปฏิบัติการ การอบรมสัมมนาศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

3) ควรส่งเสริมให้คณะกรรมการสถาน ศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในด้านการบริหารงาน วิชาการ การวางแผนงบประมาณการใช้งบประมาณ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการ บริหารงานบุคคล ส่งเสริมบทบาทในการวางแผนและ พัฒนาสถานศึกษา เช่น ร่วมจัดทำนโยบาย และวางแผน พัฒนาการศึกษาศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับคณะกรรมการสถาน ศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. คณะกรรมการสถานศึกษาต้องศึกษา หาความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ รู้ทันการเปลี่ยนแปลง ในการจัดการศึกษา เสียสละเวลาในการเข้าร่วมดำเนินการ ของสถานศึกษาอย่างจริงจังและจริงใจ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยลักษณะเดียวกันนี้ใน ขอบเขตที่กว้างขึ้น เช่น ระดับภาค หรือระดับประเทศ เพื่อนำผลการวิจัยเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและ พัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน

2. ควรวิจัยเพื่อสร้างหรือพัฒนารูปแบบ แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน เชิงลึกในแต่ละด้าน เช่น ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้าน บริหารงานทั่วไป เพื่อเป็นข้อสนเทศในการจัดการศึกษา ตามภารกิจแต่ละด้านของสถานศึกษา

3. ควรวิจัยเพื่อการสร้างเครือข่ายคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับอำเภอ หรือระดับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากระจายไปสู่กว้างอันจะส่งผลให้การศึกษาดีขึ้นต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากอาจารย์ดร.สุรเชต น้อยฤทธิ์ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ดร.ฉลอมรัฐ อินทรีย์ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- (1) กาญจน์ เรืองมนตรีและชรินทร์ นามวรรณ. (2554). กฎหมายการศึกษา. ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- (2) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (3) คณะรัฐมนตรี. (2553). มติคณะรัฐมนตรีเห็นชอบแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 – 2559). (ออนไลน์). แหล่งที่มา : www.ryt9.com/s/cabt/774644. 10 กุมภาพันธ์ 2553.
- (4) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). คู่มือการปฏิบัติงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- (5) ประเมิน ทองพร้อม. (2553). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรชด. วิทยานิพนธ์ ค.ม. การบริหารการศึกษา. จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- (6) บัณฑิต อ้วนละมัย. (2551). สภาพและปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ ร.ป.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- (7) ประหยัด บุญเรือง. (2550). การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- (8) จำรัส เชื้อสาย. (2552). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. การบริหารการศึกษา. เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- (9) ชีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : ข้างฟาง.
- (10) เรืองยศ เวียงนนท์. (2553). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมืองร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศษ.ม. บริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- (11) ปาไลดา อุ่นทูลย์. (2553). การมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. การบริหารการศึกษา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- (12) บุญเกิด สิทธิ. (2549). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษขอนแก่น เขต 1. การศึกษาอิสระ

ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น.

- (13) บุญเสริม กิตินาม. (2550). รูปแบบการบริหาร
โรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนว
มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดบาง
ไช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต
1. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต การบริหารการ
ศึกษา. นครสวรรค์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

- (14) วีระพล บดีรัฐ. (2547). PDCA วงจรแห่ง
ความสำเร็จ. กรุงเทพฯ : สถาบันเพิ่มผลผลิต
แห่งชาติ.
- (15) ฉลาดจันทร์สมบัติ. (2550). การพัฒนา
รูปแบบการจัดองค์ความรู้ชุมชน. คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม : มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.

KKU isr.j. 2015; 3(2) : 210-220

<http://irj.kku.ac.th>

ประชาเสวนาหาทางออกแห่งความสำเร็จ THE PUBLIC DELIBERATION OF SUCCESS

อรุณรัตน์ ฉัตรวงศ์วิริยะ^{1*}

วันชัย วัฒนศัพท์

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น² ศาสตราจารย์ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

* Correspondent author : ccarunrat@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงองค์ประกอบของความสำเร็จในการจัดเวทีประชาเสวนาหาทางออก (Public Deliberation Forum) ด้านการเมืองที่เหมาะสมกับคนไทย และสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของการประชุมและผู้เข้าร่วมประชุม เพื่อนำไปใช้ขยายผลในเวทีการปกครองส่วนท้องถิ่น การศึกษาเริ่มจากการสังเคราะห์องค์ความรู้จากข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากประสบการณ์ตรงที่คุ้นเคยกับการจัดเวทีประชาเสวนาหาทางออก จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มากำหนดเป็นประเด็นคำถามในแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยในส่วนของแบบสอบถาม ได้แจกและรวบรวมแบบสอบถามหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการในเวทีฯ แล้ว ส่วนของการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในเวทีฯ ซึ่งประกอบด้วย ผู้นำการอภิปราย (Moderator) ผู้เอื้อกระบวนการกลุ่ม (Facilitator) ได้ขอความร่วมมือในช่วงหลังพักรับประทานอาหารกลางวันและหลังจบเวทีฯ รวมถึงผู้วิจัยเองใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมประกอบด้วยอีกทาง จากนั้นนำข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์ผล โดยวิธีการดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ในรูปแบบของสถิติบรรยาย เพื่ออธิบายข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ นำเสนอด้วยตารางและแผนภูมิรูปภาพ ซึ่งนำข้อมูลทั้งหมดมาหาค่าเฉลี่ยและร้อยละ เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มีการตรวจสอบข้อมูลก่อนทำการวิเคราะห์ โดยทำการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Data Triangulation) เพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยวิธีการตรวจสอบแหล่งที่มา 3 แหล่ง ประกอบด้วย เวลา สถานที่ และบุคคลผู้ร่วมตอบแบบสอบถามหรือสัมภาษณ์ 3) วิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ซึ่งได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และจดบันทึกประกอบการจัดเวทีประชาเสวนาหาทางออกของผู้วิจัยเอง นำมาซึ่งข้อสรุปของผลการศึกษาร่วมองค์ประกอบของความสำเร็จในการจัดเวทีประชาเสวนาหาทางออก (Public Deliberation Forum) ด้านการเมืองที่เหมาะสมกับคนไทย นั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จอยู่ด้วยกัน 6 ประการ ได้แก่ 1) ความเป็นกลางของผู้ดำเนินการจัดเวทีประชาเสวนาหาทางออก 2) บุคลากรที่มีคำแนะนำเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมในเรื่องกระบวนการจัดเวทีประชาเสวนาหาทางออก 3) หัวข้อและเนื้อหาในการจัดเวทีประชาเสวนาหาทางออกตรงกับที่ผู้เข้าร่วมเวทีฯ สนใจและเห็นความสำคัญ (เรื่องใกล้ตัว) 4) ผู้เอื้อกระบวนการกลุ่ม (Facilitator) หรือวิทยากรกระบวนการ เป็นผู้มีส่วนทำให้กระบวนการในเวทีประชาเสวนาหาทางออกมีความราบรื่นและหาข้อสรุปได้ 5) ผู้เข้าร่วมเวทีฯ ต้องมีความเชื่อมั่นในกระบวนการประชาเสวนาหาทางออก ว่าช่วยในการนำผู้คน

ที่เห็นต่าง มาร่วมกันแก้ปัญหาด้านการเมืองก่อให้เกิดความสามัคคีให้กับคนในชาติได้ 6) บรรยาการการจัดสถานที่แบบ โต๊ะกลมในเวทีประชาเสวนาหาทางออก มีส่วนทำให้ผู้เข้าร่วมเวทีฯ มีความรู้สึกเท่าเทียม เสมอภาค ทำให้ต้องการเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น ซึ่งการศึกษานี้ถือว่าเป็นวิธีการที่ดีและมีประโยชน์สำหรับเวทีอื่นๆ ที่ต้องการรับฟังความคิดเห็นและมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจากผู้เข้าร่วมเวทีฯ ดังนั้นจึงควรศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบในการดำเนินกระบวนการเวทีประชาเสวนาหาทางออกให้ง่ายและสะดวกต่อการนำไปปฏิบัติในเวทีของการปกครองส่วนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การประชาเสวนาหาทางออก นันทามติ

ABSTRACT

The purpose of this independent study was to conclude the success factors in public deliberation forum for political issues of the Thai society which can be utilized as a guideline for other deliberative process in the local government administrative forum. The steps of the study began with body of knowledge synthesis from related researches of the King Prajadhipok's Institute which look into the future of the political direction of Thailand. From the repeat, the issues book was written to include the scenario of Thailand future with the public deliberation, the process using listening, brainstorming for using and finally consensus building process. By after the deliberative forum, the structured, questionnaires, as well as expert interviewing and participant observation were used as tools for data collecting to identify success factors. The expert in this study are moderator and facilitators. Next step of the study was analyze the results by the following procedure : 1) Analysis of quantitative data. In the form of descriptive statistics and presented with a table and pictograms sort by descending. 2) Analysis of qualitative data. Has to reviewed the data before analysis by Data Triangulation for Increase the reliability of the these data. By the way, check out the source 3 sources include the time, place and person survey or interview. 3) Analysis of conclusion from data. Derived from observations interview and record from stage of public deliberation. The success factors for the deliberative forum consist of 6 keys as followed : 1) The non-biased moderator of deliberative forum. 2) The assistants who have a good command of process in the deliberation. 3) The topic and the content which is up-to-date or close to participants interest. 4) The fluent facilitators with the technical skill. 5) The trust of participant or attendee in deliberative process that will bring unity of Thai Nation. 6) Safe environmental climate in deliberation with positive atmosphere. The result of the study is useful and can be practical for Local Administration.

Keywords : Public Deliberation, Consensus

บทนำ

นับตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2540 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ยุคของการปฏิรูปการเมือง เพื่อเข้าสู่รูปแบบของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นผลจากการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปีพุทธศักราช 2540 และพุทธศักราช 2550 ได้วางแนวทางให้ประชาชนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะต่างๆ ตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ร่วมให้ข้อมูล ปรีกษาหารือ ตัดสินใจ และติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงาน และมีการออกกฎหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งยังเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าข้อเสนอกฎหมาย ลงประชามติ ประชาพิจารณ์ และการเข้าชื่อเพื่อเสนอถอดถอนผู้ที่กระทำการทุจริต ทำให้ประชาชนคนไทยเกิดความรู้สึกตื่นตัวและต้องการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น สิ่งเหล่านี้มีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจน เพียงแต่การปฏิบัติอาจยังไม่ดีพอ และกฎหมายหรือพระราชบัญญัติที่ควรออกตามความในข้อบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ เรื่องการมีส่วนร่วมที่ควรออกมาก็ยังไม่ได้มีการบัญญัติออกมา มีแต่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2539 และ พุทธศักราช 2548 การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ก่อนปี พุทธศักราช 2539 เป็นการรับฟังผ่านผู้แทนราษฎรเป็นหลัก แต่ในปี พุทธศักราช 2539 รัฐบาลได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ โดยประชาพิจารณ์ ปีพุทธศักราช 2539 อย่างไรก็ดี ระเบียบปี พุทธศักราช 2539 มีข้อจำกัดหลายประการและยังก่อให้เกิดการเผชิญหน้าระหว่างผู้สนับสนุนและกลุ่มผู้คัดค้าน จึงได้มีการปรับปรุงใหม่เป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ปี พุทธศักราช 2548 (ศูนย์บริการระหว่างประชาชน สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เหตุผลความจำเป็นที่ต้องมีระเบียบนี้ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน, 2548 อ้างถึงใน วันชัย วัฒนศัพท์

(1) ระเบียบดังกล่าวก็ยังคงเป็นการมารับฟังหลังจากที่รัฐหรือผู้มีอำนาจได้ตัดสินใจแล้ว จึงมักจะก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในเวทีการรับฟังความคิดเห็น

การที่ประชาชนคนไทยมีความตื่นตัวและต้องการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้นนี้เอง ทำให้เกิดเหตุการณ์การชุมนุมประท้วง เพื่อเรียกร้องสิทธิต่างๆ บ่อยครั้งขึ้นในช่วง 6-7 ปีที่ผ่านมา โดยมีผู้เข้าร่วมชุมนุมนับหมื่นนับแสนคน และเหตุการณ์เหล่านี้เอง เป็นเหตุให้คนไทยเกิดการแบ่งข้างแยกข้างกันอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ฝ่ายคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) ฝ่ายเสื้อแดง ฝ่ายเสื้อเหลือง เป็นต้น ทุกฝ่ายต่างมีจุดยืนทางความคิดที่เหนียวแน่น และผลลัพธ์ของปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองดังกล่าว ก่อให้เกิดการสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตลอดจนโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศอย่างประเมินค่ามิได้ ทำให้หลายฝ่ายพยายามแสวงหาแนวทางแก้ไขเพื่อให้สังคมไทยปลดปล่อยหรือหลุดพ้นจากสภาพปัญหาที่ยืดเยื้อยาวนานนี้

นักวิชาการสาขารัฐศาสตร์หลายท่าน ต่างออกมาแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อต่างๆ แนะนำวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยการเจรจาหว่านพวงมาพุดคุยกัน แต่ก็ไม่อาจนำพาแกนนำของทุกฝ่ายเข้าสู่โต๊ะเจรจาได้สำเร็จ เป็นเหตุให้เกิดการ “การรัฐประหาร” (coup d'etat) เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) นำโดย พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้บัญชาการทหารบกในขณะนั้น ซึ่งภายหลังจากการรัฐประหาร คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้เร่งดำเนินการปฏิรูปประเทศไทยในด้านต่างๆ และยังให้ความสำคัญกับการสร้างความสมานฉันท์ปรองดองขึ้นในชาติ ซึ่งจากการติดตามข่าวสารในหน้าหนังสือพิมพ์ เห็นได้ชัดว่า คสช. ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้อย่างมาก มีการระงับถึงเรื่องการปฏิรูปโครงสร้างสังคม เศรษฐกิจ การเมืองไว้ในประกาศ คสช. ฉบับที่ 1 ที่เป็นประกาศฉบับสำคัญที่สุด

ของ คสช. ในการเข้าบริหารประเทศอีกทั้งคำแถลง 2 ครั้งของพลเอกประยุทธ์หลัง คสช. เข้ามาบริหารประเทศก็พบว่าได้ให้น้ำหนักเรื่องการปฏิรูปและการปรองดองไว้เป็นเรื่องเร่งด่วนและเรื่องสำคัญลำดับแรกๆ ในภารกิจของ คสช. (2) และยังมีกรออกประกาศให้คณะทำงานเตรียมการปฏิรูปประเทศไทย โดยมีข้อกำหนดวางไว้เบื้องต้น 4 หัวข้อหลัก ดังนี้ 1) เรื่องความคิดความเชื่อทางการเมืองที่แตกต่าง 2) ความไม่เชื่อศรัทธากระบวนการยุติธรรมหรือ สองมาตรฐาน ซึ่งสองหัวข้อนี้ประเทศทั่วโลกมีเหมือนกัน แต่ของไทยจะแตกต่างตรงที่เรามี ข้อ 3) คือเรื่องการปลุกปั่น ยุ้ง สร้างความเกลียดชังต่างๆ และ 4) การตอกย้ำขยายความขัดแย้ง ซึ่งพร้อมที่จะใช้ความรุนแรงของผู้เห็นต่าง (3)

จากข้อกำหนดที่ คสช. วางไว้เบื้องต้น นำมาซึ่งแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เกิดเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาเหล่านี้สามารถหาทางออกได้โดยการร่วมกันสร้างเวทีประชาเสวนาหาทางออก (Public Deliberation) ทั่วประเทศ ในทุกพื้นที่ ตั้งแต่ระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ภูมิภาค เพื่อเปิดพื้นที่ให้ประชาชนได้มีโอกาสอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในวงกว้าง ต่อข้อเสนอ ทางเลือก และความเป็นไปได้ต่างๆ ซึ่งมีความสำคัญต่อการทำให้เกิดความเข้าใจระหว่างกันของประชาชนในสังคมมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ทุกฝ่ายเข้าใจกันและสามารถก้าวออกจากจุดยืนที่แตกต่างกันมาสู่จุดร่วมที่จะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติได้

มีคำกล่าวของชาวอเมริกันคนหนึ่งว่า “คนอเมริกันเชื่อว่าการปฏิรูปการเมืองอย่างแท้จริงต้องเริ่มด้วยประชาชน ไม่ใช่เริ่มโดยฝ่ายนิติบัญญัติ เมื่อถามเกี่ยวกับการจัดการกับระบบการเมืองที่ป่วย ประชาชนพูดออกมาว่าการปฏิรูปการฉ้อโกงเลือกตั้งไม่ได้แก้ปัญหาทั้งหมดของพวกเขา การปฏิรูปการเมืองจะไม่ทำอะไรให้ดีขึ้นถ้าผู้กำหนดนโยบายไม่ได้ยินเสียงพวกเรา และถ้าคุณออกกฎหมายเพื่อแก้ปัญหา ประชาชนก็เพียงจะพยายามเลี่ยงซึ่งพวกเขามักจะทำเช่นนั้นมาตลอด ประชาชนให้เหตุผลว่า การปฏิรูปต้องเริ่มด้วยตัวพลเมืองเอง นั่นคือประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วม” (เดวิด เมททิวส์, 2542

อ้างถึงใน วันชัย วัฒนศัพท์ (1) จากคำกล่าวที่ว่ามานี้จะอย่างไรให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความรู้สึกอยากเข้ามามีส่วนร่วม และพร้อมเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมตัดสินใจและหาทางออกของการเมืองไทยไปพร้อมๆ กันในเวทีการประชาเสวนาหาทางออก (Public Deliberation) จึงเป็นรายละเอียดที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงองค์ประกอบแห่งความสำเร็จนั้น อีกทั้ง ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น และเป็นวิทยากรกระบวนการหรือผู้อำนวยความสะดวกประชุมกลุ่ม (Facilitator) ให้กับโรงเรียนพัฒนาผู้นำและสร้างสันติธรรมรักสกุล ขอนแก่น เป็นระยะเวลามากกว่า 2 ปี และได้คลุกคลีอยู่ในวงการฝึกอบรมโดยเฉพาะด้านการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี และเป็นส่วนหนึ่งของคณะผู้จัดเวทีประชาเสวนาหาทางออก (Public Deliberation) ดังนั้น เพื่อให้ผู้สนใจที่จะนำกระบวนการประชาเสวนาหาทางออกไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดตรงตามความต้องการที่แท้จริงของผู้เข้าร่วมเวที จึงเกิดความสนใจที่จะทำการศึกษาถึงองค์ประกอบของความสำเร็จในการจัดเวทีประชาเสวนาหาทางออก (Public Deliberation) ด้านการเมืองไทย ควรประกอบด้วยปัจจัยแห่งความสำเร็จอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงองค์ประกอบของความสำเร็จในการจัดเวทีประชาเสวนาหาทางออก (Public Deliberation) ด้านการเมืองที่เหมาะสมกับคนไทย และสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของการประชุมและผู้เข้าร่วมประชุม

ขอบเขตการศึกษา

1. ด้านเนื้อหา

การศึกษครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของความสำเร็จในการจัดเวทีประชาเสวนาหาทางออก (Public Deliberation) ด้านการเมืองไทย เริ่มตั้งแต่กระบวนการคัดเลือกบุคคลเข้าร่วมเวที

การส่งหนังสือเชิญ หัวข้อการประชุม รายละเอียดเนื้อหา กิจกรรมตลอดการประชุม วิทยาการกระบวนการที่มาเอื้อ กระบวนการกลุ่ม รวมถึงสภาพปัญหาต่างๆ ในช่วงก่อนการจัดเวที ระหว่างการจัดเวที และหลังการจัดเวที รวมถึงแนวทางการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องเหล่านั้น

2. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชาชนที่เคยผ่านเวทีการประชุมประชาเสวนาหาทางออก (Public Deliberation) หัวข้อเกี่ยวกับการเมืองไทยมาแล้วอย่างน้อย 1 เวที ประกอบด้วยอาชีพที่หลากหลาย ได้แก่ ภาครัฐราชการ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน ภาควิชาการ จำนวน 170 คน

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการศึกษา เริ่มดำเนินการศึกษาดังแต่เดือนมีนาคม 2557 ถึง พฤศจิกายน 2557 รวมเป็นเวลา 8 เดือน

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

กิจพิพัฒน์ ชุ่มด้วง (4) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การนำการสานเสวนาประชา (Citizen Dialogue) มาใช้เป็นเครื่องมือสร้างความเข้าใจร่วมกันในการเตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ด้านการศึกษาของ องค์การบริหารส่วนตำบล การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อนำกระบวนการที่เรียกว่า “การสานเสวนาประชา” มาใช้เป็นเครื่องมือสร้างความเข้าใจร่วมกันในการเตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ด้านการศึกษาของ องค์การบริหารส่วนตำบล และปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จของการใช้เครื่องมือดังกล่าว การศึกษาเริ่มจากการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการกระจายอำนาจ การศึกษาของต่างประเทศ 7 ประเทศ แล้วนำสู่เวทีการสานเสวนาประชา เพื่อให้ผู้เข้าร่วมการสานเสวนาได้เรียนรู้ร่วมกัน ทำให้เกิดการสานวิสัยทัศน์และฉันทามติร่วมกัน โดยผู้เข้าร่วมการสานเสวนาประชาในครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนจากภาคส่วนต่างๆ อันได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 3 รูปแบบ 2) สมาชิกสภาท้องถิ่น 3) ผู้บริหารสถานศึกษา 4) กลุ่มครูผู้สอน 5) ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน 6) กลุ่มนักเรียน 7) คณะกรรมการสถานศึกษา 8) กลุ่มผู้แทนสื่อมวลชน

พ่อค้าและนักธุรกิจ 9) พระภิกษุ จำนวน 80 คน โดยจำแนกเป็นประชาชนที่อยู่ในความรับผิดชอบของ องค์การบริหารส่วนตำบล 2 แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น และ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี การจัดสานเสวนาประชาในแต่ละกลุ่มที่มี 40 คนจะแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มย่อยจำนวนเท่าๆ กัน ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มผู้เข้าร่วมในการสานเสวนาประชา มีความรู้สึกที่ดีเนื่องจากเล็งเห็นว่าเป็นประโยชน์ในการสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและเกิดความเข้าใจที่ตรงกันนำไปสู่การสานวิสัยทัศน์และฉันทามติร่วมกันโดยมีปัจจัยหลักสู่ความสำเร็จที่ควรคำนึงถึง ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำ 2) ส่วนประกอบของการจัดประชุม 3) การทำความเข้าใจและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน 4) ความเข้าใจและยอมรับในความแตกต่างของวัฒนธรรมองค์การ 5) ความหลากหลายครอบคลุมของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 6) ความสามารถในการคิดเชิงระบบ แม้ว่าการสานเสวนาประชาจะเป็นวิธีการที่ได้รับการยอมรับจากทั้งในและต่างประเทศ และจากการศึกษาครั้งนี้ว่า เป็นวิธีการที่ดีและมีประโยชน์ แต่ก็ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้วิธีการนี้ ดังนั้น จึงควรศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบในการดำเนินกระบวนการสานเสวนาประชาให้ง่ายและสะดวกต่อการนำไปสู่การปฏิบัติมากขึ้น มีการทดลองนำไปใช้ในการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น และศึกษาเปรียบเทียบกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบทางตรงและทางอ้อมต่อการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบริบทที่แตกต่างกัน

สุจินันท์ หรสิทธิ์ (5) กล่าวว่าการจัดการความขัดแย้งที่เป็นวิธีการหนึ่งที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปว่าสามารถนำไปสู่ความสมานฉันท์ได้อย่างยั่งยืน คือ “การประชาเสวนาหาทางออก” (Public Deliberation) ดังจะเห็นได้จากวิธีการนี้ ได้มีการนำไปใช้ในการแก้ปัญหาคความขัดแย้งของชุมชนกับโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสานเสวนาหาทางออก ที่นำไปสู่การ

แก้ปัญหาความขัดแย้งและศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ในชุมชนเขตตำบลนาตาขวัญ อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง โดยการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ในการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม ในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง โดยใช้กรอบแนวคำถามในการสนทนากลุ่มและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับประชากรตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป ทั้งชายและหญิง จำนวน 117 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจงเฉพาะผู้ที่เข้าร่วมในเวทีการประชุมเสวนาหาทางออกอย่างต่อเนื่องและอาศัยอยู่ในรัศมี 3-5 กิโลเมตร จากโรงงานอุตสาหกรรมปิโตรเคมี *IRPC* และอยู่ในทิศทางลม ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยบันทึกในโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เพื่อวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มีการเขียนพรรณนาความเรียง

ผลการศึกษาพบว่าในผลสำเร็จของการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับโรงงานอุตสาหกรรม นำสู่ความสมานฉันท์คือ การนำกระบวนการประชุมเสวนาหาทางออกมาเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ซึ่ง “กระบวนการประชุมเสวนาหาทางออก” ก็คือ “การเข้ามาฟังกันอย่างตั้งใจนั่นเอง” (ฟังกันอย่างตั้งใจคือไม่ชี้หน้าด่ากัน เคารพกติกา มองอดีตเป็นบทเรียน ผันถึงอนาคตร่วมกัน มองตาโดยการมองตรงๆ พยักหน้าและเปล่งเสียง อ้อ อ้อ อ้อ อ้อ หมายความว่าฟังอยู่นะ) และปัจจัยแห่งความสำเร็จ ของการจัดการความขัดแย้ง โดยใช้กระบวนการประชุมเสวนาหาทางออกที่สำคัญที่สุดอีกส่วนหนึ่งคือ “ผู้ดำเนินการประชุมเสวนาหาทางออก” หรือ “Facilitator”

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาพบว่า มีผู้ให้ความสนใจและทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดเวทีประชุมเสวนาหาทางออก (Public Deliberation) ค่อนข้างน้อย เนื่องจากกระบวนการนี้อาจจะยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายในประเทศไทย พบผลงานวิจัยจำนวนสองชิ้นชิ้นแรกของ กิจทิพัฒน์ ปุ่มด้วง (4) กล่าวว่า “การสาน

เสวนาประชา” เป็นวิธีการที่ดีและมีประโยชน์ แต่อยากให้มีการพัฒนารูปแบบในการดำเนินกระบวนการสานเสวนาประชาให้ง่ายและสะดวกต่อการนำไปสู่การปฏิบัติมากขึ้น (จะเห็นว่า เป็นคำคนละคำกับที่ผู้วิจัยศึกษาแต่ความหมายเดียวกัน “สานเสวนาประชา” หรือ “ประชุมเสวนาหาทางออก (Public Deliberation)”) และชิ้นที่สองของ สุจินต์ หรสิทธิ์ (5) กล่าวว่า “ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ของการจัดการความขัดแย้ง โดยใช้กระบวนการประชุมเสวนาหาทางออกที่สำคัญที่สุดอีกส่วนหนึ่งคือ ผู้ดำเนินการประชุมเสวนาหาทางออก หรือ Facilitator สำคัญที่สุด” ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาถึงองค์ประกอบของความสำเร็จในการจัดเวทีประชุมเสวนาหาทางออก (Public Deliberation) ด้านการเมืองไทยให้มีรูปแบบในการดำเนินกระบวนการประชุมเสวนาหาทางออกให้ง่ายและสะดวกต่อการนำไปสู่การปฏิบัติมากขึ้น และค้นหาองค์ประกอบแห่งความสำเร็จอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ขยายผลต่อไป

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสัมภาษณ์ (Interview) และแบบสอบถามประกอบ โดยผู้วิจัยจะมีการสังเคราะห์องค์ความรู้จากข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการจัดเวทีประชุมเสวนาหาทางออกด้านการเมืองของประเทศไทย และจากประสบการณ์ตรงที่คุ้นเคยกับการจัดเวทีประชุมเสวนาหาทางออก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มากำหนดเป็นประเด็นคำถามในแบบสอบถาม หลังจากที่ได้ประเด็นคำถามในแบบสอบถามแล้ว จะทำการเข้าพบกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งประกอบด้วย ภาคราชการ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน นักวิชาการ และสัมภาษณ์เจาะลึกกับผู้เชี่ยวชาญด้านการประชุมเสวนาหาทางออกด้านการเมืองไทย ได้แก่ ผู้นำการอภิปราย (Moderator) ผู้เอื้อกระบวนการกลุ่มหรือวิทยากรกระบวนการ (Facilitator)

กลุ่มเป้าหมายจำนวน 170 คน ประกอบด้วย สมาชิกของสภาพัฒนาการเมืองจากทั่วประเทศไทย ทหาร ข้าราชการ เกษตรกร ผู้นำชุมชน นักวิชาการสาขา รัฐศาสตร์ ผู้ประกอบการเอกชน และผู้นำการอภิปราย (Moderator) ผู้เอื้อกระบวนการกลุ่มหรือวิทยากร กระบวนการ(Facilitator)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 3 รูปแบบ รูปแบบที่หนึ่งคือการใช้ แบบสอบถาม แบบที่สองคือการสัมภาษณ์ และแบบที่ สามคือการสังเกตการณ์การมีส่วนร่วมของผู้ตอบ แบบสอบถาม

รูปแบบที่หนึ่ง คือ การใช้ แบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถามนี้ผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้น ลักษณะของคำถามแบ่งเป็น 3 ตอน โดยตอนที่ 1 และ 2 เป็นคำถามปลายปิด ส่วนตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด ดังนี้

มีความสำคัญมากที่สุด	ระดับคะแนนเท่ากับ 5
มีความสำคัญมาก	ระดับคะแนนเท่ากับ 4
มีความสำคัญปานกลาง	ระดับคะแนนเท่ากับ 3
มีความสำคัญน้อย	ระดับคะแนนเท่ากับ 2
มีความสำคัญน้อยที่สุด	ระดับคะแนนเท่ากับ 1
การหาค่าเฉลี่ย เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์การประเมินค่าเฉลี่ย	
ค่าเฉลี่ยระดับ 4.51-5.00	มีความสำคัญมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระดับ 3.51-4.50	มีความสำคัญมาก
ค่าเฉลี่ยระดับ 2.51-3.50	มีความสำคัญปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระดับ 1.51-2.50	มีความสำคัญน้อย
ค่าเฉลี่ยระดับ 1.00-1.50	มีความสำคัญน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 คำถามปลายเปิดเพื่อ ทดสอบความรู้ความเข้าใจและข้อเสนอแนะในการจัดเวที ประชาเสวนาหาทางออกให้ประสบความสำเร็จตามมุมมองของผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 6 ข้อ

รูปแบบที่สอง คือ การสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างเรื่องจุดสังเกตและข้อเสนอแนะในการ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบ แบบสอบถาม เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ เขตที่พักอาศัย มีจำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบ ที่มีส่วนทำให้ผู้เข้าร่วมเวทีประชาเสวนาหาทางออกด้านการเมืองตัดสินใจเข้าร่วมเวทีฯ มีจำนวน 7 ข้อ ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ความสามารถของคณะผู้จัดงานมี ประสิทธิภาพและมีความน่าเชื่อถือ 2) ด้านความเชื่อมั่นใน กระบวนการประชาเสวนาหาทางออก 3) ด้านกระบวนการ ในการดำเนินงานให้ได้มาซึ่งข้อสรุปของหัวข้อการเสวนา 4) ด้านผู้อำนวยการกลุ่มที่มีส่วนทำให้การหาข้อสรุปมีความราบรื่น 5) ด้านความเป็นกลางของหน่วยงานที่จัด เวทีฯ 6) ด้านหัวข้อและเนื้อหาการประชุมมีความน่าสนใจ เรื่องใกล้ตัวผู้เข้าร่วมเวทีฯ 7) ด้านบรรยากาศสถานที่ในการจัดเวทีฯ เป็นแบบ Rating Scale ตามวิธีของ Likert 5 ระดับ โดยให้ผู้เลือกตอบเพียงคำถามเดียวตั้งแต่ สำคัญมากที่สุด ถึงสำคัญน้อยที่สุด ซึ่งมีการเกณฑ์ การให้คะแนน ดังนี้

จัดเวทีประชาเสวนาหาทางออกให้ประสบความสำเร็จ ตามมุมมองของผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 4 ข้อ โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามกรอบแนวคิด และ วัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็น เกี่ยวกับเวทีประชาเสวนาหาทางออกด้านการเมือง

มีความเหมือนหรือแตกต่างจากเวทีประชาเสวนาหาทางออกด้านอื่น ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิดให้ร่วมแสดงความคิดเห็น จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับจากการบันทึกวีดีโอและจดบันทึกมาทำการวิเคราะห์เพิ่มเติม พร้อมเหตุผลประกอบ

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับเวทีประชาเสวนาหาทางออกเป็นทางออกให้ประเทศสามารถเดินต่อไปได้หรือไม่อย่างไร ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิดให้ร่วมแสดงความคิดเห็น จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับจากการบันทึกวีดีโอและจดบันทึกมาทำการวิเคราะห์เพิ่มเติม พร้อมเหตุผลประกอบ

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของความสำเร็จในการจัดเวทีประชาเสวนาหาทางออกด้านการเมืองประกอบด้วยปัจจัยอะไรบ้าง ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิดให้ร่วมแสดงความคิดเห็น จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับจากการบันทึกวีดีโอและจดบันทึกมาทำการวิเคราะห์เพิ่มเติม พร้อมเหตุผลประกอบ

ตอนที่ 4 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะหากจะพัฒนาเวทีการประชาเสวนาหาทางออกด้านการเมืองของไทยให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิดให้ร่วมแสดงความคิดเห็น จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับจากการบันทึกวีดีโอและจดบันทึกมาทำการวิเคราะห์เพิ่มเติม พร้อมเหตุผลประกอบ

รูปแบบที่สาม คือ สังเกตการณ์การมีส่วนร่วมของผู้ตอบแบบสอบถามหรือผู้ถูกสัมภาษณ์ โดยสังเกตสีหน้า ภาษา ท่าทาง การให้ความร่วมมือหรือสนใจในการซักถามและตอบแบบสอบถามต่างๆ รวมถึงในระหว่างการจัดเวทีประชาเสวนาหาทางออกด้วย

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ดำเนินการในสองส่วน โดยเริ่มจากการรวบรวม

1) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เริ่มจากการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร รายงานผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องเรื่องการเมือง จากสถาบันพระปกเกล้า เพื่อนำมา

สังเคราะห์องค์ความรู้และนำมาเป็นภาพอนาคตในเวทีประชาเสวนาหาทางออก

2) รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ถูกต้องครบถ้วน และครอบคลุมมากที่สุด ดังนี้ 2.1) เก็บรวบรวมข้อมูลหลังเสร็จสิ้นการประชาเสวนาหาทางออก โดยใช้แบบสอบถาม 2.2) เก็บรวบรวมข้อมูลในการสัมภาษณ์ผู้ที่เข้าร่วมเวทีประชาเสวนาหาทางออก ได้แก่ ผู้นำการอภิปราย (Moderator) ผู้เอื้อกระบวนการกลุ่มหรือวิทยากรกระบวนการ (Facilitator) ซึ่งเนื้อหาที่ใช้ในการถาม ได้แก่ องค์ประกอบของความสำเร็จในการจัดเวทีประชาเสวนาหาทางออกด้านการเมือง และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ตรงของทุกคนอีกทางหนึ่งด้วย 2.3) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมประกอบด้วยอีกทาง

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพประกอบกัน ดังนี้ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ในรูปแบบของสถิติบรรยาย เพื่ออธิบายข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้นำเสนอด้วยตารางและแผนภูมิรูปภาพ ซึ่งนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาหาค่าเฉลี่ยและร้อยละ เพื่อเรียงลำดับตัวแปรที่กลุ่มเป้าหมายให้ความสำคัญที่มีส่วนให้สนใจมาเข้าร่วมเวทีประชาเสวนาหาทางออก ด้านการเมืองเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มีการตรวจสอบข้อมูลก่อนทำการวิเคราะห์ โดยทำการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Data Triangulation) ตรวจสอบแหล่งที่มา 3 แหล่ง ประกอบด้วย เวลา สถานที่ และบุคคล ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษากลุ่มเป้าหมายแบ่งเป็นสองพื้นที่ ดังนี้ 1) พื้นที่ที่หนึ่ง ณ โรงแรมเซ็นทาราศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ แจ้งวัฒนะ กรุงเทพฯ (ในเมือง) พื้นที่ที่สอง ณ โรงเรียนพัฒนาผู้นำและสร้างสันติธรรม รักสกูล จังหวัดขอนแก่น (ต่างจังหวัด) 2) ในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน พื้นที่ที่หนึ่งวันที่ 18 กรกฎาคม 2557 และพื้นที่ที่สองวันที่ 7 สิงหาคม 2557 จัดคนละเดือน 3) กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมาจากหน่วยงานที่ต่างกัน พื้นที่

ที่หนึ่งกลุ่มเป้าหมายคือสมาชิกของสภาพพัฒนาการเมืองทั่วประเทศไทย พื้นที่ที่สองกลุ่มเป้าหมายคือ ประชาชนทั่วไป ได้แก่ ทหาร ข้าราชการ เกษตรกร ผู้นำชุมชน นักวิชาการสาขารัฐศาสตร์ ผู้ประกอบการเอกชน จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ซึ่งได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และจดบันทึกประกอบ

3. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ซึ่งได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และจดบันทึกประกอบการจัดเวทีประชาเสวนาหาทางออก

ผลการศึกษา

จากการศึกษาถึงองค์ประกอบของความสำเร็จในการจัดเวทีประชาเสวนาหาทางออก (Public Deliberation) ด้านการเมืองที่เหมาะสมกับคนไทย และสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของการประชุมและผู้เข้าร่วมประชุม นั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จอยู่ด้วยกัน 6 ประการ ได้แก่ 1) ความเป็นกลางของผู้ดำเนินการจัดเวทีประชาเสวนาหาทางออก 2) บุคลากรที่มาดำเนินงานเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมในเรื่องกระบวนการจัดเวทีประชาเสวนาหาทางออก 3) หัวข้อและเนื้อหาในการจัดเวทีประชาเสวนาหาทางออกตรงกับที่ผู้เข้าร่วมเวทีฯ สนใจและเห็นความสำคัญ (เรื่องใกล้ตัว) 4) ผู้อำนวยการกลุ่ม (Facilitator) เป็นผู้มีส่วนทำให้กระบวนการในเวทีประชาเสวนาหาทางออกมีความราบรื่นและหาข้อสรุปได้ 5) ผู้เข้าร่วมเวทีฯ ต้องมีความเชื่อมั่นในกระบวนการประชาเสวนาหาทางออกกว่าช่วยแก้ปัญหาด้านการเมืองก่อให้เกิดความสามัคคีให้กับคนในชาติได้ 6) บรรยากาศการจัดสถานที่แบบโต๊ะกลมในเวทีประชาเสวนาหาทางออกมีส่วนทำให้ผู้เข้าร่วมเวทีฯ มีความรู้สึกเท่าเทียม เสมอภาค ทำให้มีความต้องการที่จะร่วมแสดงความคิดเห็น

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาองค์ประกอบของความสำเร็จในการจัดเวทีประชาเสวนาหาทางออก ได้ข้อสรุปขององค์

ประกอบที่สำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จอยู่ด้วยกัน 6 ประการ ซึ่งบางข้อสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุจินต์ หรสิทธิ์ (5) ที่พบว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จของการจัดการความขัดแย้ง โดยใช้กระบวนการประชาเสวนาหาทางออกที่สำคัญที่สุดคือ ผู้ดำเนินการประชาเสวนาหาทางออก หรือ Facilitator มีส่วนสำคัญ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายในการศึกษานั้นทำเวทีประชาเสวนาหาทางออกกับกลุ่มชาวบ้านและผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมเป็นหลัก ซึ่งผลการศึกษาของผู้วิจัย ผู้อำนวยการกลุ่มก็เป็นส่วนหนึ่งในองค์ประกอบของความสำเร็จในเวทีประชาเสวนาหาทางออก อยู่ในลำดับที่ 4 ขององค์ประกอบของความสำเร็จในการจัดเวทีประชาเสวนาหาทางออกด้านการเมือง อีกทั้ง ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กิจพิพัฒน์ ชุ่มด้วง (4) ที่พบว่าปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จการสานเสวนาประชา ประกอบด้วยมีข้อควรระวังถึง 3 ประการ อันได้แก่ 1) คุณลักษณะของผู้นำการอภิปราย วิทยากรกระบวนการและผู้อำนวยความสะดวกและผู้เข้าร่วมการสานเสวนาประชา 2) ขั้นตอนการสานเสวนาและวิธีการนำเสนอ 3) สภาพแวดล้อมและส่วนประกอบของการจัดประชุม ซึ่งผลการศึกษาของผู้วิจัยซึ่งขอทำการเปรียบเทียบในแต่ละหัวข้อเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจน ดังนี้ 1) คุณลักษณะของผู้นำการอภิปราย วิทยากรกระบวนการและผู้อำนวยความสะดวกและผู้เข้าร่วมการสานเสวนาประชา ในส่วนของผู้วิจัยผลการศึกษาได้ทำการชี้เฉพาะลงไปที่คุณสมบัติของผู้นำการอภิปราย วิทยากรกระบวนการและผู้อำนวยความสะดวก ที่ต้องมีความรู้ความสามารถเหมาะสมที่จะมาดำเนินงาน 2) ขั้นตอนการสานเสวนาและวิธีการนำเสนอ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายของผู้วิจัยเห็นด้วยว่ากระบวนการในการประชาเสวนาหาทางออกนั้น ทั้งวิธีการหาฉันทมติ การรับฟัง การสื่อสารเป็นส่วนประกอบของความสำเร็จในเวทีประชาเสวนาหาทางออก 3) สภาพแวดล้อมและส่วนประกอบของการจัดประชุมในส่วนของผู้วิจัยอยู่ในองค์ประกอบของความสำเร็จลำดับที่ 6 ของการจัดเวทีประชาเสวนาหาทางออกด้านการเมือง

ข้อสังเกตเพิ่มเติมจากผู้วิจัย จะเห็นได้จากผลลัพธ์ของการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในสองเวที ในเวทีแรก กลุ่มเป้าหมายคือ สมาชิกของสภาพัฒนาการเมืองจากทั่วประเทศไทย ซึ่งมีพื้นฐานความรู้ด้านการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นตัวแทนในการมาประชุมอบรมสัมมนาเรียนรู้ทางการเมืองอยู่เสมอและนำความรู้ไปเผยแพร่ให้กับชุมชนของตน พบว่าผลลัพธ์จากการตอบแบบสอบถามมีความชัดเจนตรงประเด็น และแนวคำตอบมักจะไปในทางเดียวกันทั้งกลุ่ม ส่วนในเวทีที่สอง กลุ่มเป้าหมายมาจากหลากหลายภาคส่วน ได้แก่ ทหาร ข้าราชการ เกษตรกร ผู้นำชุมชน นักวิชาการสาขาวิทยาศาสตร์ ผู้ประกอบการเอกชน เป็นต้น ซึ่งต่างมีพื้นฐานด้านการเมืองที่แตกต่างกัน ผลลัพธ์จากการตอบแบบสอบถามจึงมีความหลากหลาย การสรุปผลต้องใช้เวลาวิเคราะห์และละเอียดอ่อนมากกว่าในเวทีแรก รวมถึงการเชิญกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมเวที ในหนังสือเชิญผู้วิจัยใช้หัวข้อในการเชิญกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมเวทีว่า “การประชาสัมพันธ์ทางออก เรื่อง ประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับประเทศไทย” พบว่าในเวทีแรกกลุ่มเป้าหมายมาเข้าร่วมครบทั้ง 120 คน (เป็นเรื่องใกล้ตัว) แต่ในเวทีที่สอง กลุ่มเป้าหมายที่ดึงไว้ คือ 80 คน มาร่วมจริง 50 คน ผู้วิจัยจึงสุ่มสอบถามจากเกษตรกรและผู้นำชุมชน (ภาคส่วนที่มาร่วมงานไม่ตามเป้าหมาย) ว่าเพราะอะไรทำไมเพื่อนๆ ในชุมชน ถึงมาร่วมงานน้อย จึงได้คำตอบว่าชาวบ้านส่วนใหญ่สนใจเรื่องปากท้องมากกว่าเรื่องการเมือง

จากข้อสังเกตข้างต้น สรุปได้ว่าการจัดเวทีประชาสัมพันธ์ทางออกในแต่ละครั้ง การที่หัวข้อในการจัดเวทีฯ แตกต่างกันและกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมเวทีฯ แตกต่างกัน ย่อมส่งผลให้องค์ประกอบของความสำเร็จแตกต่างกันไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

รัฐบาลควรมีนโยบายที่เร่งแก้ปัญหาความสามานยและปรองดองอย่างเป็นรูปธรรม โดยสร้างให้เกิดเวทีประชาสัมพันธ์ทางออกให้ประชาชนทุกภาคส่วนที่มีความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างกันได้มีพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็น มาร่วมฟังกันอย่างตั้งใจ ภายใต้กติกาที่ร่วมกันกำหนดขึ้น และตัดสินใจโดยใช้ฉันทามติ ผู้วิจัยเชื่อว่าวิธีการนี้จะสามารถทำให้ประชาชนทุกภาคส่วนที่มีความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างกัน สามารถก้าวออกจากจุดยืนที่แตกต่างมาสู่จุดร่วมที่จะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่ององค์ประกอบของความสำเร็จในการจัดเวทีประชาสัมพันธ์ทางออกด้านการเมืองไทย และได้ทราบถึงปัจจัยที่มีความสำคัญแล้วนั้น หากผู้ที่สนใจที่จะวิจัยต่อยอดในเรื่องเวทีประชาสัมพันธ์ทางออก ควรศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบในการดำเนินการกระบวนการเวทีประชาสัมพันธ์ทางออกให้ง่ายและสะดวกต่อการนำไปปฏิบัติในเวทีของการปกครองส่วนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษานี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วย ความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก ศาสตราจารย์นายแพทย์วันชัย วัฒนศัพท์ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระ ได้กรุณาเสียสละเวลาให้คำแนะนำให้คำปรึกษาและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ เพื่อให้ได้รายงานการศึกษานี้ที่ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและประทับใจในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านมีส่วนช่วยผลักดันความสำเร็จในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ผู้สอนทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความรู้อันมีค่า ทำให้มีโอกาสนำไปใช้กับชีวิตประจำวัน และใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อส่วนรวมในสังคม

ขอขอบพระคุณ ผู้ให้ข้อมูล ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีโดยให้ผู้วิจัยมีโอกาสสัมภาษณ์ความคิดเห็นจนทำให้รายงานการศึกษาอิสระฉบับนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี และขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีได้เอ่ยนามไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ที่สำคัญที่สุดในชีวิต ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ญาติ พี่น้อง เพื่อน ที่คอยให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือ อยู่เคียงข้างกันตลอดเวลา รวมทั้งให้คำปรึกษาในทุกๆด้าน และมีส่วนผลักดันให้การศึกษาครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์

เอกสารอ้างอิง

- (1) วันชัย วัฒนศัพท์. (2557). **ประชาธิปไตยแห่งการปรึกษาหารือ/ประชาธิปไตยแห่งการสานเสวนาหาทางออก**. ขอนแก่น: โรงพิมพ์ศิริภักษ์ ออฟเซต. , เดวิด แมททิวส์. (2542). **การเมืองภาคพลเมือง**. (วันชัย วัฒนศัพท์, ผู้แปล). ขอนแก่น: โรงพิมพ์ศิริภักษ์ ออฟเซต. , เจมส์ แอล เครย์ตัน (2556). **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน**. (วันชัย วัฒนศัพท์, ผู้แปล). ขอนแก่น : หจก. โรงพิมพ์คลังน่านวิทยา.
- (2) หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ : บทบรรณาธิการ อีสราภาพแห่งความคิด. (2557). **ปฏิรูป-ปรองดอง ‘คสช.’ ต้องดีใจทยอยให้แตก**. ค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2557, จาก <http://www.thaipost.net/news/050614/91282>.
- (3) ไทยรัฐออนไลน์. (2557). **รองปลัด กท. ตั้งกรอบปฏิรูป ลุยรับฟังความเห็น ปชช. 2 เดือน**. ค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2557, จาก <http://www.thairath.co.th/content/427345>.
- (4) กิจพิพัฒน์ ชุ่นด้วง. (2550). **การนำเสนอเสวนาประชา (Citizen Dialogue) มาใช้เป็นเครื่องมือสร้างความเข้าใจร่วมกันในการเตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ด้านการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล**. รายงานการค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น สาขาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- (5) สุจินันท์ หรสิทธิ์. (2556). **กระบวนการ แก้ไขปัญหาความขัดแย้งพื้นที่อุตสาหกรรมและชุมชน : กรณีศึกษาการแก้ปัญหาความขัดแย้งของชุมชนหนึ่งกับโรงงานในเขตอุตสาหกรรม ปิโตรเคมีอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง**. รายงานการค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตร-มหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น สาขาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

รายละเอียดประกอบการจัดส่งบทความวิจัยสถาบัน

สถานที่ส่งบทความ

กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น สำนักงานอธิการบดี อาคาร 2 ชั้น 2 มหาวิทยาลัยขอนแก่น
123 ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40002

หมายเลขโทรศัพท์/โทรสาร (043)-203178

หรือลงทะเบียนออนไลน์พร้อมอัปโหลดบทความได้ที่ www.irj.kku.ac.th

สอบถามเพิ่มเติมที่ : กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น โทร. 043-203178

สามารถดาวน์โหลดแบบนำส่งบทความได้ที่ <http://irj.kku.ac.th> (หมวดวารสารวิจัยสถาบัน มข.)

หากบทความของท่านผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) และได้รับการตีพิมพ์ลงวารสารแล้ว ผู้ส่งบทความจะได้รับเล่มวารสารที่บทความนั้นลงตีพิมพ์ จำนวน 2 เล่ม และต้นสังกัดนักวิจัยจำนวน 1 เล่ม

ประเภทของบทความที่รับพิจารณาลงตีพิมพ์

1. บทความวิจัย ประกอบด้วย บทคัดย่อ บทนำ วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย สรุปและอภิปรายผล กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) และเอกสารอ้างอิง
2. บทความวิชาการ ประกอบด้วย บทคัดย่อ บทนำ เนื้อหา บทสรุป และเอกสารอ้างอิง

การเตรียมบทความตีพิมพ์วารสารวิจัยสถาบัน มข

1. การจัดพิมพ์ในหน้ากระดาษขนาดเอ 4 หน้าเดียว 1 คอลัมน์ และใส่หมายเลขบรรทัดโดยให้เริ่มต้นใหม่ในแต่ละหน้า ความยาวของบทความไม่เกิน 15 หน้า
2. ระยะขอบของหน้ากระดาษเว้นระยะ หน้า - หลัง 2 ซม.
3. ตัวอักษรใช้ TH SarabunPSK 15 สำหรับภาษาไทย และ Times New Roman 10 สำหรับภาษาอังกฤษ
4. ชื่อเรื่องภาษาไทย ให้พิมพ์ชิดขอบซ้ายของหน้ากระดาษด้วยอักษรตัวหนาขนาด 17 พอยต์ ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษให้พิมพ์ชิดขอบซ้ายของหน้ากระดาษด้วยอักษรตัวหนาขนาด 12 พอยต์
5. ชื่อผู้นิพนธ์ทุกคน และหน่วยงานที่สังกัด (ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ) และอีเมลของผู้นิพนธ์ที่นำส่งบทความ
6. บทคัดย่อภาษาไทย และบทคัดย่อภาษาอังกฤษ บรรทัดแรกจัดย่อหน้า และมีความยาวไม่เกิน 18 บรรทัด
7. คำสำคัญ เป็นคำสำคัญในบทความ ไม่เกิน 5 คำ
8. การเขียนคำศัพท์ ใช้ศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถาน
9. กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) เป็นกิตติกรรมประกาศทุนสนับสนุนการวิจัย
10. ภาพและตาราง พิมพ์ชิดซ้ายหน้ากระดาษ สำหรับตาราง ใช้คำว่าตารางที่ ต่อด้วยหมายเลขตาราง ตามด้วยคำอธิบายตารางจัดวางอยู่ด้านล่างบนเหนือตารางในกรณีที่เป็นการทบทวนวรรณกรรมหรือบทความวิชาการ ให้บอกแหล่งที่มาของตาราง โดยพิมพ์บอกไว้ใต้ตาราง เช่น เดียวกันกับการอธิบายตัวย่อที่ใช้ในตาราง ส่วนภาพ ให้ใช้คำว่าภาพที่ ต่อด้วยหมายเลขภาพ ตามด้วยคำอธิบายภาพ จัดวางอยู่ด้านล่างใต้ภาพ

11. การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาของบทความ ใช้แบบตัวเลข เช่น ญาติ และคณะ (9) ได้เสนอรูปแบบ..... หรือระบบในการจัดเก็บเอกสาร.....(1-3, 7, 15) เป็นต้น
12. การเขียนเอกสารอ้างอิงทำบทความ เอกสารอ้างอิงทำบทความต้องเป็นเอกสารที่มีการอ้างอิงในเนื้อหาของบทความ โดยจัดพิมพ์ชื่อของหน้ากระดาษเรียงลำดับตามลำดับหมายเลขเอกสารอ้างอิงที่ได้อ้างอิงในเนื้อหาของบทความ และใช้รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงเช่นเดียวกับ วารสารวิจัย มข.
<http://resjournal.kku.ac.th>

#####

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น 123 ถ.มิตรภาพ อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40002
โทรศัพท์ 0-4334-7102 โทรสาร 0-4334-7100 ภายใน 44770
E-mail : kkuprinting@hotmail.com Website : <http://home.kku.ac.th/printingkku/>